

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

ŞEHİR MORFOLOJİSİ AÇISINDAN YENİŞEHİR'İN (MERSİN) ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Livan Ozan ATAŞ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ

KARABÜK
ARALIK/ 2017

T.C
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

ŞEHİR MORFOLOJİSİ AÇISINDAN YENİŞEHİR'İN (MERSİN)
ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Livan Ozan ATAŞ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ

KARABÜK
ARALIK/ 2017

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	II
TEZ ONAY SAYFASI.....	V
DOĞRULUK BEYANI.....	VI
ÖNSÖZ.....	VII
ÖZ.....	IX
ABSTRACT.....	X
ARCHIVE RECORD INFORMATION.....	XII
KISALTMALAR	XIII
ARAŞTIRMA ALANININ COĞRAFİ YERİ VE SINIRLARI	1
ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAPSAMI	4
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	4
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
MATERYAL, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	7

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİŞEHİR'İN SİTİNİ ETKİLEYEN FİZİKİ FAKTÖRLER

1.1.1. Jeolojik Özellikler	11
1.1.2. Jeomorfolojik Özellikler	14
1.1.3. İklim Özellikleri	21
1.1.3.1. Sıcaklık.....	21
1.1.3.2. Basınç ve Rüzgarlar	28
1.1.3.3. Yağış	30
1.1.4. Hidrografiya Özellikleri	34
1.1.5. Toprak Özellikleri.....	37
1.1.6. Doğal Bitki Örtüsü Özellikleri	40

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEHİR MORFOLOJİSİ

2. 1. ŞEHİR MORFOLOJİSİ NEDİR?	42
2.2. ŞEHİR, ŞEHİRLEŞME VE TEMEL KAVRAMLARI	43
2.2.1. Şehir.....	43
2.2.2. Şehirleşme	45
2.2.3. Şehirleşmenin Nedenleri.....	46
2.2.4. Şehirleşmenin Olumlu ve Olumsuz Etkileri.....	48

2.2.5. Şehirleşmenin Çevre Üzerindeki Etkileri.....	50
2.3. ŞEHİRLİLEŞME, ŞEHİRLİLEŞME SÜRECİ VE ŞEHİRLİLEŞME SORUNLARI.....	52
2.3.1. Şehirlileşme.....	52
2.3.2. Şehirlileşme Süreci.....	52
2.3.3. Şehirlileşme Sorunları	53
2.4. TÜRKİYE’DE ŞEHİRLEŞME.....	54
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
YENİŞEHİR’İN TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE GELİŞİMİ	
3.1. YENİŞEHİR’İN TARİHİ COĞRAFYASI.....	57
3.2. YENİŞEHİR’İN NÜFUS ÖZELLİKLERİ.....	61
3.2.1. Yenişehir Nüfusunun Yaş Özellikleri.....	66
3.2.2. Yenişehir Nüfusunun Dağılımı ve Yoğunluğu.....	70
3.2.3. Yenişehir Nüfusunun Eğitim Durumu	83
3.2.3.1. Okul Öncesi Eğitim.....	84
3.2.3.2. İlkokullar	84
3.2.3.3. Ortaokullar	85
3.2.3.4. Lise ve Dengi Okullar	85
3.2.3.5. Yükseköğretim	85
3.2.3.6. Diğer Eğitim Kurumları.....	85
3.3. YENİŞEHİR’İN ŞEHİRSEL FONKSİYONLARI	86
3.3.1. Yenişehir’in İdari Fonksiyonları	86
3.3.2. Yenişehir’in Eğitim Fonksiyonları	89
3.3.3. Yenişehir’in Sağlık Fonksiyonları	91
3.3.4. Yenişehir’in Şehir İçi Arazi Kullanımı	94
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
YENİŞEHİR’İN MORFOLOJİK ANALİZİ	
4.1. MAKROFORMUNDA VE ARAZİ KULLANIMINDA GÖRÜLEN TARİHSEL DEĞİŞİMLER.....	101
4.1.1. Mahalle Sınırları İçerisinde Görülen Değişimler	103
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	131
KAYNAKÇA	135
TABLolar LİSTESİ.....	141
GRAFİKLER LİSTESİ.....	142

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	142
HARİTALAR LİSTESİ.....	143
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	145
ÖZGEÇMİŞ.....	146

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Livan Ozan ATAŞ'a ait "Şehir Morfolojisi Açısından Yenişehir'in (Mersin) Analizi" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Coğrafya Yüksek Lisans programı tezi olarak oybirliği ~~Laçpokuğu~~ ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı	: Prof. Dr. Ali ÖZÇAĞLAR	
Danışman Üye	: Yrd. Doç. Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ	
Üye	: Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI	

Tez Sınavı Tarihi: 08.12.2017

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yaptığımı beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Livan Ozan ATAS

İmza

ÖNSÖZ

İlk yerleşme belirtilerini 1950'li yıllarda gösteren Yenişehir'in, 1980'li yıllarda Mersin'e olan göçün artması sonucu giderek kalabalıklaştığı ve şehirleşme hareketi içerisine girdiği bilinmektedir. Her ne kadar Yenişehir'in geçmişi çok eski yıllara dayanmasa da hızlı bir şehirleşme yaşadığı aşikardır. Mersin'in dört merkez ilçeleri arasında en geç şehirleşme hareketi yaşayan ilçesi konumunda olmasına ve planlı bir şekilde varlığını sürdürmesine rağmen bu hızlı süreçte plan dışı yapılaşmalar da meydana gelmiştir. Geleneksel ev yapısına sahip olmamasına rağmen, kurulduğu ilk dönemlerde iki katlı yapıların zamanla çok katlı lüks yapılara dönüştüğü yapılan çalışmalar sonucu ortaya konmuştur.

Küçük bir kooperatif yapıdan gelip Mersin'in en gözde ilçelerinden biri konumunda olan Yenişehir'in bu denli gelişimine ve bir cazibe merkezi haline gelmesine etki eden unsurların başında kuşku yoktur ki bu ilçe sınırları içerisinde bulunan ve son dönemlerde insanların bol vakit geçirmeye başladığı büyük alışveriş merkezleri olmuştur. Bu alışveriş merkezlerinin yanı sıra ilçe sınırları içerisinde bulunan Mersin Üniversitesi Çiftlikköy Kampüsü ve iyi derecelere sahip ilköğretim, ortaokul ve liselerin olması da şehrin gelişmesine büyük katkılar sağlamıştır. 2016 Yılı TÜİK verilerine göre 242.742 kişilik nüfusa sahip olan ilçe her geçen gün nüfusunu arttırmaya devam etmektedir.

Yapılan bu araştırma sonucunda; Yenişehir'in sağlık ve eğitim fonksiyonları açısından kendine yeterli gelmekle birlikte sınırları içerisinde bulundurduğu Mersin Üniversitesi ve Hastanesi ile etki alanı il geneline yayılmıştır. Fakat tarımsal fonksiyon yönünden kendine yeterli gelmediği görülmektedir.

Bu çalışmada; ilk olarak literatür taraması yapıp, gerekli kurum ve kuruluşlardan veri ve haritalar toplanmıştır. Daha sonra yaklaşık beş hafta süren bir arazi çalışması sürdürülmüş olup, bu çalışma esnasında yapılan gözlem ve mülakatlarla şehir hakkında bilgiler toplanmış ve bu toplanan bilgiler neticesinde coğrafi bakış açısıyla Yenişehir'in arazi kullanımında görülen tarihsel değişimler ve bina yapımındaki değişimler sonucunda şehirde meydana gelen makroform değişimleri açıklanmış ve coğrafi bakış açısıyla ilerleyen dönemlerde ne gibi olumsuzlukların meydana geleceği tespit edilip alınabilecek önlemler belirtilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını benden esirgemeyen, yol gösterici ve bu noktaya gelmemde en büyük destekçilerimden biri olan, üzerimdeki emeklerini hiçbir zaman unutamayacağım danışman hocam **Yrd. Doç. Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ**'ye, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bana daima destek olup engin bilgilerinden yararlandığım **Prof. Dr. Mücahit COŞKUN**'a, gerek Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS)'nde gerekse tez çalışmam esnasında bana desteklerini sunan **Doç. Dr. Fatih AYDIN** ve **Doç. Dr. Osman Çepni**'ye, bu çalışmanın daha iyi bir hal almasında emeği bulunan değerli hocam **Prof. Dr. Ali ÖZÇAĞLAR**'a, bugünlere gelmemde büyük emekleri olan Karabük Üniversitesi Coğrafya Bölümü hocalarına, çalışma boyunca benden yardımlarını esirgemeyen arkadaşım **Özlem DÜNDAR**'a, arazi çalışmalarım esnasında yanımda bulunan ve zorlu şartlarda veri toplamama yardımcı olan arkadaşım **Ersoy MIKE**'ye, yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini sunan **Baran TAŞKIN**'a ve **Safa Alp BAKTIROĞLU**'na, lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince her zaman yanımda olduğunu hissettiğim ve benden desteklerini esirgemeyen **Halil Can DOLGUN** ve **İmran ATEŞ**'e, birçok haritaların oluşturulmasında gerekli sayısal verilerin temin edilmesinde bana yardımcı olan Yenişehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürü **Sayın Berna DİNÇ**'e, çalışmalarım esnasında bilgi birikiminden yararlandığım, yüreği Mersin sevgisi ile dolu olan **Araştırmacı-Yazar Semih VURAL**'a, son olarak tüm imkanlarıyla beni büyüten, okutan ve bugünlere gelmeme vesile olan emektar **Anneme** ve **Babama** sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Livan Ozan ATAŞ

KARABÜK-2017

ÖZ

Araştırma alanı Akdeniz Bölgesinin Adana bölümünde yer alan Yenişehir, Büyükşehir Belediyesi statüsündeki illerden olan Mersin İlinin metropol ilçelerinden olan Yenişehir İlçesinin merkezi olan aynı zamanda il merkezi konumundaki Mersin şehrinin bir bölümüdür. Şehrin doğusunda Müftü Deresi ile doğal sınırı olan Toroslar İlçesi ve Akdeniz İlçesi, batısında Mezitli İlçesi yer alırken kuzeyinde Emirler Mahallesi ve Çavak Mahallesi yer alır. Güneyi ise Akdeniz ile çevrilidir.

Bu çalışmada; kurulduğu günden günümüze kadar şehirde meydana gelen değişimler ve şehirleşmenin temel unsurları incelenerek Yenişehir’de meydana gelen morfolojik değişimler açıklanmıştır. İlk etapta şehir, şehirleşme ve şehir morfoloji tanımları yapıp daha sonra ise Yenişehir’in tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ve şehirselle fonksiyonel özellikleri incelenmiştir. Elde edilen geçmiş yıllara ait uydu fotoğrafları, nazım imar planları, Yenişehir’in eski fotoğrafları ve bazı bulgular yorumlanarak şehir üzerinde meydana gelen morfolojik değişimler açıklanmıştır.

Son olarak; meydana gelen bu değişimler yorumlanarak sürdürülebilir bir şehir yaratmak amacıyla alınması gereken önlemler ve geliştirilmesi gereken noktalar belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yenişehir (Mersin), Şehir, Şehirleşme, Şehir Morfolojisi, Morfoloji.

ABSTRACT

Researched area Yenişehir city, which is located in Adana district of Mediterranean Region, is the center of Yenişehir province of Greater Mersin metropolitan municipality as well as it is a neighborhood of Mersin city. At the east of the city Muftu Stream lies with the natural borders of Toroslar Sub-province and Akdeniz Sub-province, while Mezitli Sub-province is located at the West of the city there are Emirler Quarter and Çavak Neighborhood at the north. The south of city is surrounded by the Mediterranean.

In this study; by examining changes occurring in the city from its inception to the present day and basic elements of urbanization, morphological changes occurring in Yenişehir are described. First of all “city, urbanization and urban morphology” definitions made and then Yenişehir's urban development within the historical process and functional characteristics are examined. By interpreting some of the findings, satellite photos of past years, land use plans and Yenişehir's old photos, morphological changes that occur on the city are described.

Finally; by interpreting these changes, measures must be taken to create a sustainable city and needs must be developed are stated.

Key Words: Yenişehir, City, Urbanization, Urbanization Morphology, Morphology

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Şehir Morfolojisi Açısından Yenişehir'in (Mersin) Analizi
Tezin Yazarı	Livan Ozan ATAŞ
Tezin Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	08.12.2017
Tezin Alanı	Coğrafya Anabilim Dalı
Tezin Yeri	KBÜSBE-KARABÜK
Tezin Sayfa Sayısı	XIII + 147
Anahtar Kelimeler	Yenişehir (Mersin), Şehir, Şehirleşme, Şehir Morfolojisi, Morfoloji.

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Analysis of Yenişehir (Mersin) in terms of city Morphology
Author of the Thesis	Livan Ozan ATAŞ
Advisor of the Thesis	Asst. Prof. Ersin GÜNGÖRDÜ
Status of the Thesis	Post Graduate Thesis
Date of the Thesis	08.12.2017
Field of the Thesis	Department of Geography
Place of the Thesis	KBÜSE-KARABÜK
Total Page Number	XIII + 147
Keywords	Yenişehir, City, Urbanization, Urbanization Morphology, Morphology

KISALTMALAR

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AMATEM: Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi

ASM: Aile Sağlığı Merkezi

CBS: Coğrafi Bilgi Sistemleri

DSİ: Devlet Su İşleri

GMK Bulvarı: Gazi Mustafa Kemal Bulvarı

HGK: Harita Genel Komutanlığı

MMİM: Mersin Meteoroloji İl Müdürlüğü

MTA: Maden Tetkik ve Arama

MTSO: Mersin Ticaret ve Sanayi Odası

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurum

ARAŞTIRMA ALANININ COĞRAFİ YERİ VE SINIRLARI

Araştırma alanı olan Yenişehir, Büyükşehir Belediyeli olan illerden Mersin İlinin metropol ilçelerinden Yenişehir İlçesinin merkezi olan aynı zamanda il merkezi konumundaki Mersin şehrinin bir bölümüdür. şehrin doğusunda Müftü Deresi ile doğal sınırı olan Toroslar İlçesi ve Akdeniz İlçesi, batısında Mezitli İlçesi yer alırken kuzeyinde Emirler Mahallesi ve avak Mahallesi yer alır. Güneyi ise Akdeniz ile çevrilidir (Bkz. Harita 1 ve 2).

Yenişehir'in Akdeniz İlesiyle sınırı yaklaşık olarak 1,5 km ile en kısa sınırdır. Gney-Kuzey doğrultulu olan bu sınır Müftü (Efrenk) Deresi ile doğal bir sınırdan oluşmuştur. Yine Gney-Kuzey uzantılı ve Müftü (Efrenk) Deresiyle doğal sınırı olan Toroslar İlçesi ile arasındaki sınır uzunluğu yaklaşık olarak 6 km'dir.

Kuzeyinde Emirler ve avak Mahalleleri bulunan Yenişehir'in sınır uzunluğu 11 km'dir. Doğu-Batı uzantılı bu sınır çoğunlukla ana yollar üzerinden oluşturulmuştur. 11 km'lik sınırın 1,5 km olan kısmını Gökçebelen Mahallesi ile Emirler Mahallesi birbirinden ayıran Pamuklu Caddesi oluşturur. Çalışma alanının batı sınırını ise Mezitli İlçesi ile km'lik sınır uzunluğu oluşturmaktadır. Gney-Kuzey yönünde uzanan bu sınır cadde ve sokaklardan meydana gelmektedir.

Yenişehir'in fiziki özelliklerini incelenecek olursa; şehirde sık yapılaşmanın olduğu yerler alüvyal bir saha üzerine kurulmuş olup ortalama yüksekliği 5-20 m arasındadır. şehrin yüksekliği ise kuzeye doğru gidildikçe artmaktadır. İlçe sınırları içerindeki yüksek noktalar ele alınacak olursa bunlar; şehir merkezinin kuzeyine denk gelecek şekilde Kale tepesi, Kırıntı tepesi, Mitralyz tepesi, Gelincik tepesi ve Kkgelecek tepesidir (Bkz. Harita 5).

Yenişehir'in iklim özellikleri ele alındığında; konumu itibari ile Akdeniz iklim tipine sahiptir. Sıcaklık dağılımına bakıldığında 19,1 °C ortalama sıcaklığa sahip olup, en sıcak ay olan AĞustos ayının ortalama sıcaklığı 28,3 °C, en soğuk ay olan Ocak ayının ortalama sıcaklığı ise 10 °C'dir. İlçesinin kuzeyine doğru gidildikçe yüksekti artmaya başlamaktadır bu nedenden dolayı ortalama sıcaklık değerleri düşüş göstermektedir.

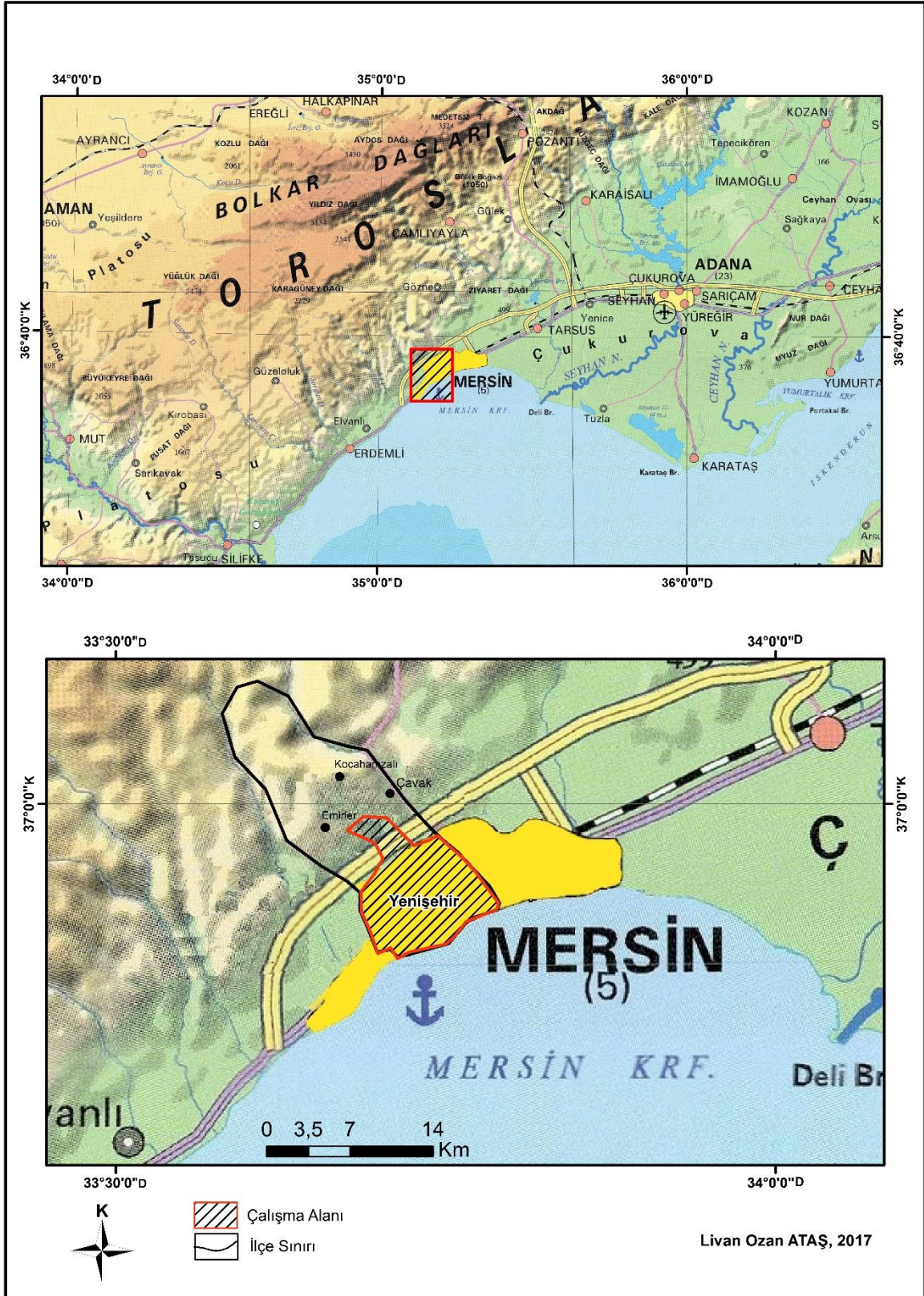
Yıllık ortalama yağış miktarı ise 592.3 mm'dir. şehirde iklim olarak Akdeniz iklimi etkisinde kaldığı için yağışlar büyük bir çoğunluğu kış aylarında görülmektedir.

Yağışların diğer büyük bir bölümü ise ilkbahar ve sonbahar aylarında oluşmaktadır. Yaz ayları ise kurak geçmektedir.

Mersin şehrinin bir bölümünü oluşturan Yenişehir İlçesinin merkez yüzölçümü 37 km²'dir. Çalışma sahası sınırları içerisinde 23 mahalle bulunup ve 2016 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) göre nüfusu 242.742 kişidir. Yenişehir nüfusunun Mersin metropol ilçe merkezleri (Toroslar, Akdeniz, Mezitli, Yenişehir) nüfusuna oranı %25'dir.

Harita 1. Yenişehir İlçesinin Lokasyon Haritası

Harita 2. Çalışma Alanının Lokasyon Haritası

ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAPSAMI

Araştırmanın konusu; Yenişehir'in kurulduğu günden bu yana morfolojik ve fizyolojik yapısını inceleyip, şehir üzerinde en fazla etki eden ve gelişimini şekillendiren unsurları tespit edip, şehrin dokusunu, kültürünü, cadde ve sokak örüntülerini, coğrafi bakış açısıyla irdeleyerek, olumlu olumsuz yönlerini açığa çıkarmak ve şehrin yıllar içerisinde morfolojik açıdan nasıl bir gidişat gösterdiğine ilişkindir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Mersin 1980'li yıllarda hızlı bir nüfus artışına maruz kalmıştır. Bu artışla birlikte Mersin'in farklı bölgelerinde farklı karakterlerde yapılaşmalar meydana gelmiştir. Şehirde bir taraftan imar planlarına uygun yapılar inşa edilirken diğer taraftan ise imar planlarının göz ardı edildiği yapılaşmalar meydana gelmiştir. Geçmiş 1950'li yıllara dayanan Yenişehir'in bu süreçte nasıl etkilendiği de merak konusudur. Bu zamana kadar Yenişehir hakkında çeşitli araştırma ve çalışmalar olsa da şehir morfolojisi açısından yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Ayrıca coğrafya araştırma yazınında daha önce şehir morfolojisi adı altında bir çalışma (materyal, yöntem ve teknikler kısmında değinilecektir) yapılmış olsa da, bu çalışmada daha çok şehrin fizyolojisi üzerinde durulmuştur. Böylelikle bu çalışmanın da önemi artmaktadır. Bu çalışmanın amacı;

- Yenişehir'in tarihi süreç içerisinde bina morfolojilerinde meydana gelen değişimlerin ve zamanla şehrin dokusu ve formu üzerindeki etkilerin araştırılması,
- Coğrafi bakış açısıyla Yenişehir'in şehirselleşiminin açıklanması,
- Yenişehir'in yerleşme ve nüfus ilişkisinin araştırılması,
- Yenişehir'in şehirselleşim fonksiyonlarını araştırıp, şehir içi arazi kullanımını belirleyerek şehirselleşimine etkilerini araştırmaktır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yapılan bu çalışmanın temel kavramsal çerçevesini tezin adında (Şehir Morfolojisi Açısından Yenişehir'in (Mersin) Analizi geçen şehir, morfoloji, şehir morfolojisi ve diğer önemli kavramlar oluşturmaktadır.

Şehir: Türkiye’de şehir ve kırsal yerleşmelerini ayırt etmede birçok görüş bulunmaktadır. Bu görüşler üzerinde bir fikir birliğinin olduğunu söylemek zordur. Yerleşmelerin kırsal ve kent olarak ayırımındaki en büyük kriterlerin birisi nüfus büyüklüğüdür. *Böyle olmakla birlikte TÜİK herhangi bir nüfus limitini esas almaksızın, il ve ilçe merkezi statüsünü kazanmış yerleşmelerin tümünü şehir olarak kabul etmiştir. Ancak halen yürürlükte olan 442 sayılı Köy Kanunu’nda bu esasa uyulmamaktadır. Söz konusu kanuna göre, kırsal-şehir ayırımında, nüfus kriteri esas alınmış, nüfusu 2000’e kadar olan yerleşmeler köy, 2000-20 000 arasında nüfusa sahip yerler kasaba ve 20 000’den fazla nüfuslu yerleşmeler ise şehir olarak tanımlanmıştır.*

Yalnız coğrafyacılar bu konuda farklı bakış açlarına sahiptir. **Darkot** nüfusla birlikte yerleşmenin karakterini de göz önünde tutmaktadır. Nüfusu 3.000 ile 10.000 arasında olan biraz da olsa şehir özelliğine sahip olan, nüfusu 10.000’in üzerinde olan ve sahip olduğu nüfusun önemli bir kısmının tarımla uğraştığı yerleşmeleri de şehir olarak kabul etmiştir. **Göney** bu konuda 3000’in üzerinde nüfusa sahip olan ve il, ilçe ve bucak merkezi konumunda olan yerleşmeleri şehir olarak kabul etmiştir. Fakat sadece nüfusun yeterli olmadığını belirtmiştir. **Tümertekin**, şehir nüfus eşikliğini 10.000 ve üzeri olarak ele almıştır. Yalnız eşik değeri olarak kabul edilen 10.000 nüfus sınırının günümüzde yetersiz kaldığı görülmektedir. Bunun sebebi ise diğer toplumlarda olduğu gibi bizim ülkemizde de bir şehir için gerekli ihtiyaçlar ve beklentiler çok hızlı bir varyasyon sürecine girmiştir (Kaya, 2013: 541-543).

“Genel olarak şehirlerin köylerle bir mukayesesi yapılmak istenirse, iskân manzarasında büyük ölçüde beşer müdahalesinin mevcut olduğu, sakinlerinin hayat tarzının daha değişik bulunduğu, şehrin muhtelif kısımları ve çeşitli halk grupları arasında bariz ve karşılıklı ilişkilerin mevcut olduğu ve nihayet başka bölgeler ve diğer şehir ve köylerden gelen halkın birbirine fazlaca karıştığı yerleşmeleri; şehir kategorisi içinde mütalâ edilmektedir (Göney, 2017: 6).”

Şehir kavramını Özçağlar (2011: 64, 2015: 138)’ın söylemiyle özetlemek gerekirse; *bünyesinde barındırdığı insanların ihtiyaçlarını başka yerleşmelere fazla muhtaç olmadan yerinde karşılayabilecek fonksiyonlara sahip bulunan, alt ve üst yapı bakımından fazlaca eksikli olmayan, bugünkü koşullarda nüfusu 30.000 veya 50.000’in üzerindeki belediye örgütlü yerleşmeler olarak tanımlamaktadır.*

Kent: Şehir kavramı ele alınırken taranmış olan literatürlerin bazılarında “şehir” bazılarında ise “kent” kavramı ile ifade edilmiştir. Türk Dil Kurumu (TDK)’na göre; kent, Farsça şehir sözcüğünün Türkçedeki karşılığıdır.

Şehir Morfolojisi: Şehrsel formların gelişimi, coğrafi konum, tarih, sömürge durumu ve din gibi birçok faktörden etkilenmiştir. Şehirlerin ve kasabaların morfolojik çeşitliliği, oluştukları ve geliştiği dönemleri yansıtır (Sun, 2013: 3). Özetle şehir morfolojisi, şehirlerin formunu oluşturan biçimsel ve yapısal unsurların meydana geliş koşulları ve tarihsel süreç içerisindeki gelişimini, tarih, coğrafya ve kültür gibi unsurlara dayanarak parçadan bütüne değerlendirilmesidir.

Makroform: *makro*, büyük veya çaplı anlamına gelirken, *form* ise şekil veya biçim anlamına gelmektedir. Çalışmada kullanılan makroform kelimesinin anlamı, bir şehrin, planlı ya da plansız olarak tarihsel süreç içerisinde sahip olduğu işinsal, yay, çizgisel ve muhtelif şekilli vb. görünümüne sahip olmasıdır.

Morfolojik Analiz: Anıt, park, bahçe, sokak ve binaların strüktürel özellikleri yardımıyla tarihi süreç içerisindeki fiziksel gelişiminin belirlenmesidir (Kubat ve Topçu, 2009: 336).

Büyükşehir Belediyeli İl: “Büyükşehir belediyeli illerde mülki idare yönünden kademelenme “il-ilçe” şeklinde olmaktadır. İl sınırları içindeki coğrafi mekân ilçelere bölünmekte, ilçelerin mülki idare sınırları içinde kalan saha ise, büyükşehir belediyesinin ve büyükşehir ilçe belediyelerinin yönetimi altına giren tüzel kişilikleri olmayan mahalle muhtarlıklarının yönetsel alanlarından oluşmaktadır (Özçağlar, 2015: 94).”

Metropol İlçe: Büyükşehir statüsüne sahip illerin merkezinde yer alan ilçe, şehrin sahip olduğu yerleşimin yüzölçümüne göre alt ilçelere ayrılmış ya da bölünmüştür. Bölünmüş olan bu ilçelere metropol ilçe denilmektedir (Özçağlar, 2015: 96).

Metropol Merkez İlçe: Büyükşehir statüsüne sahip illerde bulunan metropol ilçelerde valilik binasının bulunduğu ilçeye metropol merkez ilçe adı verilir.

Arazi: Toprak, iklim, topoğrafya, jeomorfoloji, jeoloji, hidroloji ve canlıların değişik oranda etkisi altında bulunan yeryüzü parçasına denir (Güngördü, 2012: 39).

Sit: Yeryüzü üzerinde belirli bir noktada yerleşim faaliyetlerinin uygulandığı arazi parçalarına sit (yerleşim alanı) denilmektedir. Bu alanlar, insanların birçok ekonomik faaliyetlerinin yanında barınma amacıyla yerleştikleri mekânlardır. Yerleşilmiş olan bu mekânlar salt jeomorfolojik birim ya da arazi parçası anlamına gelmeyip, tabii hayatın diğer öğeleriyle kaynaşmış olan bir veya daha fazla konut tarafından işgal edilmiş kompleks bir oluşumdur (Özçağlar, 2016: 8).

Situasyon: “Konum veya durum anlamına gelen *situasyon (situation)* sözcüğü, kavramsal olarak yerleşmelerin çevresiyle olan ulaşım ağını, yönetsel yönden pozisyonunu ve etki alanlarını; sağlık, eğitim, pazarlama, ticaret vb. yönünden etkilediği/etkilendiği alanları belirtmektedir (Özçağlar, 2015: 116).”

MATERYAL, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Çalışma alanı olan Yenişehir’in araştırılmasında kullanılan yöntemler, *İlerlemeci (Progressive) Coğrafi Yöntem* ile *Lokasyon Teorisi Yaklaşımı*’dır.

Coğrafya biliminde her geçen gün önemini arttıran bir yöntem olan *ilerlemeci (progressive) yaklaşım* ile Yenişehir’in tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ve gelişimin mekân ile olan ilişkisinin nasıl olduğu, gelecekte nasıl bir yol izleyeceği hakkında fikirler vererek mekânın irdelenmesini sağlayacaktır. Ayrıca çalışma alanının jeomorfolojik, jeolojik, hidrografik ve toprak özellikleri belirlenerek, risk arz eden alanlar tespit edilip, bu alanların risk içermeyen şekilde bir planlaması ve kullanımı amaçlanır. Risk içermeyen alanlar ise yerleşime ve sosyal faaliyetlere açılmalıdır. İlerlemeci yaklaşım neticesinde elde edilen veriler sonucunda; yerleşime uygun alanlar, iş sahalarının planlanması; ibadet alanlarının, okulların, yeşil alan ve sosyal yaşam alanlarının belirlenip, planlanması için bu yaklaşımdan yararlanılacaktır.

Lokasyon teorisi yaklaşımı, günümüzde coğrafya biliminde çok önemli bir yere sahiptir. Kısaca bu teori en uygun yerin neresi olduğu sorusuna cevap aramaktadır. Bu yaklaşım çerçevesinde Yenişehir’in sosyal, ekonomik ve mekânsal olarak alan seçiminde en uygun yerin nereler olduğu yönünde analizler yapılacaktır.

Teknik bağlamda tez çalışmasının ilk aşamasını, çalışma sahası ile ilgili literatür taraması oluşturur. Sahayla ilgili öncelikle doğrudan coğrafya bilim dünyasının yapmış olduğu çalışmalara ulaşılmıştır daha sonra ise coğrafya dışındaki bilim dallarının (Jeoloji, Tarih, Toprak, Şehir Planlama vs.) çalışmalarına ulaşılmıştır. Daha sonra ise şehir, şehirleşme ve şehir morfolojisi üzerine yapılmış çeşitli bilimsel kaynaklara ulaşılmıştır.

İkinci aşama ise arazi çalışmasını oluşturmaktadır. Arazi çalışmasında önceden gerçekliğini teyit etmek maksatlı hazırlanmış olan Yenişehir İlçesi'ne ve çalışma sahasına ait olan haritalar, fotoğraf makinesi ve not defteri kullanılmıştır. Kuruluşu 1950'li yılların başına dayanan Yenişehir'in eski yerleşim yerleri ve yeni yapılmış ve hâlen yapımı tüm hızıyla devam eden yapıların fotoğrafları çekilmiş olup, haritalar üzerinde tespit edilen hatalar giderilerek güvenilir hale getirilmiştir. Bu aşamada aynı zamanda halkla (şehrin ilk yerleşen bireyleri) görüşmeler yapılarak çalışma sahasının kuruluş dönemi ve gelişimi hakkında bilgiler alınmıştır.

Yapılan arazi gezisinde çalışmada kullanmak amacıyla gerekli kurum ve kuruluşlardan veriler alınmıştır. Öncelikle Yenişehir sınırları içerisinde bulunan Mersin Meteoroloji İl Müdürlüğünden 1926-2016 yıllarına ait iklim verileri alınmıştır. Mersin Büyükşehir Belediyesi ve Yenişehir Belediyesi'nden, Yenişehir İlçe Tarım Müdürlüğünden çeşitli veriler alınmıştır.

Üçüncü ve son olan aşamada ise; arazide kullanılmış haritaların yanlış ve eksik olan yerleri giderilmiş olup haritalara son halleri verilmiştir. Haritaların oluşturulmasında çeşitli veri ve kaynaklardan yararlanılmıştır. Jeoloji haritası için MTA 1/100.000 Ölçekli Türkiye Jeoloji Haritaları Mersin O-32 ve O33 paftalarından yararlanılmış olup, Mersin Meteoroloji İl Müdürlüğünden alınan 1926-2016 yıllarına ait iklim verilerinden; sıcaklık ve yağış değerleri toplanarak ortalamaları alınmış, daha sonra ArcGIS 10.5 programında *Spatial Analyst Tools* bölümünde bulunan *Interpolation* içinde *IDW* yöntemi uygulanarak iklim haritaları oluşturulmuştur. Diğer haritaların iskeletini oluşturan topoğrafya verileri için Harita Genel Komutanlığı'nın (HGK) üretmiş olduğu 1/25.000 ölçekli topografik haritalardan yararlanılmıştır. Sayısal olarak elde edilemeyen haritaların oluşturulması için *ArcGIS 10.5* ve *Global Mapper 10* yazılımları ile internet tabanlı Google Earth uygulaması kullanılmıştır. İlk olarak

haritalarda kullanılacak olan katmanlar oluşturulmuş daha sonra ise oluşturulmuş olan katmanlar üzerinden hesaplamalar, sorgulamalar ve analizler yapılmıştır. Yapılmış olan çalışma sırasında çeşitli zorluklarla karşılaşmış olup bu zorluklar arasında en önemlisi ise tutarlı ve doğru veri temininde yaşanmıştır. Elde edilen verilerdeki hatalı veya eksik noktalar mümkün olduğunca yapılan arazi gezilerinde düzeltilmeye çalışılmıştır.

Nüfus verileri için TÜİK'in internet sitesinden Yenişehir'e ait nüfus verileri alınmıştır. Yenişehir İlçesi'nin 2016 yılı ADNKS verilerinden Yenişehir'in 23 merkez mahallesi dışındaki mahalle nüfusları çıkartılarak Yenişehir'in gerçek nüfusu bulunmuştur. Elde edilmiş olan bu verilerden sonra grafik ve tablolar oluşturulmuş ve son olarak yazma işlemine geçilmiştir.

Elde edilmiş olan bu verilerin yanı sıra bu zamana kadar taranmış olan literatüre bakıldığında Yenişehir ve çevresi hakkında yapılmış olan çok az bir çalışmaya rastlanmıştır. Yenişehir'in şehirleşmesi ile ilgili hiçbir kaynak olmaz iken şehir morfolojisi açısından yararlanılan Güllü (2009) ile Ünlü ve Baş (2015)'in yazmış olduğu 2 makale bulunmaktadır. Bu makalelerden aşağıda bahsedilmiştir. Genel itibari ile Mersin hakkında birçok çalışma yapılmış olup yer yer Yenişehir ile ilgili bilgilere de değinilmiştir. Yapılmış olan bu çalışmaların büyük bir çoğunluğunu yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır.

Yapılmış olan bu çalışmalardan bahsedilecek olursa;

- Uğur (1996)'un "Mersin'de Nüfus Hareketleri" adlı yüksek lisans tezinde Mersin'in fiziki ve beşerî özelliklerine değinmiştir.
- Erkoç (2000)'un "Yenişehir İlçesinin (Mersin) Mühendislik Jeolojisi İncelemesi" adlı yüksek lisans tezinde Yenişehir'in jeolojik özelliklerinden bahsetmiştir.
- Sandal ve Gürbüz (2003)'ün "Mersin Şehrinin Mekânsal Gelişimi ve Çevresindeki Tarım Alanlarının Amaç Dışı Kullanımı" adlı makalesinde Mersin'de tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı belirtilmiş olup, Mersin'in merkez ilçelerinden biri olan Yenişehir'i de içine almaktadır.
- Güllü (2009)'nün "Kentsel Güzelleştirme Çalışmasına Bir Örnek: Mersin Eğriçam Mahallesi" adlı makalesinde Yenişehir İlçesi sınırlarında yer alan Eğriçam Mahallesinde hisseli parselasyon yöntemi ile üretilen parsellerde

gerçekleşmiş uygun olmayan yapılaşmaları daha sonra ıslah planları ile planlı hale getirilmesini ele almıştır.

- Sönmez (2009)'in “Mersin Kent Bütünü ve Yakın Çevresi 1/25000 Ölçekli Nazım İmar Planı” adlı makalesinde 1/25000 ölçekli Mersin Kent Bütünü ve Yakın Çevresi Nazım İmar Planı hakkında bilgi vermektedir.
- Bağcı (2010)'nın “Yenişehir (Mersin) Kentsel Alanında Peyzaj Mimarlığı Disiplini Kapsamında Kentsel Gönenç Araştırması” üzerine yazmış olduğu yüksek lisans tezinde Yenişehir ilçesinde aktif yeşil alan olanaklarının verimliliği saptamıştır.
- Ünlü ve Baş (2015)'in “Mersin’de Morfolojik Süreçlerin Değerlendirilmesi” adlı makalesinde Mersin’de oluşan çeper kuşaklar anlatılmış ve bu çeper kuşak analizinde Yenişehir’in Kuzey Mersin olarak adlandırılan Limonluk Mahallesi ve Pozcu semti de incelenmiştir. Bu bağlamda, Mersin şehrinin tamamı ve mahalle ölçekleri olmak üzere iki düzeyde ele alınmış ve bu iki düzeyde işleyen morfolojik süreçlerin bağlantıları değerlendirilmiştir.
- Alkan ve Uslu (2016)'nın “Aktif Yeşil Alanların Konut Fiyatlar Üzerine Etkisinin Araştırılması: Mersin İli Yenişehir Örneği” adlı yazmış oldukları makalede Yenişehir’de kentsel aktif yeşil alanların (mahalle parkları, çocuk oyun alanları ve spor alanları) konut fiyatları üzerine etkilerine değinilmiştir.
- Şinik (2016)'in “Kentleşme ve Kent Morfolojisi İlişkileri: Ceyhan Örneği” adı yüksek lisans tezi Türkiye coğrafya araştırma yazınında şehir morfolojisi üzerine yapmış olan ilk çalışma olsa da daha çok şehrin fizyolojisi üzerinde durulmuştur. Bu da yapılmakta olan bu çalışmanın önemini bir kez daha arttırmaktadır.

1. BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. YENİŞEHİR'İN SİTİNİ ETKİLEYEN FİZİKİ FAKTÖRLER

1.1.1. Jeolojik Özellikler

Çalışma sahasında daha çok tortul kayalar yer almaktadır. Bu kayalar ovanın kuzey kısmını çevreleyen kısımlarda mostra vermişlerdir. Bu sahaların genelde Miyosen'e ait muhtelif formasyonlar ve Pliyo-Kuvaterner'e ait birimlerle kaplı olduğu görülür.

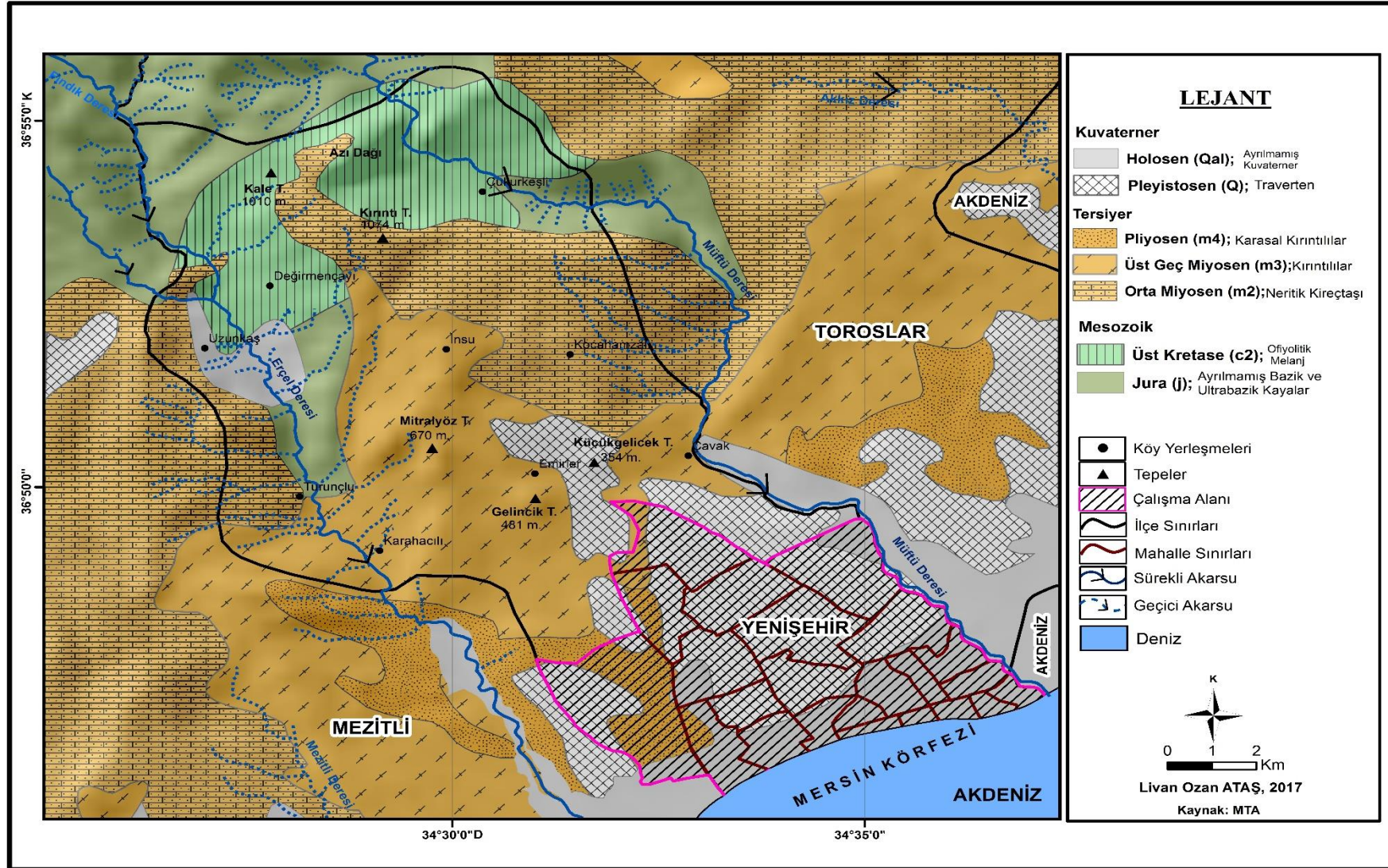
Mersin Ovası genel görünümüyle tipik bir delta ovası karakterindedir. Kuzeyden akan suların getirdiği malzemelerle oluşmuştur. Bölgede Miyosen, kuzeyde beyazımsı sarımsı gri renkli sert ve çatlaklı yapıda olan birimlerle temsil edilir. Buradaki jeolojik unsurlar Miyosen devrine ait değişik fasiyeslerde oluştukları için litolojik olarak oldukça farklı yapıdadırlar. Bazen gri renkli olup ince kireçtaşı ve kumtaşı tabakaları içeren marnlardan, bazen kaba kumlu kireçtaşı ve kumtaşı halindedirler. Bu tabakalar fosilce oldukça zengindir.

Pliyo-Kuvaterner ise, kuzeyden gelen akarsuların, getirmiş oldukları birikintilerle dolmuş, killi kumlu ara katkılı alüvyondan ibarettir.

Çalışma alanının temelinde Miyosen ve Kuvaterner yaşlı birimler bulunmaktadır. Bunlar Kuzgun Formasyonu, kalış, alüvyon ve akarsu taraçaları şeklindedir

Miyosen başında bir transgresyon evresi geçiren havzada konglomera, kilitaşı-silttaşı-marn, kireçtaşı, kumlu kireçtaşı, kumlu marn, birikim havzalarında oluşmuşlardır. Arazide yer yer Miyosen çökelleri gözlenmektedir.

Bugünkü yer şekillerinin oluşumunda kalışların önemli rol oynadığını görmekteyiz. Kalışlar, mevcut formasyonlar üzerinde sert bir kabuk oluşturarak formasyonlarda farklı bir aşınmanın oluşmasını sağlamaları ile yüzey şekillerinin oluşumunda dolaylı olarak etken olmuşlardır (Erkoç, 2000: 14)

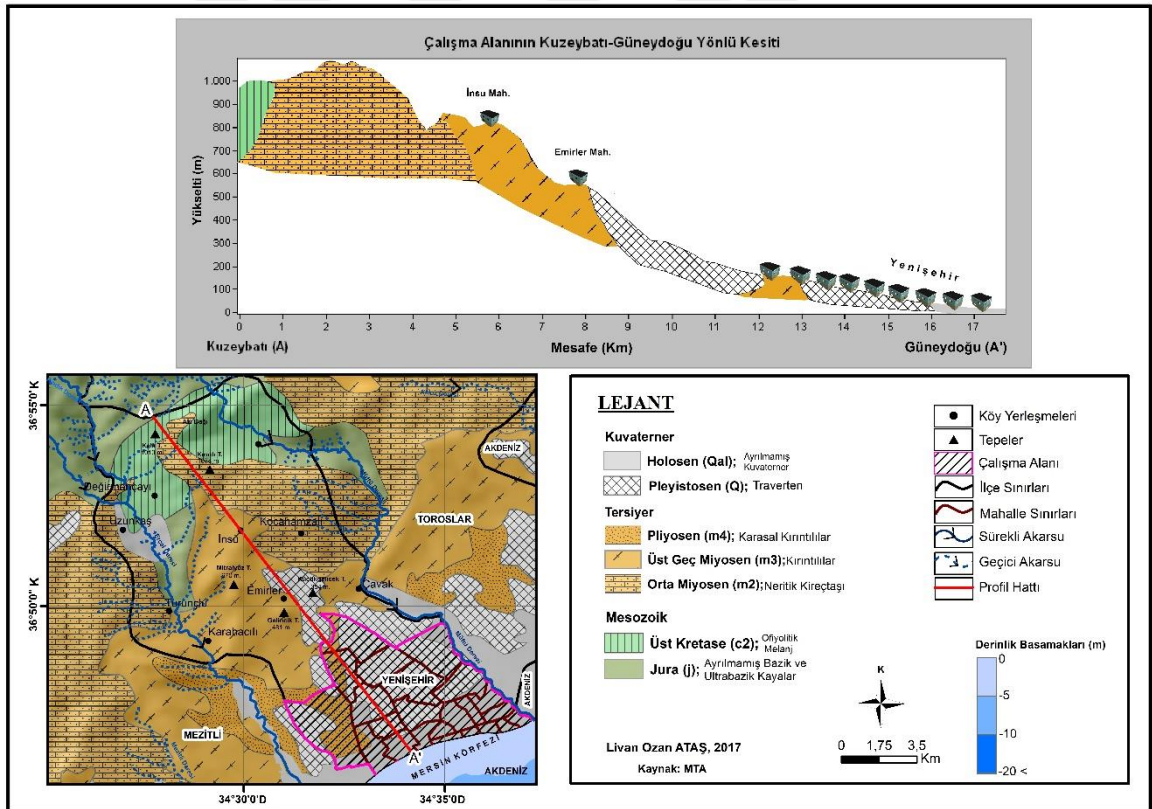

Harita 3. Yenisehir İlçesi ve Yakın Çevresinin Jeoloji Haritası

Kuvaterner: Kuvaterner dönemine ait kaliş, akarsu taraçaları ve alüvyonlar yayılım göstermektedir. Çalışma sahası bir delta ovası özelliğine sahiptir. Çakıl, kil ve killi çakıl alanları ile kaplıdır. Bu alanlar akarsuların getirdiği malzemeler sonucu oluşmuştur. Bu malzemelerin iri ve kalın olanları ova kenarlarında ve akarsu yataklarında çökme gösterirken, ince unsurlu olanlar daha çok kıyı ve kıyıya yakın yerlerde çökelmiştir (Erkoç, 2000; 25).

Bugünkü görünümüne sahip olan yer şekillerinin, akarsuların göstermiş olduğu faaliyetler sonucu alüvyal birikim alanları oluşmaya başlamış ve yine bu dönemde bazı iklim dalgalanmaları meydana gelmiştir.

“Şehrin kurulu bulunduğu delta ovasının Plio-Kuvaternere ait akarsuların taşıdığı alüvyal ile oluştuğu söylenebilir (Bkz. Harita 4). Bu nedenle büyük boyutlu çakıllı materyaller, akarsu yatakları ve çevresinde, ince killi malzemeler ise kıyıya yakın kesimlerde çökelmiştir (Duran, 2010; 31).”

Harita 4. Yenişehir'in Kuzeybatı-Güneydoğu Yönlü Kesiti

1.1.2. Jeomorfolojik Özellikler

Çalışma alanının bir bölümünü Mersin Ovası'nın uzantısı konumunda olan delta ovası üzerinde, geri kalan kısmı ise alçak platolar ve onların yamaçlarında kurulmuştur. Sahanın orografik uzanımı, KB-GD yönündedir. *“Akarsular, arazinin aşınmaya karşı farklı yapısal direncine bağlı olarak, yan kolları ile birlikte farklı yönleri dolaşarak genel arazinin uzanım doğrultusunda dik olacak şekilde yerleşmiştir. Düzlük alanlar, batıdan doğuya doğru gidildikçe genişler (Duran, 2010; 37).”* İlçenin doğusunda bulunan Müftü (Efrenk) Deresi araziye KB-GD yönünde yarararak sularını Akdeniz'e bıraktığı noktada bir delta oluşturmuştur.

Arazi güneyden kuzeye doğru gidildikçe yükselir ve engebeli alanlarda artma meydana gelir. Eğim değerinin en fazla olduğu yerler, Çukurkeşli Köyü'nün kurulmuş olduğu çentik vadi ve ilçenin en yüksek alanını teşkil eden Azı Dağı ve çevresinde görülür (Foto 1). Deniz seviyesinden başlayan arazi kuzeye doğru, kıyından yaklaşık 4 km sonra yerini alçak platolara bırakmaktadır. Bu platoların yüksekliği 200-400 m arasındadır.

Alçak platoların ardında vuku bulan orta yükseklikteki platoların yüksekliği ise 600-800 m arasındadır. İlçenin en yüksek alanı olan Azı Dağı (1203 m) yüksek plato sahasını teşkil eder. Bu alanların yükseltisi 1000-1300 m arasındadır (Bkz. Harita 5).

Azı Dağı (1203 m): Azı Dağı Çukurkeşli Mahallesi'nin kuzeybatısında yer almaktadır. Etrafında kanyon tipi vadiler bulunmaktadır (Bkz. Foto 1). Çukurkeşli Mahallesinin batısında yer alan yamaçlar, heyelan sonucu çökerek genişlemeye uğramıştır. Kuzey yamaçların vadiye yakın olan etek kısmında yer yer meşe topluluğu bulunmaktadır. Azı Dağının üzerinde bir aşınım düzlüğü yer almaktadır. Bu düzlük kireçtaşları yapısına sahiptir. Burada faaliyet gösteren akarsuyun, heyelan sonucu gerçekleşen olaylar ve erime çözülme sonucu gerçekleşen olaylar neticesinde değişken bir yükselti özelliği göstermektedir. *“Kuzeydoğuya bakan yaklaşık %10 eğimli yamaç arazide 15 ha'lık verimli kızılçam ormanı yerleşmiştir. Düzlük alana yakın alanlarda verimsiz kızılçam ve maki elemanları ile örtülü türler görülür (Duran, 2010; 43).”*

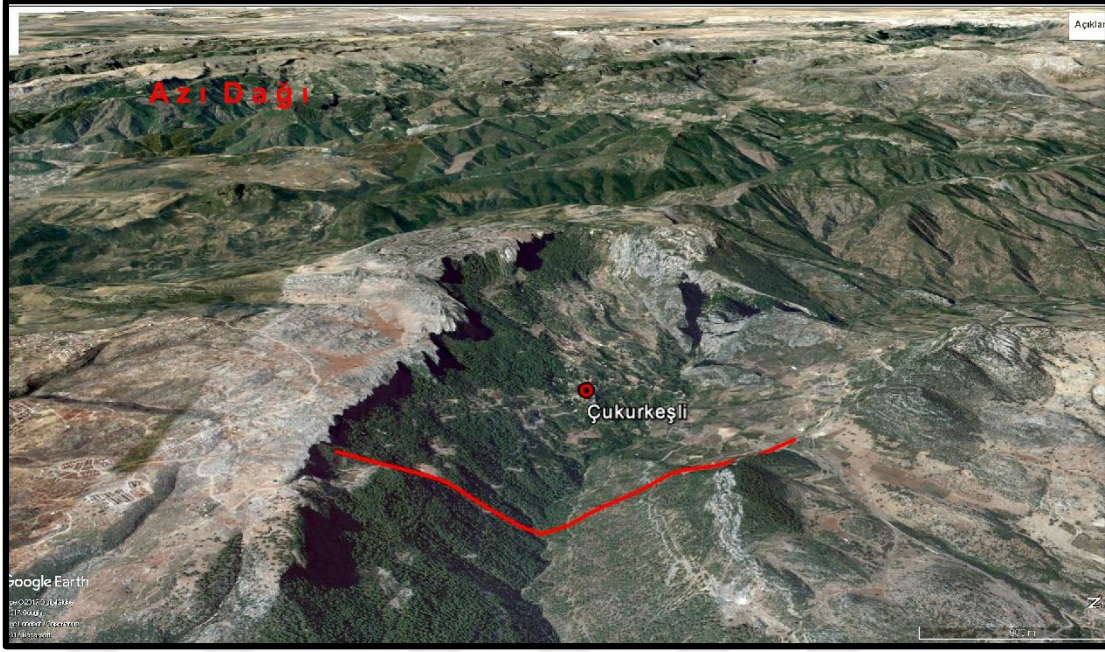
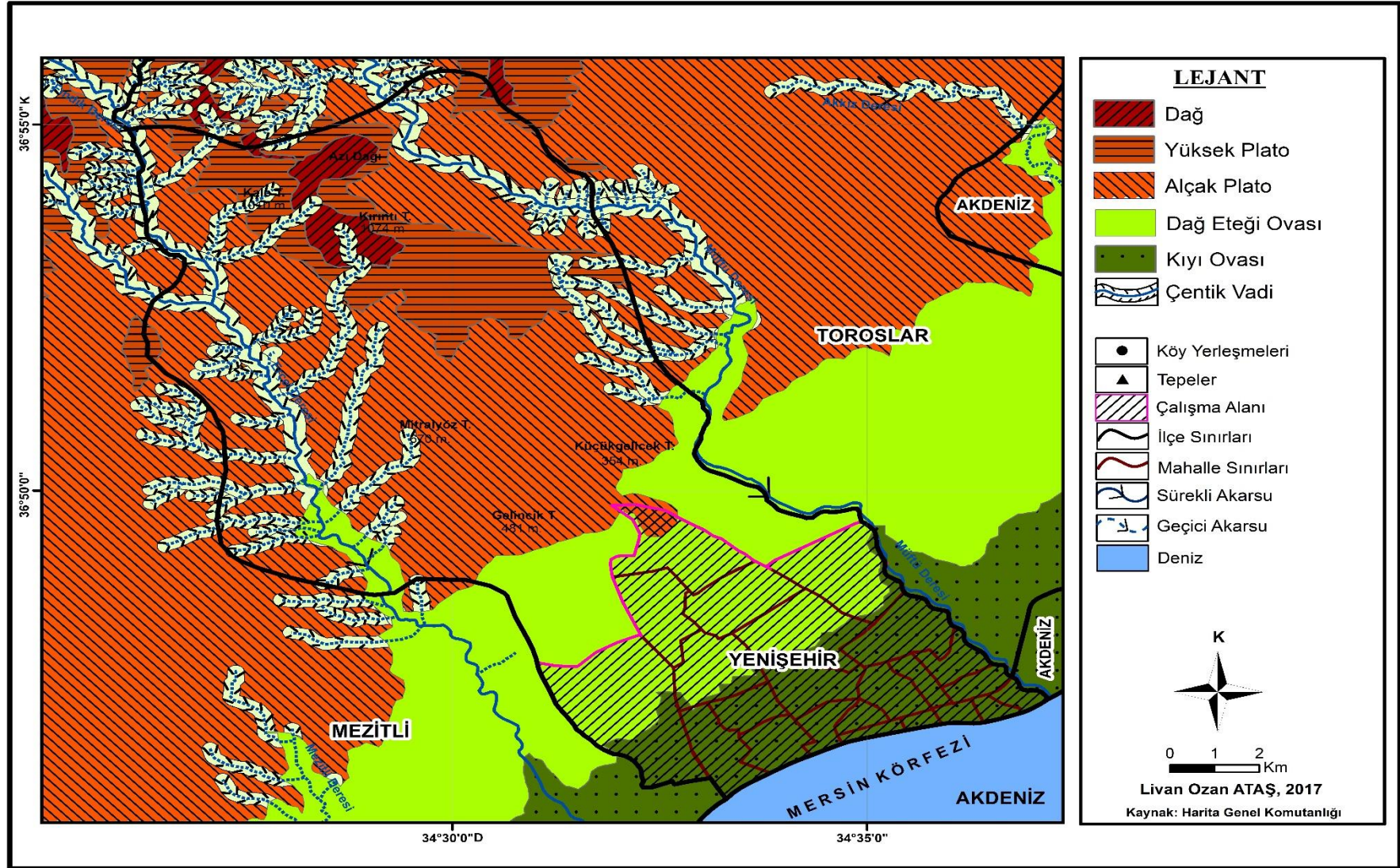

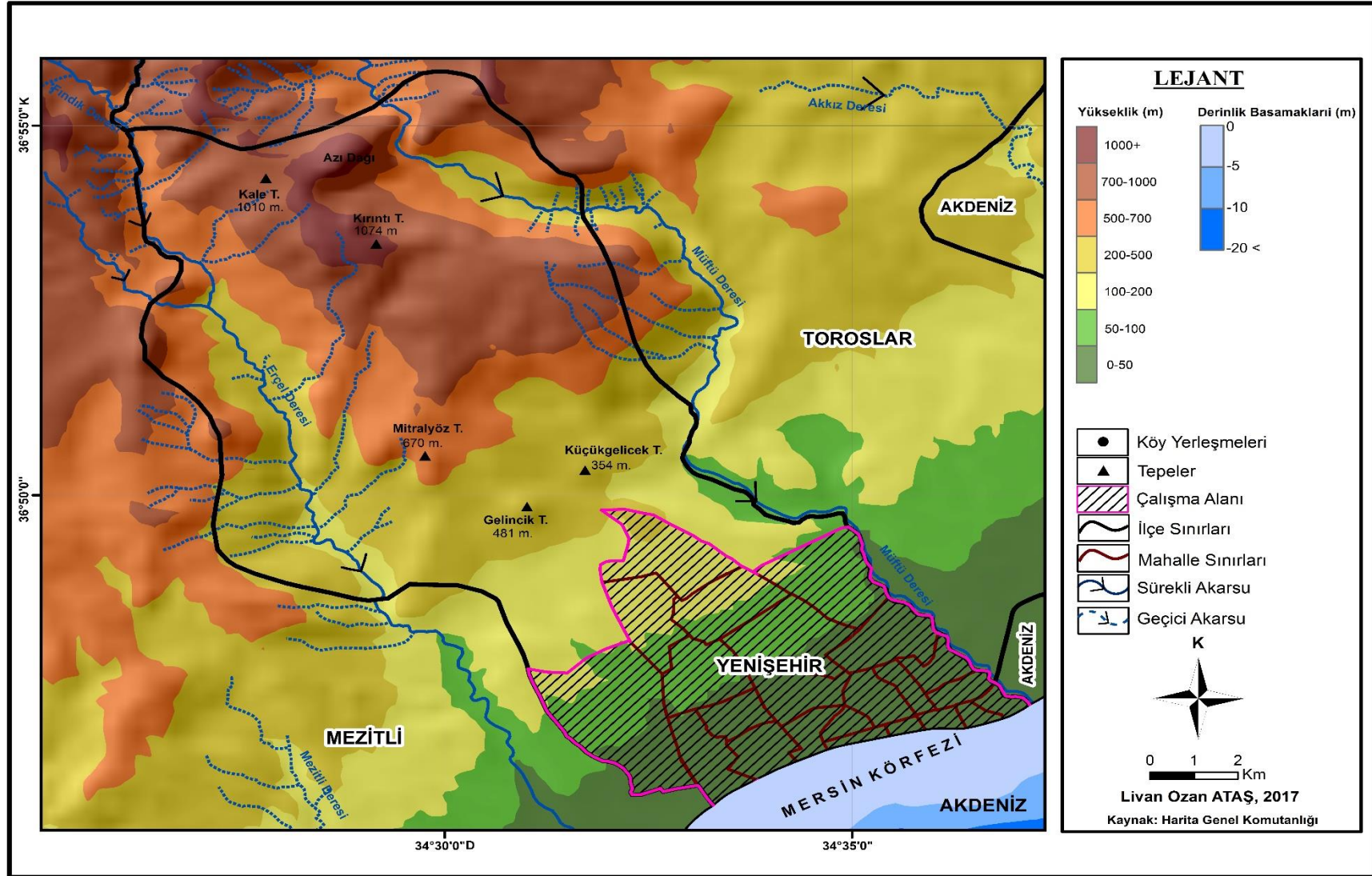
Foto 1. Azı Dağı ve Çukurkeşli Vadisinin Google Earth Üzerinden görünümü (2017)

Müftü (Efrenk) Vadisi: “Efrenk Deresi’nin en uzun kolu, 46 km’dir. Kolun başlangıç kotu 2400 m, ortalama eğim ise %5’tir. Denizden Çavak köyüne kadarki yamaç arazilerin eğimleri %2–10 arasında değişmektedir. Çavak köyünden itibaren Yavca’ya kadar olan dar ve derin vadinin eğimi %50–80 arası eğime ulaşmaktadır. Yavca köyünden itibaren ise havza genişlemekte ve arazi eğimleri %10–50 arasında değişmektedir (DSİ, 2002; Duran, 2010: 50).”

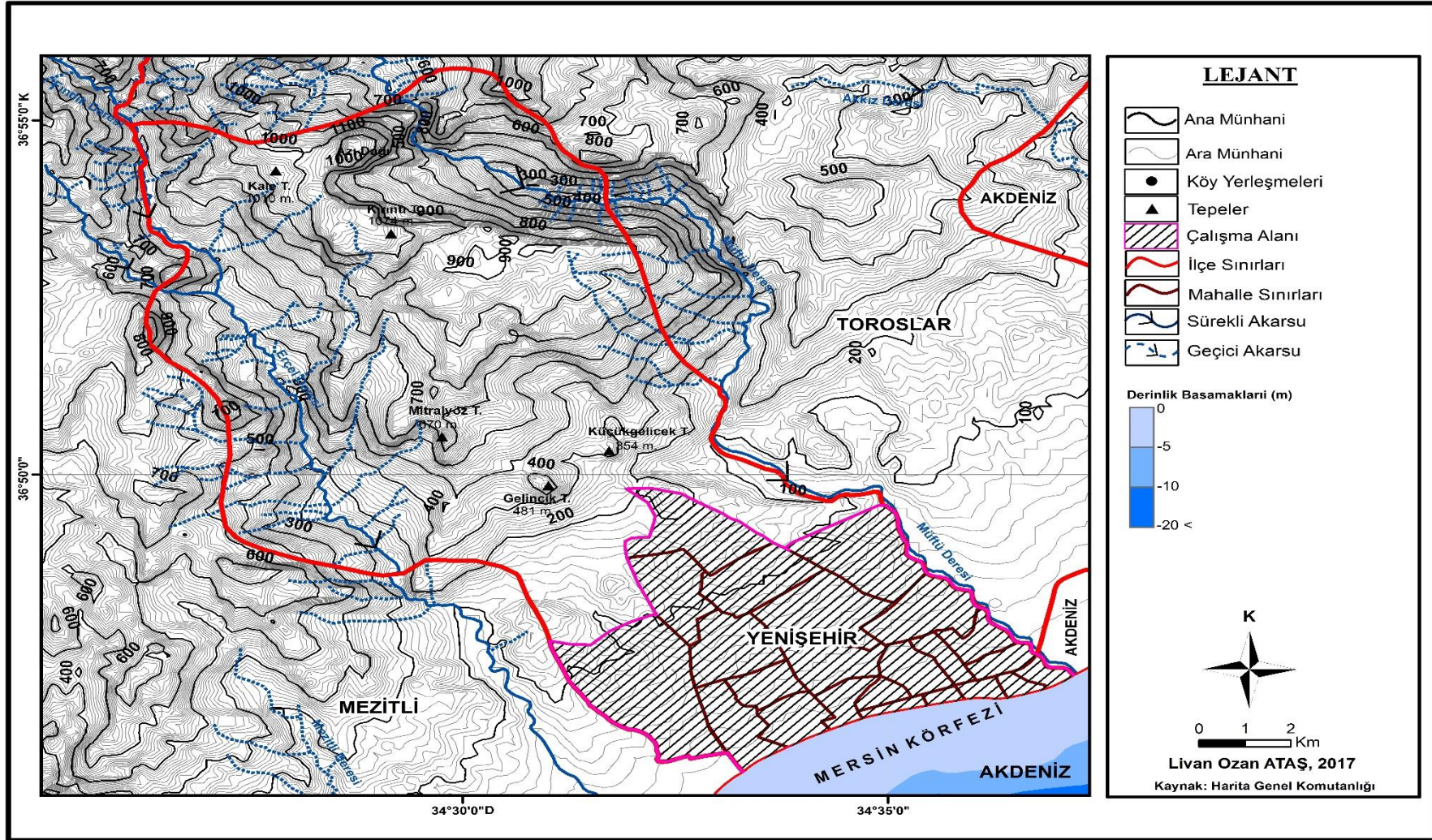
Denize döküldüğü noktadan başlayarak kaynağa doğru ilerlendiğinde yaklaşık 3 km’si yerleşim alanı içerisinde kalır. Bu alan içerisinde 50-60 m bir mecraya genişliğine, %0,007’lik bir mecraya eğimine sahiptir. Şev derinliği ise 3,5-4 m civarındadır. Çavak Mahallesinden başlayarak Yavca Köyüne kadar olan alanda 28 km’lik uzunluğa sahip mecraya derin ve aynı zamanda dar bir vadiden geçer. Bu alanın sahip olduğu mecraya genişliği 15-30 m, mecraya eğimi ise %0,035’dir. Akarsu aktığı mecraya yatağı, lokal olarak bir kısım oyuntular dışında düzenli bir özellik göstermektedir (Bkz. Harita: 5) (DSİ, 2002; Duran, 2010: 50).

Harita 5. Yenisehir İlçesi'nin Morfografya Haritası

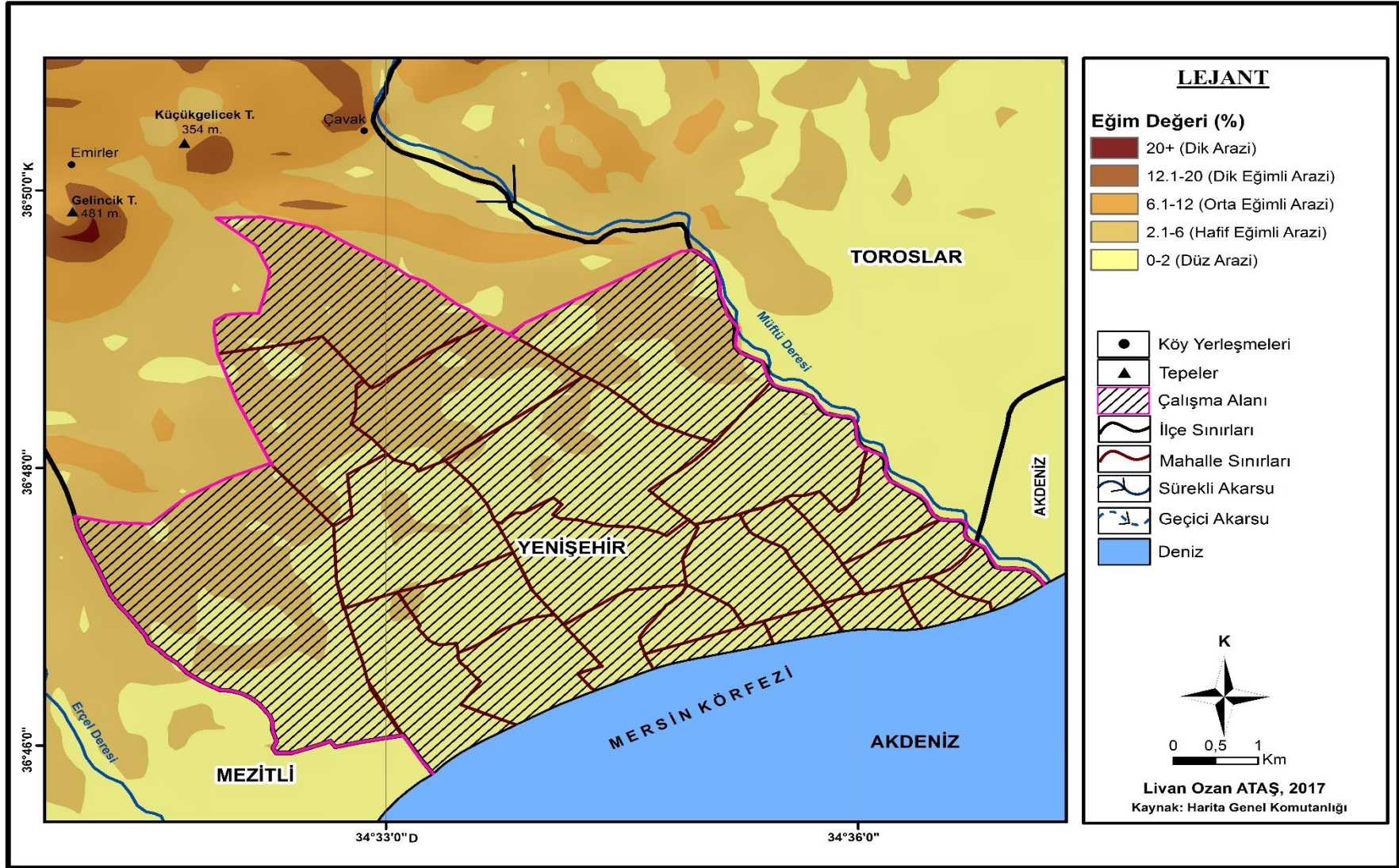
Harita 6-a. Yenisehir İlçesi ve Çevresinin Fiziki Haritası

Harita 6-b. Yenisehir İlçesi ve Çevresinin Topografya Haritası

Akarsular aktığı alan boyunca topladığı malzemeleri eğimin azaldığı noktalardan itibaren biriktirmeye başlamış, nihayetinde denize ulaştıkları alanda bir delta oluşumu sağlamışlardır. Deniz kıyısından itibaren KB yönünde ilerlendikçe yükselti ve engebe artış göstermektedir (Bkz. Harita 6-a ve Harita 6-b).

Yerleşim alanları incelendiği zaman, çalışma sahasının çok büyük bir bölümü %0-3 eğimli **düzlük** alana sahip iken, Yenişehir'in kuzeyinde bulunan Fuat Morel, Deniz, Gökçebelen, Kocavilayet mahallelerinin büyük bir kısmı ve batısında bulunan Çiftlikköy Mahallesinin kuzey kesimi %3,1-9 eğimli **dalgalı düzlük** arazide yayılma göstermiştir. Eğimin fazla olduğu alanlar ise %28,1 derecenin üzerinde **çok dik yamaçlara** sahip Yenişehir'in kuzeyinde yer alan Gelincik Tepesi'nin çevresinde bulunmaktadır (Bkz. Harita 7).

Harita 7. Yenişehir'in Eğim Haritası

1.1.3. İklim Özellikleri

“İklim; yeryüzünün herhangi bir yerinde uzun yıllar boyunca yaşanan hava olaylarının ortalama özelliğidir. İklim doğrudan ve dolaylı etkileriyle doğal çevreyi biçimlendiren ve tüm canlıların yaşam koşullarını belirleyen en önemli coğrafi unsurlardan biridir (Erlat, 2014; 3).”

Çalışma sahasının iklim özelliklerini belirlerken sıcaklık, yağış, basınç, rüzgâr ve nemlilik yer verilmiştir. Yenişehir’in iklim özelliklerini yansıtan rasatlar, Yenişehir sınırları içerisinde kurulmuş olan Mersin Meteoroloji İl Müdürlüğünden alınmıştır. Kurulu olan istasyon deniz kenarında olup yüksekliği 3 metredir.

Yazları sıcak ve kurak geçen kışları ise ılık ve yağışlı olan Yenişehir’de tipik Akdeniz İklimi görülmektedir. İlçenin kuzeyine gidildikçe yükseklik artar, kuzey kesimde yer alan Azı Dağı (1097 m.) ve çevresinde ilkim yazın daha serin ve nispeten yağışlı, kışları ise soğuk ve karlı olan Akdeniz dağ iklimi hakimdir.

Akdeniz Bölgesi’nin Adana Bölümü’nde yer alan Yenişehir, “yaz döneminde Atlas Okyanusu ve Sahra’dan gelen tropikal hava kütesinin (T) etkisi altındadır. Sahra’dan kaynaklanan bu sıcak ve kuru hava (cT), Akdeniz üzerinden geçerken sıcaklığı nispeten düşer ve nemlenir. Nemli olan bu hava kütlesi (mT) puslu bir görünüm oluşturur. Bazen Arabistan çöllerinden ve Basra alçak basıncının genişleyerek bölgenin doğusuna sokulması ile havanın nemi düşer, sıcaklık artar.

Kış dönemi; Kasım ayının başlarından itibaren çoğunlukla Orta Akdeniz’den gelen ılık ve nemli hava kütlelerinin etkisi altında kalır. Ayrıca Orta Akdeniz’e kuzeyden sokulan polar hava ve tropikal havanın karşılaşması ile frontal faaliyetler başlar. Başka bir anlatımla soğuk ve sıcak cepheler birbirlerini izlemesiyle yağışlar meydana gelir (Atalay ve Mortan, 2008: 326).”

1.1.3.1. Sıcaklık

Çalışma sahası içerisinde yer alan Mersin Meteoroloji İstasyonu verilerine göre Yenişehir’in yıllık ortalama sıcaklığı 19,1°C iken maksimum sıcaklık ortalaması 23,3°C’dir. Minimum sıcaklık ortalamalarına bakıldığında ise 14,7°C olarak görülür.

Yazların sıcak ve kurak, kışların ise ılık ve yağışlı olduğu tipik Akdeniz iklimine sahip olan Yenişehir’in Temmuz ayı ortalama sıcaklığı 27,9°C iken Ocak ayı ortalama sıcaklığı 10°C’dir. 1926-2016 yılları arasında uzun dönem rasatları sonucunda elde

edilen bilgilere göre Yenişehir’de en yüksek sıcaklık 1942 yılının Haziran ayında 40°C olarak görülmüştür. En düşük sıcaklık değerleri ise 1950 yılının Şubat ayında -6,6°C olarak ölçülmüştür. Çalışma sahasının sıcaklık değerlerini tablo ve grafikte görmekteyiz (Bkz. Tablo 1-2).

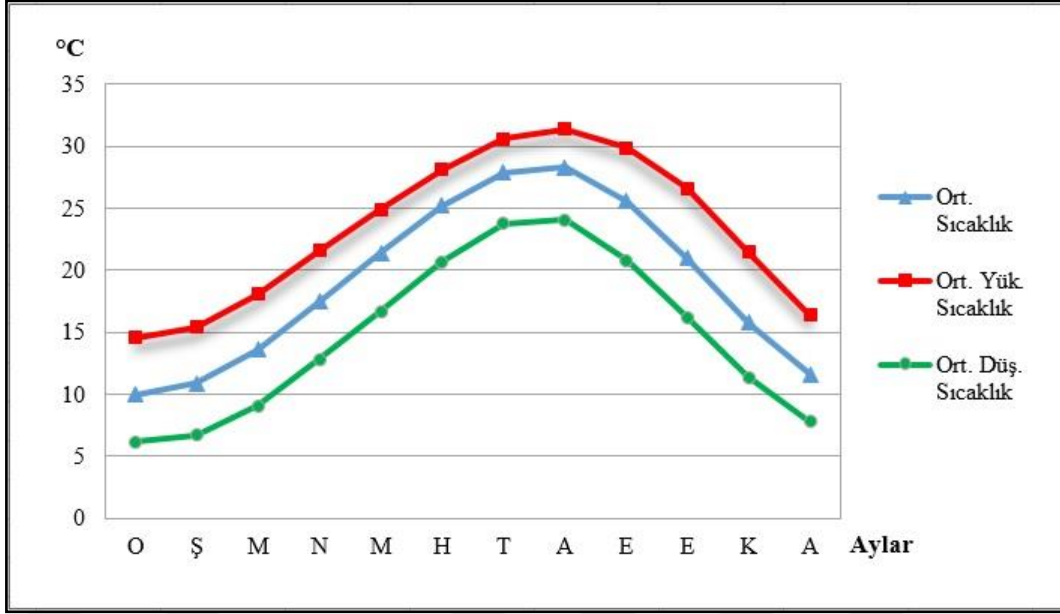
Tablo 1. Yenişehir İlçesi'nin Aylık En Yüksek ve En Düşük Sıcaklıkları (Kaynak: MMİM, 1926-2016)

Yenişehir	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
En Yük. Sıc. (°C)	25.2	26.5	29.8	34.7	36	40	37.3	39.8	39	36.4	31	27
En Düş. Sıc. (°C)	-6.3	-6.6	-2.2	0.6	7	5.3	16.1	15	11	2.7	-3.3	-3

Çalışma sahasının sıcaklık değerlerinin aylara göre dağılışı aşağıdaki tabloda görülmektedir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2. Yenişehir İlçesi'nin Aylık Ortalama Sıcaklıkları (Kaynak: MMİM, 1926-2016)

AYLAR	Ort. Sıcaklık (°C)	Ort. Yüksek Sıcaklık (°C)	Ort. Düşük Sıcaklık (°C)
Ocak	10	14.6	6.2
Şubat	10.9	15.4	6.7
Mart	13.6	18.1	9.1
Nisan	17.5	21.6	12.8
Mayıs	21.4	24.9	16.7
Haziran	25.2	28.1	20.7
Temmuz	27.9	30.6	23.8
Ağustos	28.3	31.4	24.1
Eylül	25.6	29.9	20.8
Ekim	21	26.6	16.2
Kasım	15.8	21.5	11.4
Aralık	11.6	16.4	7.8
YILLIK	19.1	23.3	14.7

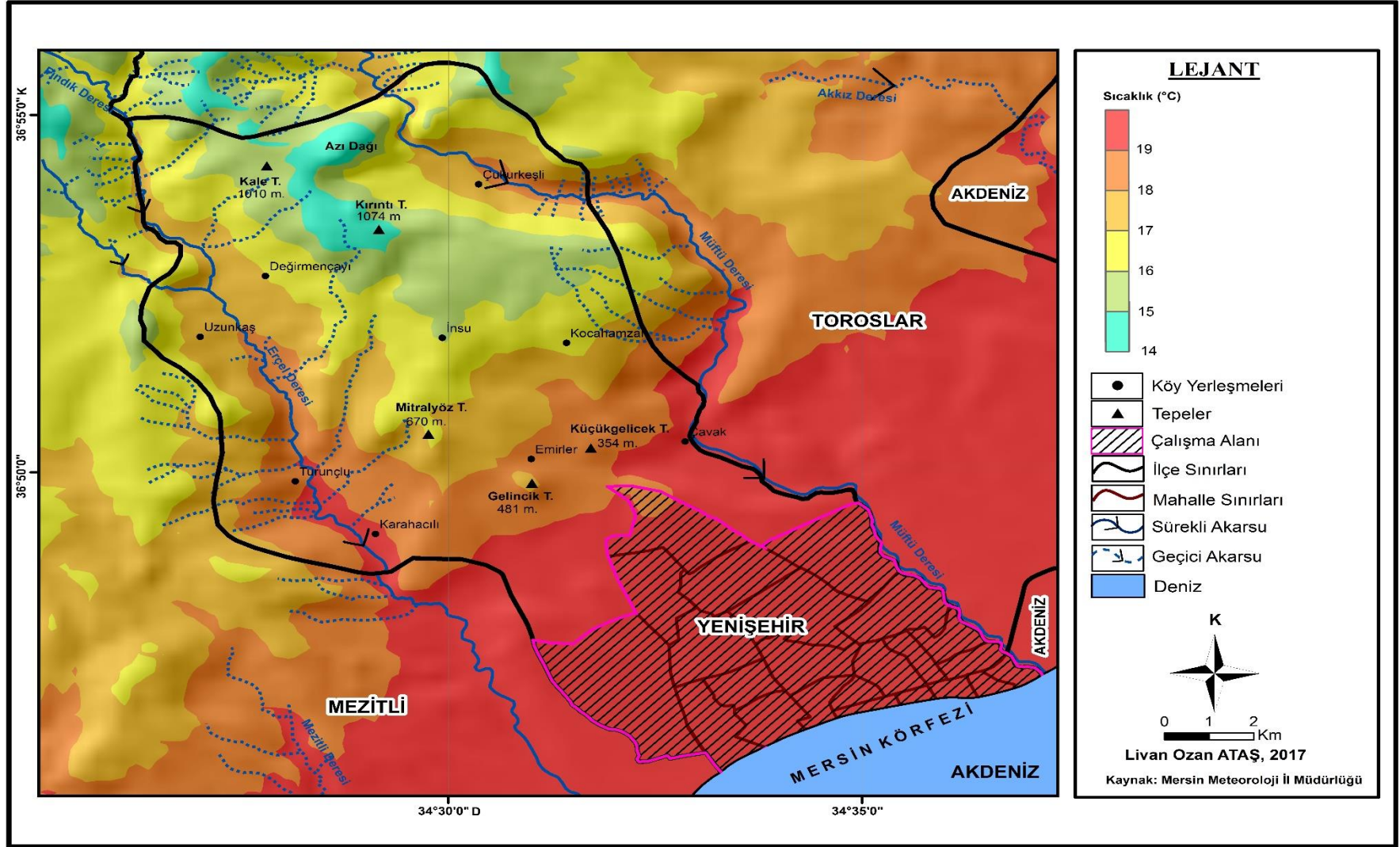
Grafik 1. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama Sıcaklıkları (Kaynak: MMİM, 1926-2016)

Tablo 2 ve grafik 1'de de görüldüğü üzere ortalama sıcaklık olarak en soğuk aylar Aralık (11,6 °C), Ocak (10°C), Şubat (10,9°) olarak görülürken en sıcak aylar ise Haziran (25,2°C), Temmuz (27,9°C), Ağustos (28,3°C) olarak kendini göstermektedir.

Ortalama düşük sıcaklıklara bakıldığında zaman Aralık (7,8°C), Ocak (6,2°C), Şubat (6,7°C) olarak görülmektedir. Yıl içerisindeki ortalama düşük sıcaklıklara bakıldığında zaman 0°C'nin altında olan bir ay yoktur. Yenişehir'de en düşük sıcaklık değeri 06.02.1950 yılında (-6,6°C) olarak kaydedilmiştir.

Ortalama yüksek sıcaklık değerleri incelendiğinde ise Haziran (24,9°C), Temmuz (28.1), Ağustos (30,6°C), Eylül (29,9°C) ve Ekim (26,6°C) ayları görülmektedir. 1929-2016 yılları arasında kaydedilmiş olan iklim değerlerine bakıldığında zaman Yenişehir'de en yüksek sıcaklık 21.06.1942 yılında 40°C olarak ölçülmüştür.

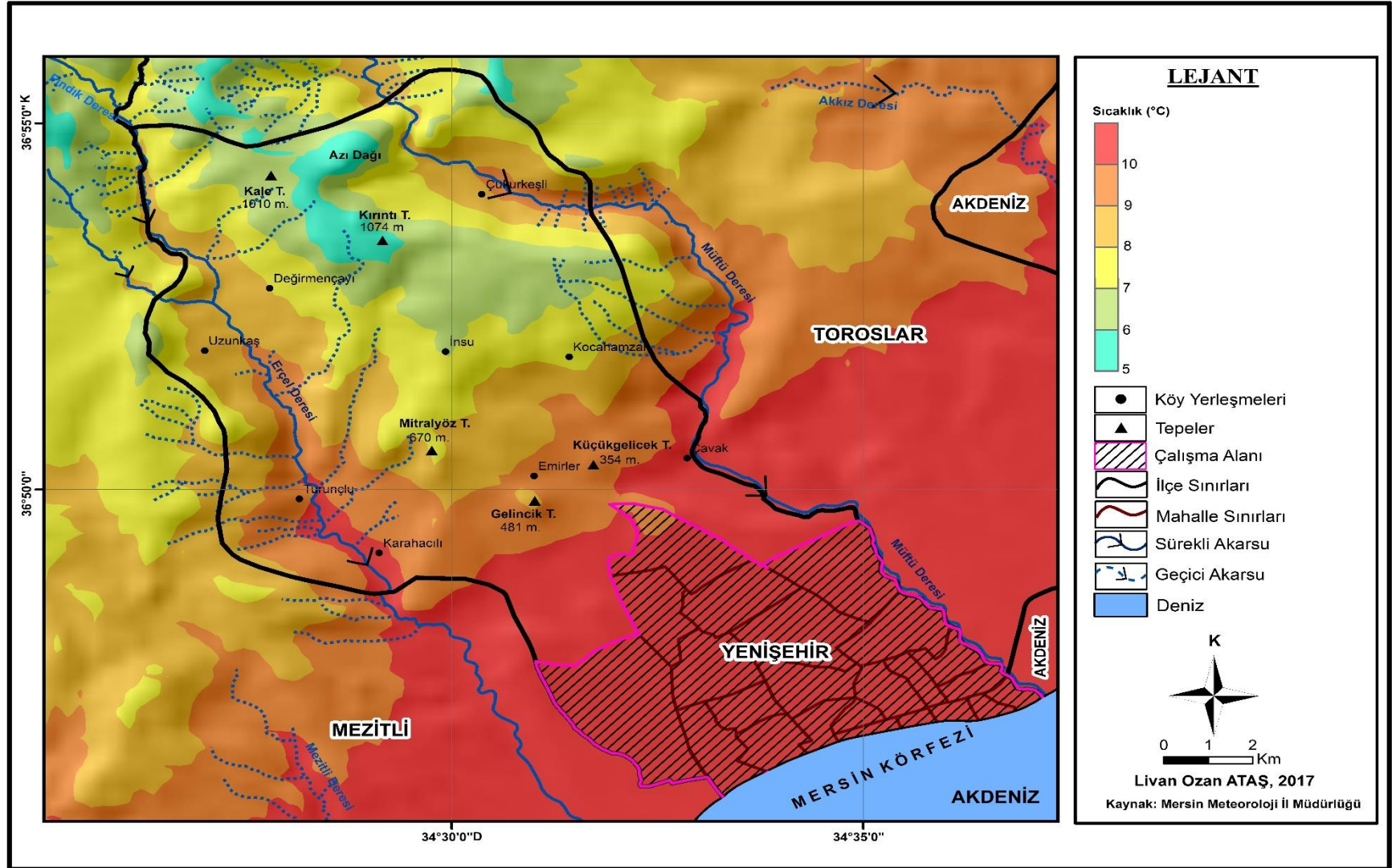
Yukarıda tablo ve grafikler yardımı ile ifade edilmiş olan sıcaklık değerlerinin daha iyi anlaşılabilmesi ve daha somut hale gelmesi için yıllık ortalama sıcaklık, ocak ayı ortalama sıcaklık ve temmuz ayı ortalama sıcaklık haritaları Mersin Meteoroloji İstasyonu'ndan alınan iklim verileri yardımıyla hazırlanmıştır.

Harita 8. Yenisehir'in Yıllık Ortalama Sıcaklık Haritası

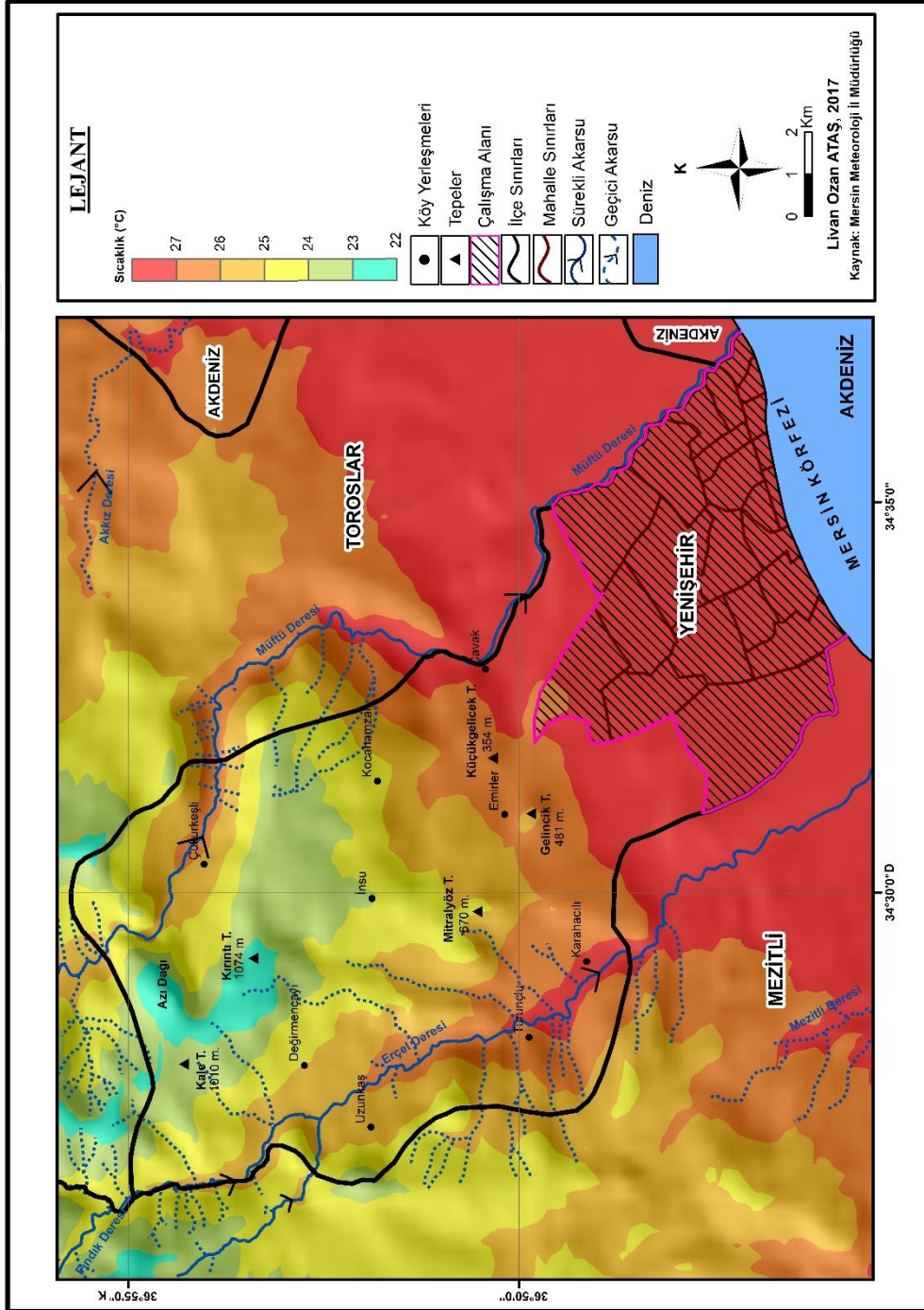
Yukarıda gösterilen Yenişehir'in yıllık ortalama sıcaklık haritası incelendiği zaman sıcaklık değerlerinin kuzeye doğru gidildikçe yüksekliye bağı olarak düştüğü görülmektedir. İlçe merkezinde sıcaklıklar 19,1°C iken kuzeyde Azı Dağı ve çevresinde 14,1°C'nin altına düşmektedir. Yenişehir ilçe merkezinin kurulmuş olduğu alan Mersin Ovası'nın bir bölümünü teşkil eder. Koyu kırmızı renklerin hâkim olduğu alanda yükseltinin ve denizelliğin etkisinin yanı sıra yoğun bir yapılaşmanın olmasının etkisi de bulunmaktadır (Bkz. Harita 8).

Ocak ayı ortalama sıcaklık haritasına bakılacak olursa sıcaklık değerleri 5°C ile 10°C arasında bir değere sahiptir. Yıllık ortalama sıcaklık haritasında olduğu gibi Ocak ayı ortalama sıcaklık haritasında da şehir merkezinde koyu kırmızı renkler hâkimdir (Bkz. Harita 9). Yıllık ortalama sıcaklıkları ve Ocak ayı ortalama sıcaklıklarına bakıldığında 0°C'nin altına düşen alanlar görülmemektedir. Bu da Yenişehir'de tarıma elverişli bir iklimin var olduğunu gösterir.

Harita 9. Yenişehir'in Ocak Ayı Ortalama Sıcaklık Haritası

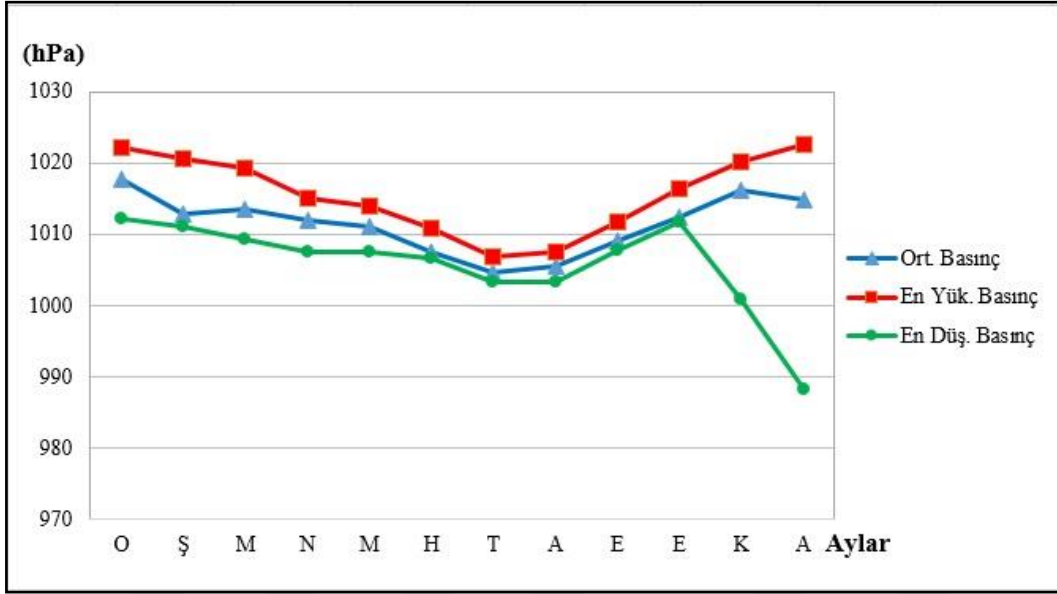
Temmuz ayı sıcaklık harita incelendiğinde sıcaklık değerlerinin 22,9°C ile 27,9°C arasında seyrettiği görülür. İlçe merkezinde Temmuz ayı sıcaklık ortalaması 27,9°C olarak kendini gösterir. Merkezin bu sıcaklığa sahip olması morfolojik özelliğinin yanı sıra yoğun yapılaşma ve bu bölgede trafik yoğunluğunun fazla olması sıcaklığa biraz da olsa artışlar oluşturmuştur (Bkz. Harita 10).

Harita 10. Yenişehir'in Temmuz Ayı Ortalama Sıcaklık Haritası

1.1.3.2. Basınç ve Rüzgarlar

Basınç: Mersin Meteoroloji İl Müdürlüğü'nden alınan 1939-2016 yıllarını kapsayan verilere bakıldığında Yenişehir İlçesi'nin basınç değerleri ortalaması 1011.4 hPa olarak ölçülmüştür. En yüksek basınç değeri, 1023 hPa olarak Aralık ayında ölçülmüştür. En düşük basınç değeri ise, 988 hPa olarak yine Aralık ayında ölçülmüştür.

Grafik 2. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama-En Yüksek-En Düşük Basınç Grafiği (Kaynak: MMİM, 1939-2016)

Elde edilmiş olan veriler incelenecek olursa kış aylarında daha yüksek, yaz ayları ise daha düşük basınç değerleri ölçülmüştür (Bkz. Tablo 3).

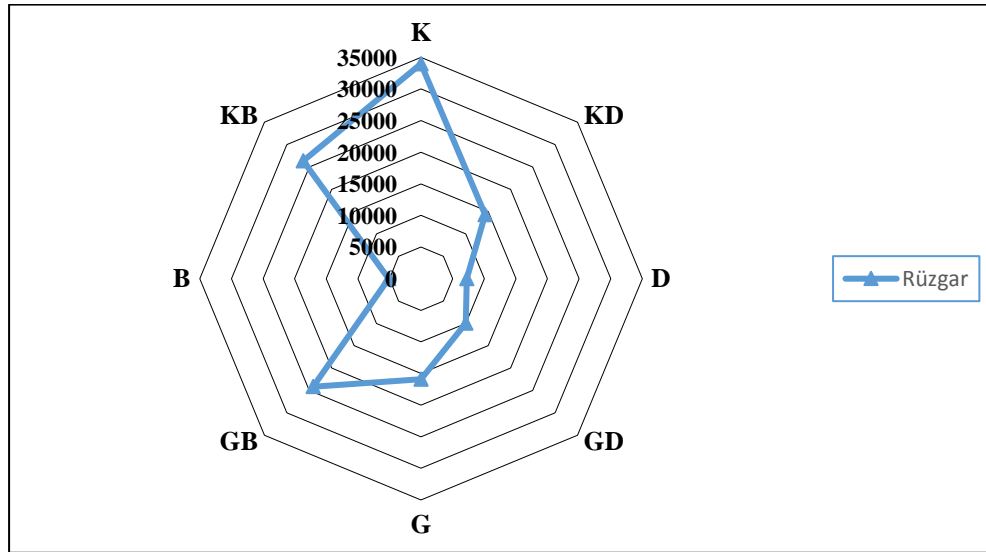
Tablo 3. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama En Yüksek ve En Düşük Basınçları (Kaynak: MMİM, 1939-2016)

Yenişehir	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Ort. Basınç (hPa)	1018	1013	1014	1012	1011	1008	1005	1006	1009	1012	1016	1015
En Yük. Basınç (hPa)	1022	1021	1019	1015	1014	1011	1007	1008	1012	1016	1020	1023
En Düş. Basınç(hPa)	1012	1011	1009	1008	1008	1007	1003	1003	1008	1012	1001	988

Rüzgarlar: 1986-2016 yılları arasında ölçülmüş olan esme sayısı verileri göre Yenişehir İlçesi'nin birinci derece hâkim rüzgâr yönü kuzeydir. İkinci derece hâkim rüzgâr yönü ise güney olarak kendini göstermektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde yıl içerisindeki hâkim rüzgâr yönleri kış aylarında kuzey ve kuzeybatı yönünden eserken, yaz aylarında ise güney ve güneybatı yönünden esmektedir (Bkz. Grafik 3).

Tablo 4. Yenişehir İlçesi'nin Rüzgâr Esiş Yönleri (Kaynak: MMİM, 1986-2016)

	K	KD	D	GD	G	GB	B	KB
Ocak	4751	1982	713	613	372	456	267	2955
Şubat	3624	1478	658	639	523	765	366	2832
Mart	3081	1409	644	974	1072	1939	533	2619
Nisan	2339	1104	768	882	1250	2870	571	1992
Mayıs	1894	1217	716	1033	1765	3319	408	1391
Haziran	1395	1156	685	1132	2194	3186	313	995
Temmuz	1233	916	685	1252	3122	3000	326	967
Ağustos	1471	697	536	983	2742	2982	514	1084
Eylül	2339	548	261	626	1190	2277	508	1745
Ekim	3206	909	417	765	861	1945	599	2817
Kasım	4135	1226	547	613	457	933	408	3540
Aralık	4511	1684	591	479	340	495	338	3422
Toplam	33979	14326	7221	9991	15888	24167	5151	26359

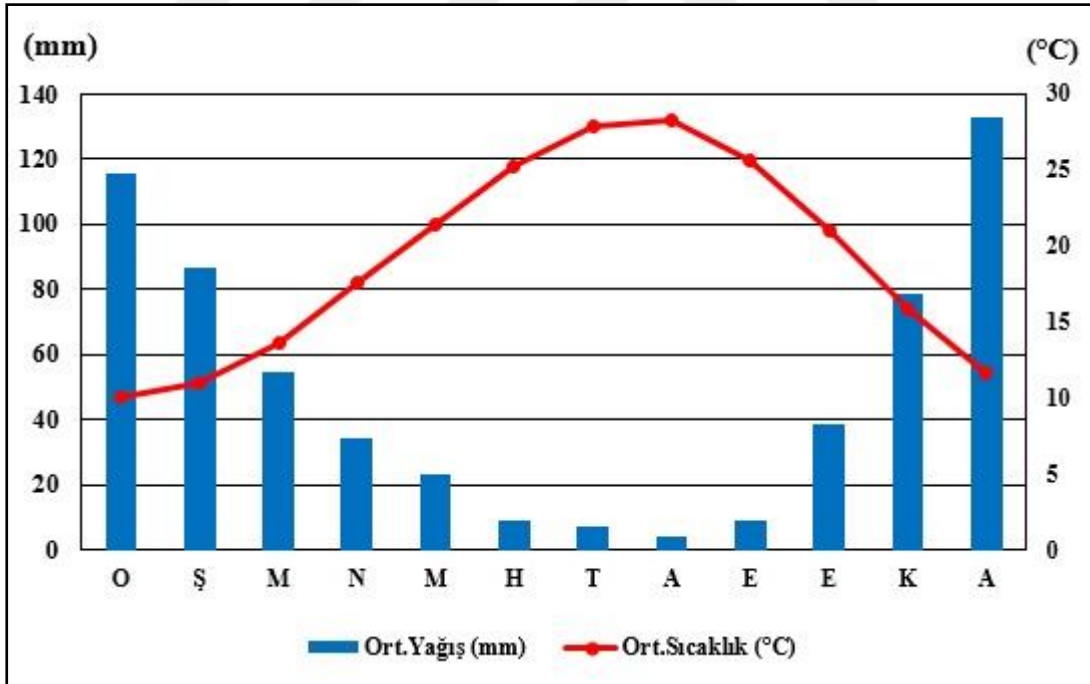
Grafik 3. Yenişehir İlçesi'nin Hâkim Rüzgâr Yönleri (Kaynak: MMİM, 1986-2016)

1.1.3.3. Yağış

Çalışma sahasının 1926-2016 yıllarını kapsayan yağış verileri incelendiği zaman Yenişehir'in yıllık yağış tutarı 592.3 mm olarak görülmektedir. Yağışların en fazla olduğu ay 133.1 mm ile Aralık ayı iken en az yağışın olduğu ay ise 4.2 mm ile Ağustos ayı görülmektedir (Bkz. Grafik 4). Ortalama sıcaklıkların en fazla olduğu Ağustos ayında yağışların belirgin bir şekilde azaldığı görülmektedir. Uzun yıllar yağış ve ortalama sıcaklık verileri ile oluşturulan tabloda ortalama yağışın en fazla ve en az düştüğü aylar ve yıl içerisindeki seyri görülmektedir (Bkz. Tablo 5).

Tablo 5. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama Sıcaklık ve Yağışları (Kaynak: MMİM, 1926-2016)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Top.
Ort. Sıc.(°C)	10	10,9	13,6	17,5	21,4	25,2	27,9	28,3	25,6	21	15,8	11,6	19,1
Ort. Yağ.(mm)	115,4	86,5	54,3	34,1	23,1	8,9	7	4,2	8,9	38,5	78,3	133,1	592,3

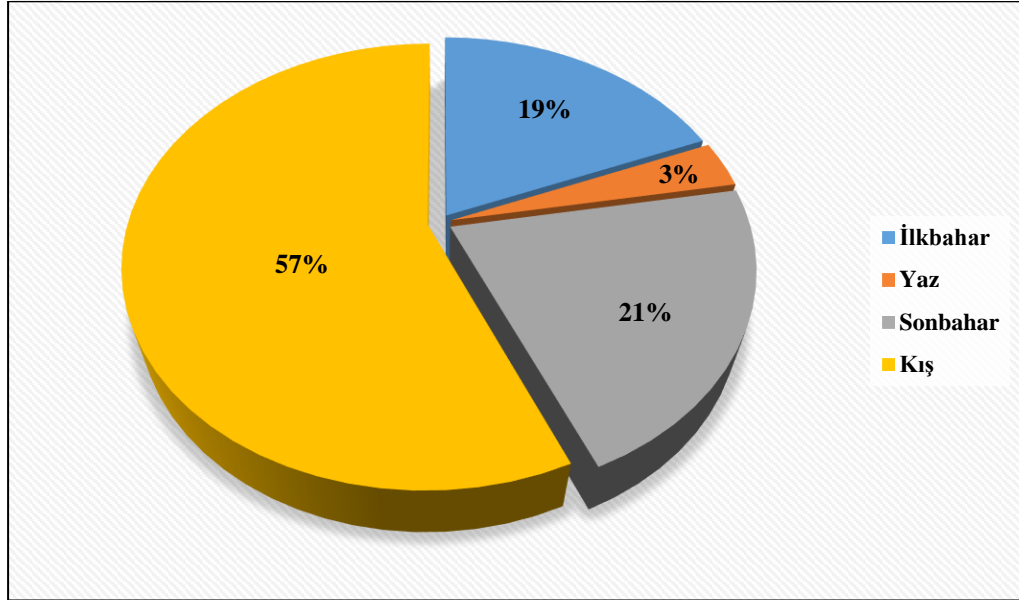
Grafik 4. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama Sıcaklık ve Yağışlar (Kaynak: MMİM, 1926-2016)

Grafikte de görüldüğü gibi yağışlar Ekim ayında artmaya başlayarak, en yağışlı dönemin kış ve bahar aylarına denk geldiği görülmektedir.

Tablo 6. Yenişehir İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış ve Oranları (Kaynak: MMİM, 1926-2016)

Mevsimler	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
Yağış (mm)	111,5	20,1	125,7	335
Oran (%)	19	3	21	57

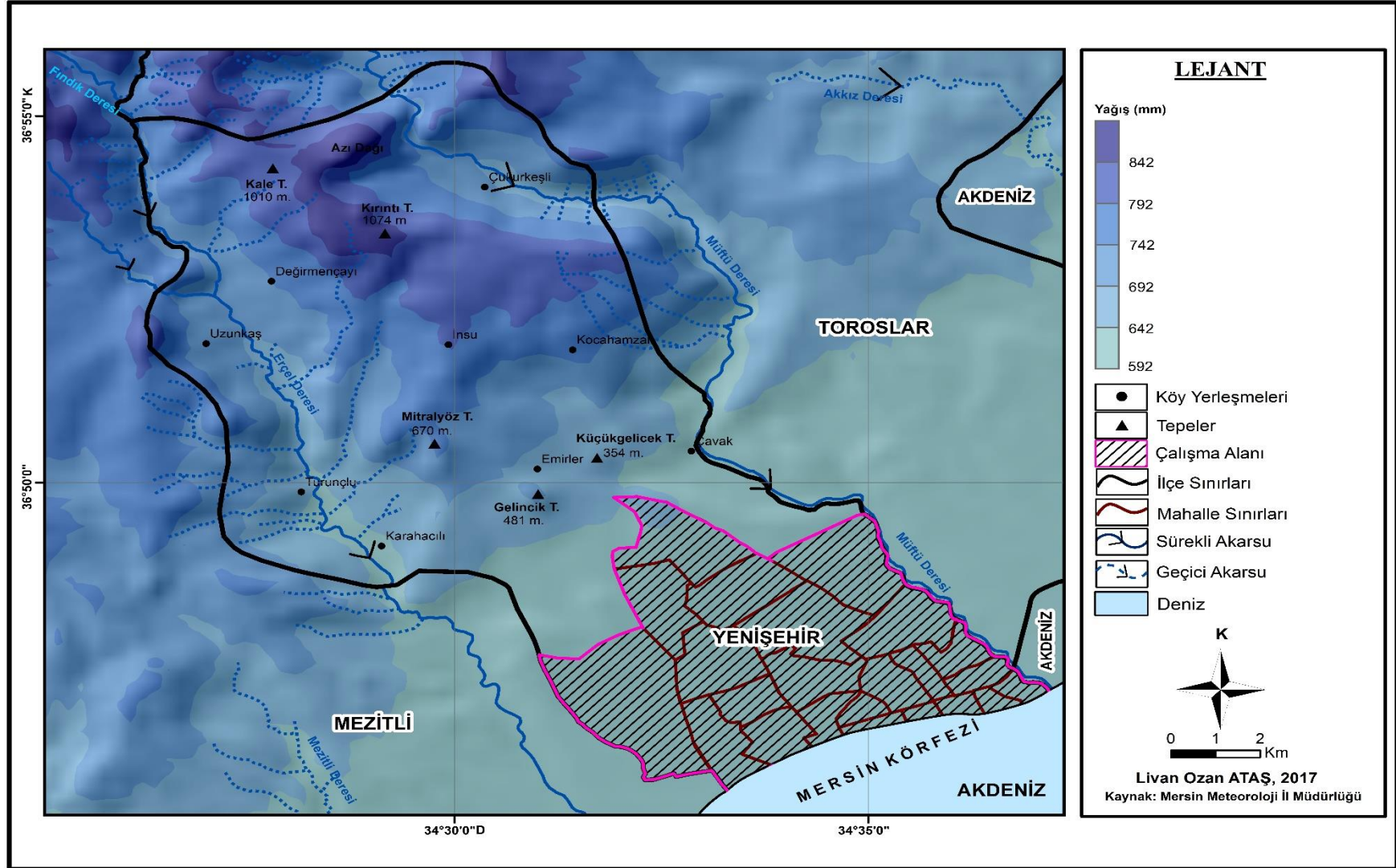
Tablo ve grafiklere bakılacak olursa en yağışlı mevsimin %57'lik bir oranla kış mevsimi ve en yağışlı ayın ise 133,1 mm ile Aralık ayı olduğu görülmektedir. Ortalama yağış değeri 125,7 mm olan sonbahar ikinci sırada yer alırken, 111,5 mm oran ile ilkbahar üçüncü, 20,1 mm yağış ortalaması ile yaz dördüncü sırada yer alır (Bkz. Tablo 6 ve Grafik 5).

Grafik 5. Yenişehir İlçesi'nde Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (Kaynak: MMİM, 1926-2016)

Grafikte de görüldüğü gibi yağış rejimi incelendiği zaman tipik Akdeniz iklimi özelliği göstermektedir. Yağışların tamamı yağmur olarak düşerken Azı Dağı ve civarına az da olsa kış aylarında kar yağmaktadır. İlçede ekstrem bir olay olarak nitelendirilen kar yağışı 13.01.1950 tarihinde 2 cm kalınlığında oluşmuştur.

Kısaca özetlemek gerekirse Yenişehir İlçesi tipik Akdeniz iklimine sahip olup yazları sıcak ve kurak, kışları ise serin ve yağışlı geçmektedir.

Harita 11. Yenisehir İlçesi'nin Yıllık Ortalama Yağış Haritası

Haritada da görüleceği gibi yağışların kıyıdan itibaren kuzeye doğru gidildikçe yükselti faktörüne bağlı olarak sıcaklıkların azaldığı (Bkz. Harita 5), yağışların ise arttığı görülmektedir (Bkz. Harita 11). Kıyı kesimlerde yıllık sıcaklık ortalaması 19,1 °C iken yağışların yıllık ortalaması ise 592,3 mm olarak görülmektedir.

Kısacası; Yenişehir İlçesi'nin iklim verileri incelendiğinde insanın dört mevsim rahat yaşayabileceği bir özelliğe sahip olduğu görülür. Yazları kıyı kesimler nispeten diğer alanlara göre sıcak olduğu için insanlar serinlemek amacıyla kuzeyde yer alan köylere gitmektedir. Kıyı kesimler de sıcaklığın bu denli hissedilmesinin sebebi aşırı nemin olmasının yanı sıra nispeten de olsa yoğun bir yapılaşmanın etkisi sıcaklığı artı yönde etkilemektedir. Yoğun bir trafik akışına sahip olan çalışma alanı araçların egzoz dumanlarından da nasibini almaktadır.

Mersin Meteoroloji İstasyonundan alınan verilere göre Mersin genelinde 3 defa büyük bir sel felaketine rastlandığı görülmektedir. Bunlardan ilki 26.12.1968 yılında m^2 ye 199,5 kg yağış düşmüş olan en feci sel felaketidir. İkincisi ise 3.12.2001 yılında 176 kg/m^2 yağışla gerçekleşmiştir. Son sel felaketi ise 29.12.2016 tarihinde $107,4 \text{ kg/m}^2$ olarak gerçekleşmiştir (Bkz. Foto 2).

Foto 2. 2016 yılı sel felaketinde Yenişehir İlçesinden bir görünüş(www.mynet.com)

Çalışma alanı sahip olduğu iklim değerleri ile dört mevsim tarım yapmaya elverişli bir yapıya sahiptir. Büyük bir tarım alanına sahip olan Yenişehir daha sonra yoğun bir yapılaşmanın meydana gelmesinden dolayı tarım alanlarını hızla kaybetmiştir.

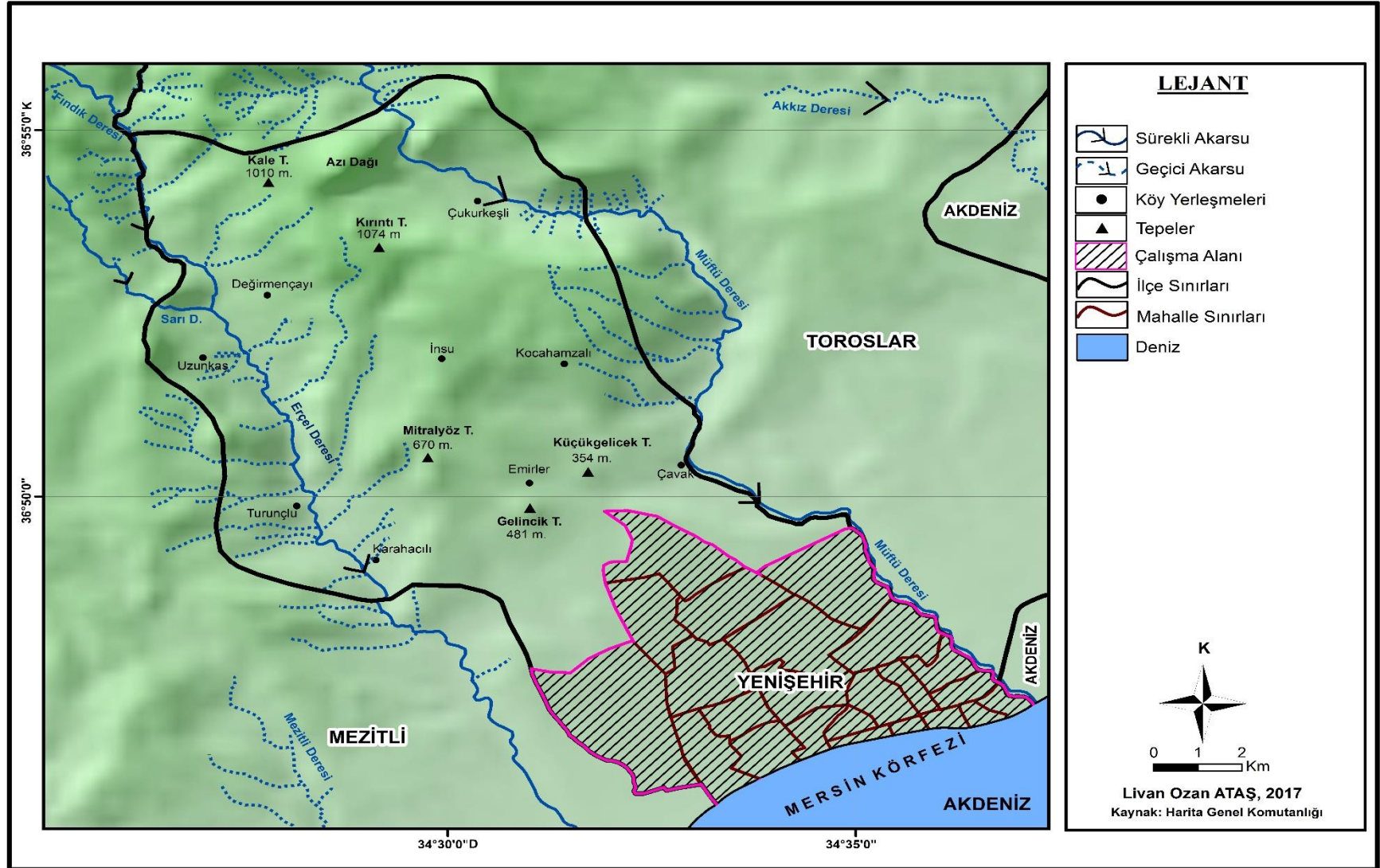
1.1.4. Hidrografya Özellikleri

Yenişehir İlçesi sınırları içerisinde bulunan 2 ana akarsu vardır. Bunlardan biri ve en önemlisi Müftü Deresi'dir. Bu dere Müftü Deresi, Efrenk Deresi ve Kızıl Deresi olmak üzere üç isme sahiptir. Bu üç isim de kaynaklarda kendine yer bulabilmektedir.

“Efrenk”, Arslanköy'ün eski adı. Haçlı seferinde orada yerleşip kalan Franklar için İslam akıncılarının koyduğu ad; “El Frenk”. Zamanla halk dilinde Efrenk'e dönüşmüş. Bu akarsu Efrenk'in (Arslanköy'ün) Başpınar Mahallesiinde doğar (www.yumuktepe.com). Müftü Deresi, Efrenk adını doğmuş olduğu Toroslar İlçesi'nde bulunan Arslanköy'ün eski isminden almaktadır. Doğduğu yerden Efrenk Deresi adını alırken, Çukurkeşli'den geçerken Kızıl Dere ve denize döküldüğü noktada ise Müftü Deresi adını alır. Halk arasında kullanılan en yaygın adı ise Müftü Deresi'dir (Bkz. Harita 12).

Müftü (Efrenk) Deresi KB-GD doğrultusunda akarak sularını Akdeniz'e ulaştırmaktadır. Denize döküldüğü yerde getirmiş olduğu malzemeleri biriktirerek bir delta oluşturmuştur. Mersin Ovası'nın oluşumunda büyük öneme sahip olan “*Müftü Deresi yaklaşık olarak 64 km boy ve 464 km²'lik havza alanına sahiptir* (Duran, 2010; 92).”

Yenişehir İlçesi sınırları içerisinde geçen diğer bir akarsu ise Erçel Deresi'dir. Erçel Deresi'nin boyu kısa olmakla birlikte düzensiz bir rejime sahiptir. Yağışların fazla olduğu zamanlarda akış gösteren dere yaz aylarında kurumaktadır. Bu dere sularını Mezitli İlçesi'nden denize ulaştırmaktadır.

Harita 12. Yenisehir İlçesi'nin Hidrografya Haritası

Foto 3. Müftü (Efrenk) Deresi'nin Güneyden Kuzeye Görünümü (12.05.2017)

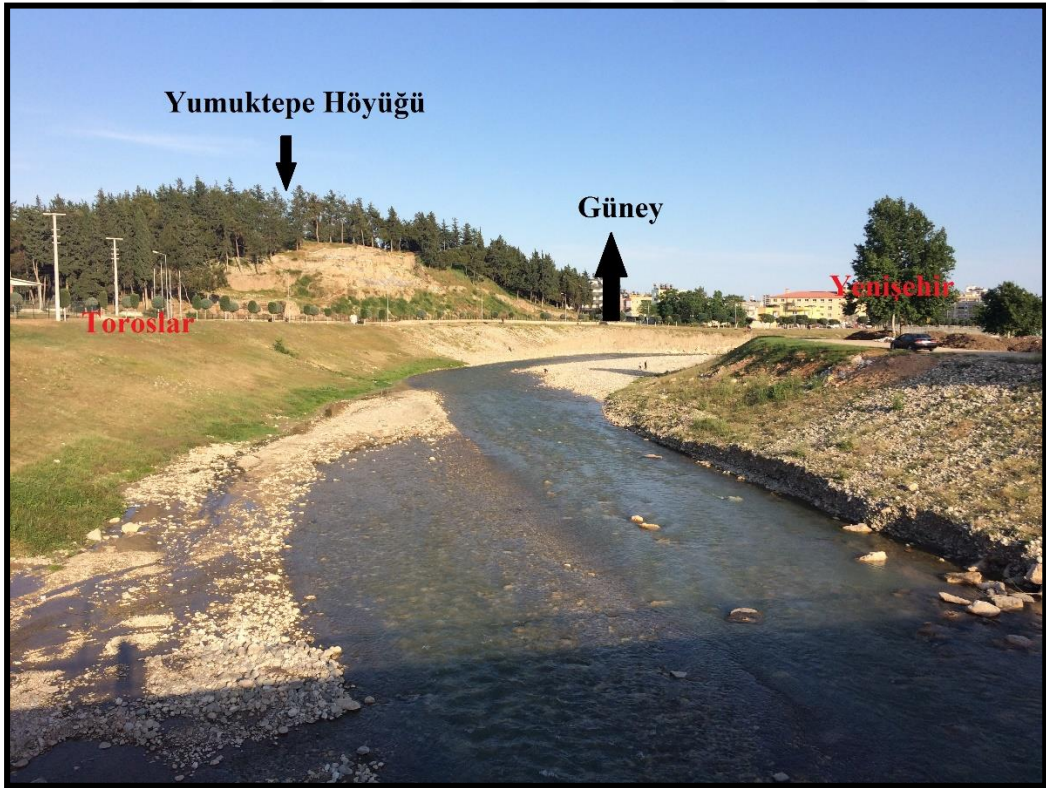

Foto 4. Müftü (Efrenk) Deresi'nin Kuzeyden Güneye Görünümü (12.05.2017)

1.1.5. Toprak Özellikleri

Araştırma sahasının yaygın toprak türleri Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprağı ve Kahverengi Orman Toprağıdır. Kırmızı Kahverengi Orman Toprağı, sahada yer alan bir diğer toprak türü Kırmızı Akdeniz Toprağıyla aynı özellikleri taşımasına rağmen birbirinden ayıran farklı özellikler şöyle sıralanabilir;

-Kırmızı Akdeniz Topraklarına göre, Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları daha az eğime sahip, daha alçak sekilerde, nem oranı daha fazla koşullarda oluşur. Bu neticede toprağın üst kısmı daha koyu ve kahverengiye kaçan renge sahipken aynı zamanda toprak gövdesi daha derin ve organik madde bakımından daha zengindir.

-Toprak rengi üzerinde nemlilik ve organik madde miktarı etkilidir. *“Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları kristal kalker çakıllı ve kalker çimentolu konglomeralar üzerinde; Kırmızı Akdeniz Toprakları ise kristal kalker üzerinde oluşmuştur. Toprak gövdesiyle konglomera arasında kalınca bir geçiş katı veya yumuşak kireç katı oluşturur.”*

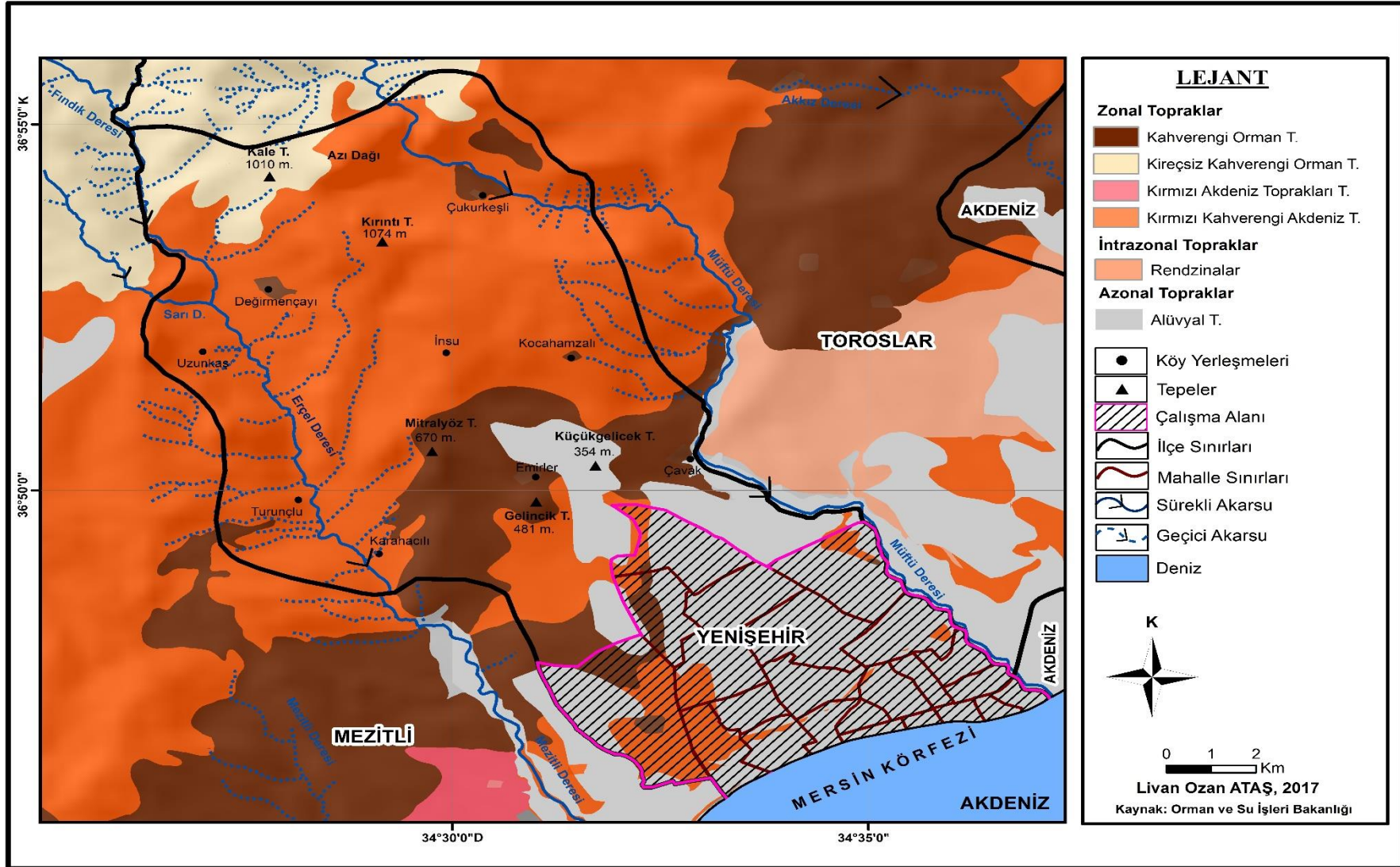
-Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları, Kırmızı Akdeniz Topraklarına oranla, katmanlı ve bünyesinde bulundurduğu organik madde miktarına göre kırmızı kestane, kırmızı çayır, bazen de kireçsiz kahverengi orman topraklarına geçiş özelliği gösteren bir grup olarak ele alınabilir. Turunçgil ve sebze ziraatında kullanılan bu topraklar, il tarımında büyük öneme sahip olup daha çok Tarsus'un kuzeyindeki şeritte ve Erdemli-Mersin arasında yaygındır. Taşlı ve dik eğimli yerlerde ise üzeri çalı örtüsüyle kaplıdır (DSİ, 2013; 55).

Çalışma alanında yaygınlık gösteren diğer toprak türü ise Kahverengi Orman Topraklarıdır. Akdeniz Bölgesinin bütün illerinde özellikle de dağlık bölgelerinde yaygın olan bu orman toprakları çok kireçli bir yapıya sahiptir. Bu toprakları küçük parçalar halinde de bulmak mümkündür. *“Bu topraklar, çeşitli ana maddelerin kalsifikasyon sonucu oluştuklarından, profilleri kalsiyumca zengindir. Zayıf gelişmiş katmanlara sahiptirler. Reaksiyonları nötr veya alkalidir. Yapı granüller veya yuvarlak köşeli bloktur. Alt toprağın aşağı kısımlarında kireç birikmesi görülür. Drenajları iyidir (Duran, 2010: 108).”*

“Bu toprakların teşekkülünde iklim dışında ana materyal ve eğim de önemli rol oynar. Gerçekten aşınmanın aktif olduğu eğimli alanlarda toprak üzerinde ana kayanın

etkisi kuvvetle hissedilir. Bu sahalardaki topraklar genç bir oluş veya doğuş safhası içerisinde olduğundan genellikle B horizonu gelişmemiş ya da yeterince oluşmamıştır. Toprağın bünyesi (tekstürü), ana materyalin kireç taşlarından ve andezitlerden ibaret olduğu kısımlarda killi balçık, balçık; flişlerden ibaret olduğu alanlardaki kumlu tabakalar üzerinde kumlu, milli ve killi tabakalar üzerinde balçık, killi balçık; killi şistlerin egemen olduğu sahalarda killi ve killi balçıktır. Genel bir ifade ile kahverengi veya esmer orman toprakları kireçtaşı dışındaki diğer ana materyaller üzerinde daha yaygındır (Atalay, 2011; 395).”

Çalışma alanında bulunan bir diğer toprak türü ise Müftü (Efrenk) Deresi'nin taşıyıp getirmiş olduğu malzemelerden oluşan Alüvyal Topraklardır. Akarsu getirmiş olduğu malzemelere geniş bir alana yayarak bir delta oluşturmuştur (Bkz. Harita 13). Bu toprakların yüzey kısmı nemli olup organik madde bakımından zengin bir yapıya sahiptir. Tarım yapmak için elverişli topraklardır.

Harita 13. Yenişehir İlçesi'nin Toprak Haritası

Çalışma alanı incelendiği zaman yerleşmenin yoğun olduğu alanlar alüvyal sahalar olarak görülmektedir. Kıyı kesimlerde yer alan alüvyal topraklar Müftü Deresi'nin getirmiş olduğu malzemelerden meydana gelirken bir kısmı ise daha sonradan denizden yer kazanmak amacıyla insan eliyle deniz doldurulmuş ve şu anki Adnan Menderes Bulvarı'nın geçtiği alanlar elde edilmiştir. Kıyıda kuzeye doğru yaklaşık 1 km sonra tarımsal yönden çok zengin olan ve ilçenin de büyük bir bölümünü kaplayan Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları varlığını sürdürmektedir. İnceleme alanının batısında ve Emirler, Çavak Mahallelerinin bulunduğu kuzeyinde Kahverengi Oman Toprakları kendini göstermektedir (Bkz. Harita 13).

1.1.6. Doğal Bitki Örtüsü Özellikleri

Sahip olduğu yeryüzü şekilleri kısa mesafede değişim gösteren Yenişehir, bölgede etkili olan Akdeniz ikliminin de etkisiyle çeşitli bitki türlerini barındırmaktadır.

İlçede 800-900 metrelere kadar ormanın tahribinden sonra, özellikle kıyı bölgelerde gelişen, yaz-kış yaprağını dökmeyen türlerden oluşan bir çalı topluluğu olan makiler yer almaktadır. “*Tipik Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü yerlerde makiyi oluşturan başlıca türler kocayemiş (Arbutus unedo), sandal (A. andrachne), funda (Erica arborea), süpürge çalısı (calluna vulgaris), menengiç (Pistacia Terebinthus), sakız (Pistacia lentiscus), mersin (Myrtus communis), keçiboynuzu (Ceratonia siligua), pırnal meşesi (Quercus ilex), bozpırnal meşesi (Quercus aucheri), kermez meşesi (Quercus coccifera), delice (Olea oleaster), akçakesme (Phillyrea latifolia), defne (Lauris nobilis), erguvan (Cercis siliquastrum), katran ardıcı (Juniperus oxycedrus), katırtırnağı (Spartium junceum), zakkum (Nerium oleander) ve teşbih (Styrax officinalis)dir (Aydınöz, 2008; 208).*”

Maki türlerinin üzerinde hâkim bitki türü kızılçam olan ormanlar hüküm sürmektedir (Uğur, 1996; 9). “*Tahripten kurtulduğu yerde kıyıda başlayan kızılçamlar, 900-1000 m'ye, yer yer de 1100-1200m'ye yükselir. Kızılçam ormanlarına çeşitli meşe türleri (mazi meşesi, tüylü meşe, palamut meşesi, saçlı meşe ve yüksek seviyelere doğru Lübnan meşesi) ile ardıç türleri (boylu ardıç, kokar ardıç) karışır (Günel, 2013; 1-22).*”

Yenişehir İlçesi'nin sahip olduğu orman sahaları çok olmamakla birlikte Emirler Mahallesi çevresinden başlayarak kuzeye doğru bir yayılış göstermektedir. Ormanın en sık olduğu alan ise Çukurkeşli Vadisidir.

2. İKİNCİ BÖLÜM

ŞEHİR MORFOLOJİSİ

2. 1. ŞEHİR MORFOLOJİSİ NEDİR?

Öncelikle şehir morfolojisi tanımı yapılacak olursa; “*en genel anlamı ile şehir morfolojisi “kentlerin fiziksel dokusunu tanımlayan biçimsel ve yapısal öğelerin bir araya geliş koşulları ile dokudaki oluşum, değişim ve başkalaşıma neden olan süreçlerin ve aktörlerin incelenmesi” olarak tanımlanabilir.*” Şehir morfolojisinin temelini, yapı tipleri ve mekân, şehirselleşmenin meydana gelişi ve değişimin şekli ile tarihsel süreç içerisindeki evrimi, mimari topolojisi, algı-şehir formu bağlantısı, şehirselleşmenin yönetimi olarak sıralanabilir. Bu bağlamda coğrafya, tarih, kent planlama, arkeoloji, peyzaj mimarlığı vb. disiplinlerin ilgilendiği bir alan olan şehir morfolojisi, şehir çalışmalarında şehrin fiziksel yapısına farklı pencerelerden bakma açısını oluşturan birçok alanın bir araya gelip, kendi yazını ve düzenini ortaya koyan özgün bir çalışma alanı olarak ortaya çıkar (Ünlü, 2015: 5). Coğrafyacılar arasında özellikle şehir coğrafyacıları, şehir morfolojisi ile yakından ilgilenmektedir.

Bir diğer şehir morfolojisi tanımı ise; bilimsel bir çalışma disiplini olan yapı planlarının gruplandırılması olarak tanımlayabileceği bina topolojilerinden, bir bütün olarak şehrin formel özelliklerinin açıklaması olan şehir makroformu çalışmalarına kadar, şehir ve şehri birleştiren fiziksel unsurların şekilsel özellikleri araştırılıp, anlamlandırılmasına dönük geniş bir çalışma alanını kapsamaktadır (Ayhan, 2010: 4).

Özök ve Kuru (2015: 423)’nin şehir morfolojisi üzerine yapmış olduğu tanım ise; süreç içerisinde kentin yayılımında gerçekleşen yapı, parsel, yapı adaları, sokak örüntüsü ve kentin gelişim ve yayılımı üzerindeki değişiklikleri araştırma konusu etmektedir.

Bilim dalı olarak tarihi 100 yıla dayanan şehirselleşmenin morfolojisinin, şehir coğrafyası araştırmaları ve çalışmalarında önemli yere sahiptir. Şehirselleşmeyi **Moudon** tanımlarken insan habitatu incelemesi olarak tanımlar. Morfolojik incelemelerin ana unsurları olarak bina formları ve ölçekleri, yerleşme dokuları, sokak örüntüleri, açık ve yeşil alanlardır. Zamanla dönüşüme uğrayan bu unsurlar birer organizma olarak kabul edilir. Şehir içerisinde mevcut olan dolu alanlar boş alanları etkilediği gibi aynı zamanda

boş alanlar da dolu alanları etkilemektedir. Bu karşılıklı ilişki şehrin fiziksel yapısını meydana getirdiği gibi, fiziksel biçiminin de nasıl bir strüktür oluşturduğunun açıklanmasını sağlar ve şehir morfolojisinin çalışma alanlarını oluşturur.

Amerikalı coğrafyacılar arasında, şehrsel morfoloji alanında öneme sahip olan üç isim bulunmaktadır. Bunlar; Sam Bass Warner, Levis Mumford ve James Vance'dır. Bu alanda üne sahip olan İngiliz bilim insanı ise Peter Hall'dır. **Smailes** şehir morfolojisini "şehrsel görünüm" (Townscape) ve alan, bina ve şehrsel formun yerleşme üzerindeki düzeni olarak "kentsel peyzaj" (Urban Landscape) terimlerini kullanmıştır. Kentsel Peyzaj terimini kullanan bir diğer bilim insanları ise **Herbert ve Thomas**'dır. Kentsel Peyzaj kavramını yapıların mimari dizaynı, arazi kullanımı ve cadde ve sokak örüntüsü olarak tanımlar.

Yapılmış olan şehrsel morfoloji çalışmalarına bakıldığında zaman ağırlıklı olarak Orta Avrupa, İngiltere ve Kuzey Amerika'da yapılmış olduğu görülür. Bu çalışmalardan **İtalyan Okulu** Saverio Muratori'nin 1940 yılında yapmış olduğu çalışmaya dayanır. Bu çalışmaya göre bina tipolojisi şehir araştırmalarının temelini oluştururken, şehirlerin yapısı yalnızca tarihsel olarak anlaşılabilir. "**İngiliz Okulu**, "yerleşim-plan analizleri" tekniğini oluşturan **MRG Conzen**'a dayanır." Conzen'a göre, tarihsel süreç içerisinde şehrsel formu anlamak için, bina dokusunu, arazi kullanımını ve yerleşim katmanlarını (tüm sistem ve yollarıyla) anlamak çok önemlidir. Conzen yapmış olduğu çalışmalarda mekânsal gelişmeleri araştıran bir metot geliştirirken şehirdeki yerleşmelerin sistemli tipolojik çözümlenmelerini temel almıştır. Son olarak **Fransız Okulu** ise, **Versailles Mimarlık Okulu**'nun çalışmalarına dayanır. Bu okulun temel aldığı metot "şehrsel okunabilirlik, şehrsel büyüme, yapılanmamış mekanların tipolojisi (ulaşım) ve bina tipolojisi" olmak üzere 4 temel başlıkta tanımlanır (Sınmaz ve Özdemir, 2016: 11-14).

2.2. ŞEHİR, ŞEHİRLEŞME VE TEMEL KAVRAMLARI

2.2.1. Şehir

Şehir kavramını ele alınırken taranmış olan literatürlerin bazılarında "şehir" bazılarında ise "kent" kavramı ile ifade edilmiştir. Türk Dil Kurumu (TDK)'na göre; kent, Farsça şehir sözcüğünün Türkçedeki karşılığıdır (www.sbpturkiye.com).

Tam manasıyla uluslararası seviyede literatürlere geçmiş bir şehir tanımı yoktur. Şehri tanımlamak için birçok ülke farklı kriterler kullanmaktadır. Bazıları nüfus kriterini, bazıları idarî sınırları, bazıları ise şehrsel fonksiyonları kriter olarak kullanıp şehir tanımlar (Uğur ve Aliagaoglu, 2015: 2). Fizikî, idarî ve fonksiyonel özelliklerine göre şehirler incelendiğinde; fizikî açıdan şehirle, farklı gayeler doğrultusunda kullanılan birçok binalardan ve farklı ulaşım yollarından oluşmuş yerleşmeler iken idarî yönden şehirler, belirli bir sınıra, yönetilmek için belirli yönetimlere sahip yerleşmelerdir. Fonksiyonel özellikler açısından şehir, birçok farklı kültürel ve sosyal faaliyetlerin yanında ekonomik faaliyetlerin yer aldığı yerleşmelerdir (Güngördü, 2011: 73).

Ortak bir kararda buluşmamış olan bilim dalları şehir tanımını kendi ölçütlerini kullanarak açıklamaya çalışmıştır. Yapılmış olan bu tanımlar dört temel grupta toplanabilir:

1. Bu tanımlar arasında en sık kullanılan tanım demografik kriterlere sahip olmandır. Şehrsel bilim ve fiziki coğrafya disiplinleri şehri belli bir nüfusa ulaşmış yerleşmeler olarak tanımlar. Şehir bilimi sadece demografik bir ayırt edici özelliği eksik bulmaktadır. Şehrin toplumsal bir örgüt, kendine has bir iş-güç şekli, farklı kültürlere sahip insanlardan oluşmuş yerleşmeler olarak tanımlar. Farklı bilim insanları şehri tanımlarken değişik nüfus sınırlarını savunmuşlardır. Örneğin; 10 bin (Keleş, 1959), (Tümertekin, 1965), (Geray, 1969), 5 bin (Tunçbilek, 1959) ve 3 bin (Selen, 1957), (Darkot, 1954)'lik nüfusu şehir sayılabilecek bir yerleşme için en az nüfus miktarına sahip olması görüşünde bulunmuşlardır. Bu sınırları aşan yerleşmeler şehir olarak kabul edilmiştir.

2. Şehir ve kırsal yerleşmeyi birbirinden ayırmadaki bir diğer ölçüt fonksiyonel ya da ekonomik kriterdir. Bu yaklaşımda bulunan bilim insanları şehri tanımlarken şehrin sayısal büyüklüğünü yeterli bir kriter olarak görmeyip, nüfusun bileşiminin ve niteliğinin de kriter olarak kabul edilmesi görüşündedir.

3. Toplumbilimsel ölçüt olarak; meseleye bu yönden yaklaşan bilim insanları, şehrin diğer yerleşmelerden farklı olmasındaki ölçütü, bünyesinde barındırmış olduğu ve kendine has özelliklere sahip toplulukların olmasıdır. Bu konuda Wirth şehri, farklı türden insanların bir araya gelerek oluşturdukları, büyük ve yoğun bir nüfusa sahip, devamlı yerleşmeler olarak tanımlar (Özer, 2004, 2-3).

Daha önce Alman İdeolojisi yapıtlarında yer verdikleri şehir hakkındaki görüşlerinde Marx ve Engels; iş bölümünün, bir yerleşmeden sanayi ve ticareti, ziraat ve hayvancılıktan farklı kıldığını ve böylece şehir ile kırsal yerleşmelerin çıkarları doğrultusunda bir tezatlık gösterdiğini düşünürler. Bu sebeple, şehirlerde iş bölümlerinin artmış olduğu bir yerleşim olarak bakar, köylere karşı tutum alırlar. Bu yönde Marx şehri, sadece üretim güçlerinin bulunduğu değil, erklerin bir araya geldiği, toprak sahiplerinden uzak bir kapitalist düzene dayanan yerleşmelerdir. Şehir yerleşmeleri çıkarlar ve çelişkiler doğrultusunda kendine has bilinçler yaratarak, sınıfların meydana gelmesini sağlar.

Şehri tanımlarken Durkheim; dayanışmanın ve iş paylaşımının olduğu yerleşmeler olarak tanımlar. Durkheim'e göre; toplumlarda iş paylaşımlarının artması iki unsura bağlıdır. Bunlardan birincisi “*özdeksel yoğunluk (material density)*” olarak bir yerleşmedeki nüfusun yoğunluğunu dile getirir. İkincisi ise, toplum içerisindeki insanların birbiriyle olan diyalogları ve topluma karşı tutumlarını anlatan “*tinsel yoğunluk (moral density)*” dir. Bu iki kavram sonucunda Durkheim, toplumdaki yerleşmeyi tinsel yoğunluğun oluşturduğunu dile getirir.

Weber'in şehir tanımında şehri siyasal bir birim olarak nitelendirir. Bunun yanında üretim ve takas durumlarının meydana geldiği bir yerleşme birimidir. Siyasal misyonu bulunan şehirlerin sembelleri askerî gücünün ve kalesinin mevcut olmasıdır. Weber şehri nitelendirirken, şehrin tarımsal özellikten çok ticari özelliklere sahip bir yerleşme olarak nitelendirir. “*İdeal bir kent tipinin özellikleri arasında Weber, 1. Pazaryerini, 2. Kaleyi, 3. Mahkemeyi ve özel hukuk sistemini, 4. Bir arada yaşamayı, 5. Kısmi özerkliği sayar (Keleş, 2016: 132-134).*”

4. Resmî bilgi ve sayımların neticesinde oluşturulan idarî kriterlere göre şehir, nüfus miktarı her ne kadar olursa olsun ilçe ve ilçe merkezi düzeyinde yerleşmelerdir (Özer, 2004, 4).

2.2.2. Şehirleşme

Tanım olarak, şehirleşme, kırsal alanların ekonomik kalkınma ve sanayileşme sonucunda şehirleşmeye başladığı süreci ifade eder (Peng, Chen and Cheng, 2000: 1).

“*Eski bir deyimle şehirler, kadim medeniyetler kadar eskidir. Gerçekten ilk ve en eski şehirler, yeryüzünün bazı kısımlarında ziraata dayanan kadim medeniyetlerin*

geliştiği sahalarda tesadüf edilmektedir. Bu bölgelerde medeniyetlerin ortaya çıkması, insanların birlikte yaşaması ile yakından ilgilidir ve her iki husus da müşterek bir coğrafi esasa sahiptir (Göney, 1984: 15).”

Güngördü (2011: 73)’ye göre, özetle şehirleşme, şehir sayısında meydana gelen artış ve bu şehirlerde yaşayan insan sayısının artmasıdır. Şehirleşme hareketi, bir toplumun sahip olduğu yapı ve ekonomik değişimlerden meydana gelir. Bu nedenle şehirleşme, sanayileşme ve ekonomik büyüme neticesinde şehir sayısındaki artışların ve günümüzdeki şehirlerin gelişip büyümesi sonucunda toplumda meydana gelen iş paylaşımı, örgütlenme ve bireylerin yapmış olduğu işlerde uzmanlaşmaları, toplum içerisindeki insanların birbirine olan davranışlarında şehre has değişimlere neden olan nüfuslanma sürecidir.

2.2.3. Şehirleşmenin Nedenleri

2.2.3.1. Ekonomik Nedenler

Tarımda kullanılan araçların modern hale gelmesi, tarımsal üretimlerde makinelerin kullanımının yaygınlaşması ve ilkel olarak görülen yöntemlerden vazgeçilmesi, bununla birlikte üretimi etkileyen yeni girdilerin giderek artması, çiftçilerin üretmiş olduğu ürün için devlet teşvikinden faydalanamaması sonucu tarımda çalışan insan sayısının hızla düşmesine neden olmuştur. Diğer yandan bilhassa az gelişmiş ülkelerde ziraat ve hayvancılıkta verimliliğin ve birey başına düşen tarımsal gelirin az olması, tarım topraklarının parçalanarak küçük hale gelmesi, tarımsal alanların belli bir denge dahilinde olmaması, iklim şartları ve erozyon insanları, köylerini bırakıp şehirlere doğru göç etmeye zorlamıştır (Güngördü, 2011: 96).

Arazi çalışması esnasında halkla yapılan küçük mülakatlar sonucu, ekonomik sebeplerden dolayı Yenişehir’e göç eden insanların daha çok Afetevler, Eğriçam ve Akkent mahallelerine yerleşmiş olduğu görülmektedir.

2.2.3.2. Teknolojik Nedenler

Sanayi devriminin getirmiş olduğu değişikliklerin yanı sıra tarıma hâkim olan koşullar, şehirleşmenin meydana gelmesine hız kazandırmış teknolojik ilerlemelerle

sağlamıştır. Üretimin giderek artması ile şehirleşmede pozitif etki yapması, üretilen malların kolay ve daha ucuz nakledilmesini sağlayacak araçların gelişmesine bağlıdır.

Buhar makinesinin 17. yüzyılın sonuna doğru icat edilmesine kadar sadece birkaç şehrin nüfusu 100.000'i geçmişti. Buhar gücü türlü üretim faaliyetlerinin, yönetim hizmetlerinin ve dağıtım etkinliklerinin fabrikalar çevresinde toplanmasına neden olmuştur. Böylece buhar gücünün nüfusu arttırıp yoğunlaştırıcı (centripetal) etkisine koşut olarak, elektrik enerjisi de şehirleşmeyi farklı bir yönden etkilemiş, köyden şehirlere akın eden nüfusu, şehir merkezinden civarına doğru dağıtıcı (centrifugal) bir rol oynamıştır (Keleş, 2016: 44).

1980'li yıllardan bu yana göç alan Mersin'in hızla şehirleşmesindeki etkenlerden biri de kuşkusuz teknolojik nedenlerdir. Sadece Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden göç almakla kalmayıp Mersin'in Toros Dağları eteklerine kurulmuş olan kırsal yerleşmelerinden de merkeze doğru göç yaşanmıştır. Yaşanan bu göçler daha sonrasında Mersin'in büyükşehir statüsü kazanmasında etkili olmuştur. Bu göçten payını alan Yenişehir ise 1994 yılında belediye, 2008 yılında ise ilçe statüsü kazanmıştır.

2.2.3.3. Siyasal Nedenler

Farklı noktalarda verilmiş olan siyasal kararlar, yönetim biçiminin sahip olduğu özellikler, hukukî kuralların birkaçı ve uluslararası ilişkiler ve şehirleşmeyi özendirici bir özellik taşıyabilir. 1946 yılında İngiltere'de çıkartılmış olan "Yeni Kentler Yasası" ile şehirleşme Londra'nın civarında kurulmak istenen yerlere yönlendirilmiştir. O yıllarda 20.000 kadar nüfus büyüklüğüne sahip şehirler, bugün 100.000'lik şehir olmaya aday olanlar bulunmaktadır. Siyasi tutumsuzluklar ve savaşlar da şehirleşmeye etki ederler. İkinci Dünya Savaşı içerisinde bulunan İngiltere'de 5-6 milyonluk nüfus, savaş ekonomisine katkı sağlamak amacıyla köyden şehirlere göç etmişlerdir. (...) Son yıllarda Türkiye'ye sığınan 2 milyonun üzerinde Suriyeli insanın, ülke şehirleşmesine nasıl bir katkı sağladığı ayrıca araştırılıp, değerlendirilmesi yapılacak önemdedir (Keleş, 2016: 45). Bu bağlamda Yenişehir sınırları içerisinde 15 bin civarında Suriyeli insanın bulunduğu tahmin edilmektedir.

2.2.3.4. Sosyo-Psikolojik Nedenler

Birçok insan şehrsel hayatın içerisinde olup maddî kazanç sağlamak ister. Çünkü şehirler, bünyesinde bulundurmuş olduğu sosyal donatılar (sanat galerisi, tiyatro, sinema vs.) civar alanlarda yaşamakta olan bireyler için cazip gelen yerleşmelerdir. Belli bir büyüklüklere sahip olan şehirler, uzun bir tarihi geçmişe ve birçok sosyal faaliyetlere sahip oluşları, bu cazipliği daha da arttırmaktadır. Bunların yanında şehirler alt yapı hizmetlerine (elektrik, şebeke suyu, gaz vs.) sahip yerleşmelerdir. Bu sahip olduğu özellikler kırsal kesimde yaşayan insanlar için başka bir çekim nedenidir (Uğur ve Aliğaoğlu, 2015: 74).

Yenişehir sınırları içerisinde bulunan, Mersin'in en büyük alışveriş merkezi ve bu alışveriş merkezinde insanların vakit geçirebileceği sinema salonları, kültür ve sanat bölümleri, satış yapan iş yerleri ve kafeteryaların olması ayrıca yine Yenişehir sınırları içerisinde bulunan tiyatro ve konser salonları, müzeler, resim galerileri Yenişehir'i cazip hale getirmektedir.

2.2.4. Şehirleşmenin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

2.2.4.1. Şehirleşmenin Olumlu Etkileri

Daha Fazla Yaşam Alanı Sağlaması: Kısa bir tabirle şehirleşme; yatay değil dikey yönde gelişmeyi ifade eder. Şehirleşme sonucu olarak şehirlerde meydana gelmiş olan yüksek katlı yapılar bunun somut örnekleridir. Böylelikle canlılar için daha fazla yaşam alanı yaratılmış olur.

Yapılan araştırmaların neticesinde özellikle son zamanlarda Yenişehir'de 15 ile 30 kat arasında değişen yüksek binaların yapılmasıyla daha fazla alanın işgal edilmesi önlenmiştir. Böylelikle daha fazla yaşam alanı sağlanmıştır.

Enerji Etkinliğinin Yükselmesi: Şehirlerin ilerlemesi birçok yönden enerji tasarrufunun artmasını sağlayabilir. Günlük yaşamımızda sıkça kullandığımız toplu taşımalarda benzin tasarrufu sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra müstakil bir binanın kışın ısıtılmasında tüketilen enerji, bir apartmanın ısıtılmasında tüketilenden daha fazladır.

Yenişehir sınırları içerisinde de toplu taşıma araçlarının kullanımı yaygındır.

Mersin Büyükşehir Belediyesi'ne ait olan otobüslerin yanı sıra özel kooperatiflerle ulaşım sağlanmaktadır.

Etkili Katı Atık Yönetim Sistemleri: Şehirlerde kurulmuş olan geri dönüşüm noktaları, atılmış olan çöpleri bir bölgeye yığmak yerine bunları, sahip olunan milli kaynakların boşa tüketilmemesi için geri kazanmak gerekir.

Yenişehir Belediyesi tarafından toplanan atıklar çöp depolama tesislerine götürülüp orada gerek geri dönüşüm gerekse de imha etme işlemleri yapılmaktadır.

Daha İyi Sosyal Olanaklar: Şehirleşmenin en önemli faydalarında biri de bireyin eğitim seviyesinin yükselmesine katkı sağlamasıdır. Ayrıca şehirleşme insanların para kazanıp, hayatlarını idame ettirmeleri için daha iyi olanaklarda iş bulma imkanları sunabilir. Bu nedenle özellikle büyük şehirler kırsal bölgelerden çok fazla göz alır (Ulusoy ve Vural, 2001; Ayan, 2010).

Yenişehir'de bulunan Mersin Üniversitesi'nin ve 1 özel üniversitenin kampüslerinin yanı sıra eğitim derecesi yüksek olan birçok devlet okulları ve özel okulların bulunması şehrin eğitim seviyesini olumlu yönde etkilemektedir.

2.2.4.2. Şehirleşmenin Olumsuz Etkileri

Kalabalıklaşma Maliyeti: Şehirleşmenin hızlı yaşanması sonucunda birçok olumsuzlukları da meydana getirmektedir. Şehirleşmeyle birlikte artan nüfusun yaratmış olduğu maliyet göz ardı edilemez düzeydedir. Örnek verilmesi gerekirse, şehir içi ulaşımında binlerce hatta milyonlarca insanın gün içerisinde yer değişikliği yapması hem yakıt israfına neden olurken hem de trafikte meydana gelen sıkışıklıklar nedeniyle zaman kaybına neden olmaktadır. Bunlarla birlikte yaşanan stres ise verimliliğin düşmesine ve üretim miktarında azalmalara neden olur.

Mersin'de özellikle son on yıldaki nüfus artışları ve Suriyeli insanların da Mersin'e gelmesiyle birlikte beklenmedik bir kalabalığın oluşmasına neden olmuştur. Bu da trafiği ve aynı zamanda insanların vakit geçirdiği alanlarda kalabalıklaşmaya sebep olmuştur. Mersin'in metropol ilçelerinden olan Yenişehir'de bundan etkilenmektedir. 3. Çevreyolunun açılmasıyla birlikte trafik yoğunluğu önemli derecede azalmıştır.

Kira ve Arsa Fiyatlarındaki Artış: Şehirleşmenin sebep olduğu kalabalıklaşma maliyetlerinden biri de kira fiyatlarındaki artmalardır. Artan nüfus konut krizine neden olurken, bunun yanında arsa fiyat artışlarına da sebep olmaktadır.

Saha çalışması esnasında görüşülen 7 emlak ofisinden alınan kira ve konut fiyatlarına bakıldığı zaman Yenişehir sınırları içerisinde 3+1 daire için en düşük kira bedelinin 700 TL, 1+1 daire için ise en düşük kira bedelinin 500 TL olduğu, 7 yıl öncesinde ise en 3+1 daire için en düşük kira bedeli 400 TL, 1+1 dairenin kira bedeli ise 275 TL olduğu tespit edilmiştir.

Gecekondulaşma: Şehirlerde rastgele meydana gelen büyümelerin sebebiyet verdiği bir diğer olumsuz etki gecekondulaşmadır. Gecekondulaşmalarla birlikte şehrin görüntüsünde bozulmalar meydana gelirken, bu bozulmalar şehrin turistik önemini de kaybetmesine sebep olmaktadır. (Ulusoy ve Vural, 2001: 10).

Yenişehir planlı bir yapılaşma geçirdiği için gecekondulaşmaya rastlanmamıştır fakat denetim açısından kaynaklı olan küçük yapılaşmalar bulunmaktadır.

2.2.5. Şehirleşmenin Çevre Üzerindeki Etkileri

Doğal Yaşam Alanlarının Yerleşim Alanlarına Dönüşmesi: Gelişigüzel bir şekilde gerçekleştirilen şehirleşme hareketi sonucunda, sahip olunan ve çok az bir miktarda bulunan tarım alanlarının, yerleşim alanlarına dönüştürülüp israf edilmesine neden olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı hayvanların ihtiyaç duyduğu alanlar da insan faaliyetleri sonucu yok olmakta ve neticede bazı hayvan türleri yok olma tehlikesi yaşamaktadır (Ulusoy ve Vural, 2001: 11).

Bugün Türkiye üzerinde bulunan yerleşme alanları çoğunlukla ova ve eğim derecesi orta olan platoluk alanlarda toplanmıştır. Yani ülke nüfusu ağırlıklı olarak az eğimli arazilere yerleşmiştir. Bu alanlar, Türkiye yüz ölçümünün %20'sini meydana getirir. Bu da demek oluyor ki ülke nüfusunun büyük bir oranı ülkenin 1/5'i üzerine yerleşmiştir. Ülkenin %80'inde ise nüfuslanma az ve yerleşmeler küçüktür (Eser Ünalı, Aksoy, Coşkun ve Özcan; 376).

Hızlı bir yapılaşma geçirin Yenişehir'in her geçen gün imara açık olan arazilerin dolmasıyla birlikte ihtiyaç olması dahilinde az da olsa bulunan tarım arazilerini imara açarak doğal yaşam alanlarını yerleşim alanlarına dönüştüreceklerdir.

Aşırı Doğal Kaynak Çıkarımı ve Tüketimi: Şehirleşme sonucu nüfus artmakta ve buna bağlı olarak ihtiyaçlar da artmaktadır. Bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla yerleşme civarında bulunan kaynaklardan daha fazlasına gereksinim duyulur. Bu nedenle şehirler salt kendi alanlarında değil ayrıca uzak noktalarda bulunan kaynaklara da ihtiyaç duyar.

Atıkların Dünya Tabakaları Üzerindeki Etkisi (atmosfer, litosfer, hidrosfer): Şehirleşme en çok hidrosfer, atmosfer ve litosfere zarar vermektedir. Bu zararlar;

İklim Üzerindeki Etkileri: Şehirleşme sonrasında meydana gelen yapılaşma aşırı ısınmaya sebep olur. Binaların, yolların, kaldırımların gün içerisinde biriktirmiş olduğu enerji gece serbest kalarak iklimin gereğinden fazla ısınmasına sebep olur.

Yenişehir’de özellikle Akdeniz’e kıyısı olan mahallelerdeki yoğun ve sık yapılaşmanın yanında yüksek katlı binaların olması nedeniyle denizden gelen ılık ve nemli havanın iç kesime sokulması güçleşmiş ve bu bölgelerin daha sıcak olmasına neden olmuştur.

Hava Kirliliği: Şehirlerin en büyük sorunlarından birisi de hava kirliliğidir. (...) Şehirlerde oluşan hava kirliliklerine neden olan unsurlar; araçlar, sanayi gazları ve enerji üretimi esnasında doğaya salınan kirleticilerdir.

Son zamanlarda artan trafik yoğunluğu sonucu şehirleşmenin yaşandığı yerlerde olduğu gibi Yenişehir’de de hava kirliliğinin armasına neden olmaktadır.

Topraklar ve Kır Arazileri: Bugün dünyada bulunan arazilerin sadece %1’ini şehirler oluşturur. Fakat şehrsel büyümelerin ve genişlemelerin bugünkü hızıyla devam etmesi durumunda dünyada yaşamaya uygun alanların giderek azalıp yok olmasına sebep olacaktır (Ulusoy ve Vural, 2001; Kaya, 2004; Ayhan, 2010).

Her geçen gün Yenişehir’de hızla artan yapılaşma sonucu mevcut durumdaki arazilerin yetmemesi sonrası, şehrin kuzeyinde bulunan kır yerleşmelerine doğru yapılaşma devam edecektir.

2.3. ŞEHİRLİLEŞME, ŞEHİRLİLEŞME SÜRECİ VE ŞEHİRLİLEŞME SORUNLARI

2.3.1. Şehirlileşme

Özer (2004: 121), şehirlleşmeyi bir toplumsal değişim süreci olarak görmektedir. İnsanların şehirlere gelmeden önce sahip oldukları hayat tarzlarının değişime uğraması sürecidir. Özetle bu süreç şehirle bütünlük kurup, şehirlere ayak uydurmazdır.

Şehir salt değişime uğramış fiziki çevreyi ve yeni bir ekonomik örgütlenmeyi ifade etmez. Şehirlleşme aynı zamanda bireyin sergilemiş olduğu davranışları ve düşüncelerini de etkileyen farklı bir düzeni ifade eder. Kendine has sosyal etkileşim ve yaşam tarzı olan şehirler, oluşumunda bu farklı çevre ve örgütlenmenin şeklini içerir. İşte şehirlere has davranış biçimi ve sosyal etkileşimlere **şehirlleşme** denmektedir. (Yıldırım, 2004: 20).

Şehirlleşme, şehirselleşme hayat tarzına uyum, şehir hayatı tecrübesi içinde kazanılan bir kültür deneyimidir (Tatlıdil, 2002/ Torlak ve Polat, 2006: 170). Şehre göç eden insanın, şehre özgü iş alanlarında çalışması, şehre has davranışlar edinmesi ve şehrin sunmuş olduğu imkân ve fırsatlardan faydalanılması olarak ifade edilir (Suher, 1995/Torlak ve Polat, 2006: 170).

2.3.2. Şehirlileşme Süreci

‘Şehirlileşme’ bireyin değişime uğrama sürecidir. Şehirlileşme; şehirlleşmenin, bireyin hal ve hareketlerinde değişime sebep olması, göç eden insanların “şehir kültürünü” benimsemesi, şehir hayat tarzını idame ettirme sürecidir (Keleş, 1997; Torlak ve Polat, 2006). İki türde şehirlleşme süreci vardır.

Ekonomik Bakımdan Şehirlileşme

İnsanların hayatlarını devam ettirebilmeleri için şehre has işlerde çalışmasıdır. Fakat şehre göç eden insanların çoğu şehirselleşme iş isteğine uygun değildir. Birçok işte tecrübe ve bilgi sahibi olmayan bu insanların sadece bir kısmına sanayi ve hizmet kuruluşları istihdam sağlamaktadır. Bu sebeple şehre göç eden insanların çoğu ülke ekonomisine katkıda bulunmayan çeşitli işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu insanlar ücret olarak düşük ve sigortasız işlerde çalışmayı tabii görürler. “*Kentsel geçimlik sektör*” olarak adlandırılan ve çalışanlar içinde önemli bir yoğunluğu

kapsayan bu koşullar, bireylerin kendine olan güvenini sarstığı gibi, kent yaşamı ve kültürü içinde sosyal bütünlüğün zedelenmesini de ortaya çıkarmaktadır (Tatlidil, 2002/ Torlak ve Polat, 2006: 171).” Üretime aktif olarak katılmayan, güvenceli, organize halde, devamlı, sürekli çalışma olanaklarına sahip olmayan kitle, istihdam sorununa neden olmakla birlikte büyük şehirlerde işsizliğin artmasına hız kazandırmakta ve sosyal yönden olumsuzlukları da artırmaktadır (Torlak ve Polat, 2006: 171).

Sosyal Bakımdan Şehirleşme

“Kır kökenli insanın kentlere özgü tutum, tavır, davranış ve değer yargılarını benimsemesidir. Kente gelmekle bu süreç tamamlanmamakta, çağdaş değerlerin egemen olduğu bir yaşam biçiminin kazanılmasına dek devam etmesidir. Gelen birey, kentsel tutum ve davranışları özümlediğinde kentlileşecek, kentli olacaktır (Özer, 1983/ Torlak ve Polat, 2006: 171).” Sosyal yönden şehirleşmenin belirtileri olarak insanlar arasında dayanışmanın ve yardımlaşmanın olduğu, eğitim ve öğretimin, örgütlenmenin, bilgi edinme hakkının, hak arama yollarının, dini, siyasi meseleler, kadın-erkek ve aile ilişkileri ile örf ve adetler hakkında özümseme, özümseme, uyulan veya uyulmayan düşünce, tavır ve davranışların olmasıdır (Torlak ve Polat, 2006: 171).

2.3.3. Şehirleşme Sorunları

Meydana gelen göçle hem göç veren hem göç alan yerlerde karmaşık sonuçlar çıktığı için göçün sıradan bir sosyal olgu olmadığı görülür. Göç sırasında oluşan sosyal meseleler, hal ve tavırlar, kurum ve yapılar üzerinde devamlı ve köklü etkiler oluşmakta ve hareketli bir sosyal hareketliliğe sebep olmaktadır.

Kırdan şehre göç edenlerle birlikte resmî kurum ve kuruluşlardan hizmet istemede aşırı bir artış meydana gelmektedir. Şehre gelmeden önce köyde yaşayan bir insanın devletten istediği işler oldukça sınırlı hizmetlerdir. Köyüne yol, okula öğretmen, camiye imam, su, elektrik, telefon gibi sayılı hizmetlerde bulunulmasını ister (Dursun, 1998/ Erol, 2004; 67).

Kırdan şehre gelen bir insanın doğal olarak talepte bulunacağı hizmetler de artmaktadır. Her şeyden önemlisi barına bileceği bir konut, para kazanabileceği bir iş istemektedir. Daha sonrasında yollar, şebeke suyu ve kanalizasyon şebekesi, evinde sürekli suyun akmasını, çöplerinin düzenli olarak alınmasını, polis koruması, itfaiye hizmetleri, vakit geçirebileceği park ve oyun sahaları, meydanlar, çocukları için okular,

kütüphaneler, sinema ve tiyatro salonları, gün içerisinde rahatça seyahat etmek için ulaşım araç ve sistemleri, belediye hizmetlerinin sorunsuz ve eksiksiz verilmesini isteyerek bir talep patlamasına sebep olmaktadır. Sanayi devrimi esnasında meydana gelen şehir büyüme hızı, beraberinde de birçok sorunu getirmiştir (Aydoğan, 2000/ Erol, 2004: 67). Tüm bu istekleri karşılamak durumunda bulunan merkezî ve yerel yönetim birimleri, bu talepler karşısında güçlük çekmekte, sunduğu hizmetler eksik kalmakta, para, çalışacak insan, araç-gereç sıkıntısı içinde boğulmakta, mühendislik, finans, hukuk ve sosyal huzura bağlı birbiriyle etkileşim halindeki sorunlarla başa çıkabilecek bir yönetim sistemini mecburi hale getirmektedir (Erol, 2004: 67).

2.4. TÜRKİYE’DE ŞEHİRLEŞME

Bilhassa 1950 yıllarında başlayan hızlı şehirleşme, günümüzde de önemini kaybetmeden devam etmektedir. Temelinde şehirlerin çekici özelliklerinin yanında kırım itici özellikleri olan hızlı şehirleşme süreciyle beraber şehirselle nüfus oranında büyük bir artış ortaya çıkmıştır. *“1950’de kent nüfusunun ülke nüfusu içindeki payı %25 gibi oldukça düşük bir düzeydeyken, bu oran 1960’da %31,9’a, 1980’de %43,9’a ulaşmıştır.”* Şehirlerdeki nüfus sayısında büyük ölçüde kırsal kesimden şehirlere olan göçün sebep olduğu artış daha sonralarda da devam etmiştir. Böylelikle, şehirselle nüfus, kırsal nüfusu ilk olarak 1985’te geçerek %53 olmuştur. 2000 yılında yapılmış olan nüfus sayımında bu oranının %65 olduğu görülmektedir (Işık, 2005: 59).

Türkiye’de şehirleşme, endüstrileşmenin neticesinde meydana gelmemiştir. Tam tersine, şehirlerde, şehrin sosyo-ekonomik faaliyetlerinin sahip olduğu kapasiteden fazla bir nüfusun bu alanlara birikmesiyle ortaya çıkan demografik şehirleşme tarzında meydana gelmiştir. Türkiye hızlı bir şehirleşme oranına sahiptir. Şehirleşmede kriter olarak çoğunlukla yerleşim alanlarındaki nüfus oranının belirli bir sayıyı geçmesi olarak görülür. Türkiye’de bir yerleşim alanının şehir sayılabilmesi için genellikle kabul edilen nüfus sayısı 30.000 veya 50.000’dir (Özçağlar, 2015: 138). Türkiye’de şehirleşme sürecinde şehir-kır oranı değişmektedir. Yani, belirli bir dönem içinde kır ve şehir olarak kabul görülen yerleşim alanlarının birbirlerine oranları değişim göstermektedir. Şehirli nüfusun artışı bilhassa 1950-55 yılları arasında önemli derecede hız kazanmıştır (Yıldırım, 2004: 28).

Göngördü (2011: 142)'e göre; Türkiye çok hızlı bir şekilde hem endüstrileşen hem de şehirleşen bir ülkedir. Türkiye'de olduğu gibi tüm gelişmekte olan ülkelerde hızlı şehirleşme kaçınılmaz nüfus hareketi biçimidir. Başka bir deyişle; şehirleşen Türkiye, kalkınan ve endüstrileşen Türkiye demektir.

Türkiye'de 1950-1980 yıllarında oluşmuş olan siyasi ve ekonomik olaylar, nüfusta hızlı artışa, akabinde iş olanaklarının artan nüfusa göre geliştirilememesi ve hayat koşullarını iyileştirecek daha iyi alt yapı yatırımlarının yapılamaması Türkiye'de bilhassa doğudan batıya doğru bir göç hareketine sebep olmuştur. Bu göç hareketleri özellikle insanlara çekici gelen büyük şehirlere olmuştur. Bu yıllarda şehirleşme hareketlerinin özünde, gelir seviyesinin kısmen artmasına ilişkin olarak daha iyi hayat sürme arzusunun payı büyüktür.

Türkiye'de ikinci göç hareketi 1980 yılları arasında kırsal bölgelerden veya küçük yerleşme alanlarından şehirlere doğru olmuştur. Fakat 1950'li yıllarda kısmen de olsa benimsenebilen ve sorunları önlenebilen göçler, 1980 yıllarında ise bilhassa göç edilen yerleşim alanları açısından sorunların hızlı bir şekilde büyüdüğü ve engellenemez boyutlara ulaştığı duruma gelmiştir. Belediyelerin sunmuş olduğu su, kanalizasyon, temizlik ve ulaşım ile diğer kurum ve kuruluşların sunmuş olduğu elektrik ve telefon hizmetlerinde aksamalar meydana gelmiştir. Artan nüfus sonucunda sadece şehrin civarında değil yakın alanlarında da yerleşmeler sıklaşmaya başlamıştır. Bu şehirler çoğu zaman koca bir nüfus kitlesini bünyesinde bulunduran bir köy görüntüsü çizmektedir. Türkiye'de 1980 yılında %40,39 olan şehir nüfusu, 1985 yılından itibaren yarıyı geçmiş (%51,10) ve 1990 yılında ise %56,31 olmuştur (Avcı, 2003: 220-221).

2000 yılında, toplam şehirselleşme sayısı 1326'i bulurken, bunların 1018'i kasaba (tüm şehirselleşmelerin %77'si), 308'i de şehir niteliği taşımaktadır. Buna göre kasaba ve şehirlerin sayısı 1927'ye göre 3,5 kat, 1960'a göre ise 2 kat artmıştır. Olay sadece şehirler ölçeğinde ele alındığında 1927'den 2000'e bu artış 11 katı bulmuştur. 1960'da 100.000'den fazla nüfus barındıran şehir sayısı 9 iken 2000'de bu sayı 58'e çıkmıştır (6 kattan fazla artış). Bunlardan 11 tanesi 500.000'in üzerinde nüfuslu önemli toplanma alanlarıdır. Ayrıca 2000 yılında; Türkiye'nin (ikisi 1,1 milyon, biri 2,2 milyon, bir diğeri 3,2 milyon ve nihayet sonuncusu yaklaşık 9 milyon kişinin yaşadığı) 5 metropolü oluşmuştur (Yüceşahin, Bayar ve Özgür, 2004: 33).

6 Aralık 2012 tarihli 28489 sayılı 6360 kanun numaralı resmî gazetede yayımlanan **Yeni Büyükşehir Yasası**'na göre; büyükşehir statüsünde olan illere bağlı ilçelerin mülkî sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır (6 Aralık 2012 Resmî Gazete: 1).

Uygulanmaya başlayan bu yasaya göre; 2013 yılından itibaren Türkiye'nin kır ve şehir nüfusundaki oran farkında büyük bir değişiklik meydana gelmiştir. 2007 yılında 49,7 milyon şehir nüfusu %70'lik bir orana tekabül ederken, 20,8 milyon kır nüfusu ise %30'a tekabül etmekteydi. 2012 yılında yapılmış olan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)'e göre 58,4 milyon olan şehir nüfusu toplam nüfusun %77'sini oluştururken, 17,1 milyon olan kır nüfusu toplam nüfusun %23'ünü oluşturmaktaydı. Yeni Büyükşehir Yasası'nın uygulanmaya başlandığı 2013 yılına gelindiğinde 70,03 milyon şehir nüfusu %91 gibi bir orana sahip iken, 6,63 milyon kır nüfusu ise %9 oranına sahipti. 2016 yılında yapılmış olan son ADNKS'e göre; şehir nüfusu 73,6 milyon ile %92 oranına sahip iken, 6,14 milyon nüfusa sahip kır bölgeleri ise %8 oranına sahiptir.

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİŞEHİR'İN TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE GELİŞİMİ

3.1. YENİŞEHİR'İN TARİHİ COĞRAFYASI

Yapılan literatür taraması ve mülakatlar sonrası Yenişehir'in 1950'li yıllarda ilk tohumlarının atıldığı ve sonrasında oluşmaya başladığı ve önceki yıllarda herhangi bir yerleşimin olmadığı ortaya çıkmıştır. Mersin özellikle 1980'li yıllarla birlikte nüfusunu hızla arttıran bir yerleşim olmuştur. Bu artışla birlikte şehir içindeki yerleşim alanlarında farklı karakterde oluşumlar gerçekleşmeye başlamıştır. Kentte bir yandan plan kararlarına uygun gelişen alanlar oluşurken diğer yandan plan kararlarına uygun olmayan alanlar ortaya çıkmıştır. Bu alanlarda yapılaşma genellikle hisseli parselasyon yöntemi ile üretilen parsellerde gerçekleşmiştir ve plan kararlarına uygun olmayan bu yapılaşma daha sonra ıslah imar planları ile planlı hale gelmiştir (Güllü, 2009: 159). Bu durumdan en çok etkilenen alanlardan biri de Yenişehir olmuştur.

Yapılan araştırma sonucunda şu anki Yenişehir İlçesi sınırları içerisinde yer alan sahalarda ilk imar planına 1964 yılında yürürlüğe girmiş olan İller Bankası Planında rastlanmıştır (Bkz. Harita 14). Böylelikle Yenişehir yavaş yavaş oluşmaya başlamıştır.

Vural (2011)'in anlatımına göre; Mersin Kentinin Batı Yakası bir Pozcu Mahallesinden başlayıp yeni Mersin'e Yenişehir Belediyesi'ne dönüştü 1952 yılında bir yapı kooperatifi olarak başlayan girişim yeni bir Mersin yarattı. Ressam mimar Nuri Abaç'ın parselasyonunu yaptığı m²'si bir liradan arsa satışı gerçekleştirilen günümüzün Bahçelievler/Pozcu Mahallesi böyle doğdu. 1960'lı yıllarda oluşan yeni mahalle, 30 yıllık sürede hızla değişime uğramış, orta direk ve varlıklı ailelerin yaptırdığı, küçük bahçeli tek veya iki katlı bazıları havuzlu evler kısa sürede yerlerini kimliksiz apartmanlara bırakmıştır. 1994 yılında kurulan Yenişehir Belediyesi aslında bu Bahçelievler Mahallesinin ne kadar geliştiğinin göstergesidir. Mersin kentinin Batı Yakası bir Pozcu Mahallesinden başlayıp yeni Mersin'e Yenişehir Belediyesi'ne dönüştü (Bkz. Harita 16) (www.yumuktepe.com).

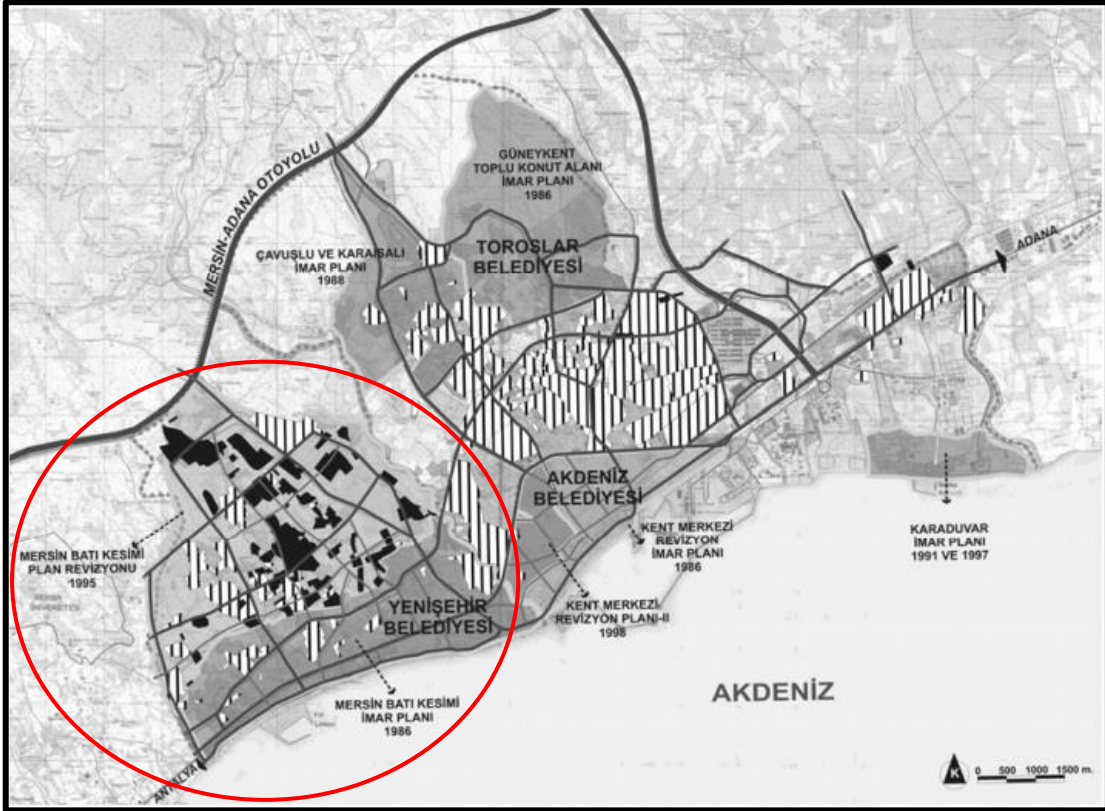

Harita 14. 1964 Yılında Yürürlüğe Girmiş Olan İller Bankası Planı (Kaynak: Ünlü, 2007)

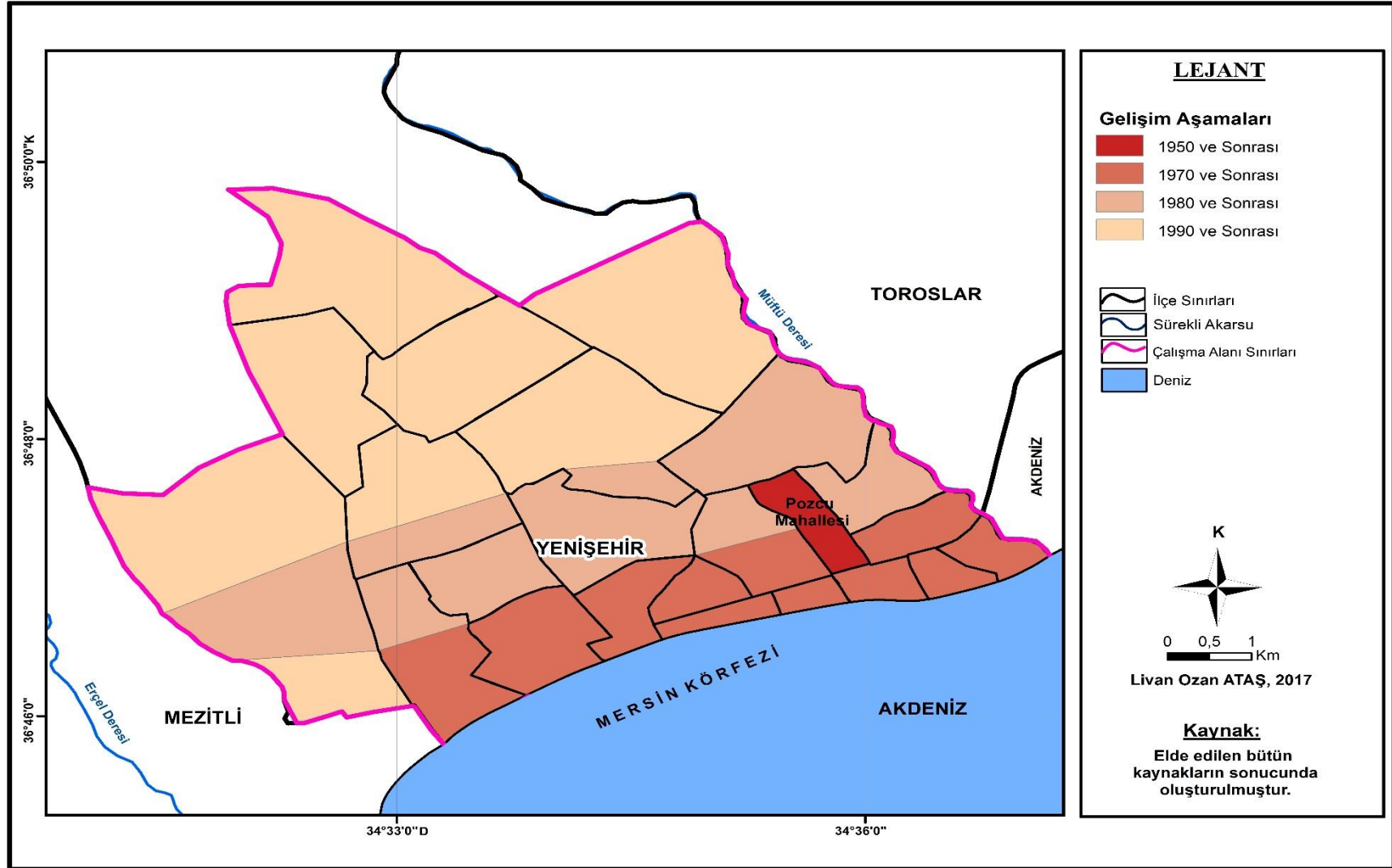
“Mevzi imar planları”, Türkiye planlama mevzuatı içinde, mevcutta planlanmış bir alanın dışında yeni yerleşim alanlarının kullanıma açılması gereği olduğu durumlarda üretilen planlar olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, mevzi imar planları, planlanmış bir alanın dışında yeni bir kentsel bağlam oluşturmaya yönelik hazırlanmaktadır. 1987 yılından başlamak üzere 1993 yılına kadar bu bölgede Mersin Belediyesi tarafından 69 adet mevzi imar planı onanmıştır ve bunların büyük bir bölümü (67 adet) Yenişehir Belediyesi sınırlarında yer almaktadır. Yenişehir’deki mevzi imar planları, 1986 yılında onanmış olan “Batı Kesimi Planı”nın hemen ardından gündeme gelmiştir ve Yenişehir’in kuzeyinde, plan kapsamı dışında kalan bölgede gerçekleşmiştir (Bkz. Harita 15). “Batı Kesimi Planı”, gelişmeyi yönlendirmede ve denetlemede yetersiz kalmış, Yenişehir’in kuzeyinde, mevzi imar planları ile yeni bir kentsel bağlam oluşmaya başlamıştır. Bu parçalı gelişme sonucunda mevzi planları bütünleştiren ve Yenişehir’in kuzeyini kapsayan “Batı Kesimi Revizyon Planı” 1995 yılında onanmıştır (Ünlü, 2007: 432).

Türkiye planlama sisteminde yasal alanın temel yönlendiricisi olan 3194 sayılı İmar Kanunu’na bağlı olarak üretilen “Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik”te mevzi imar planı şöyle tanımlanmaktadır:

Mevzii İmar Planı: “Mevcut planların yerleşmiş nüfusa yetersiz kalması veya yeni yerleşim alanlarının kullanıma açılması gereğinin ve sınırlarının ilgili idarece belirlenmesi halinde, bu Yönetmeliğin plan yapım kurallarına uyulmak üzere yapımı mümkün olan, yürürlükteki her tür ve ölçekteki plan sınırları dışında, planla bütünleşmeyen konumdaki, sosyal ve teknik altyapı ihtiyaçlarını kendi bünyesinde sağlayan, raporuyla bir bütün olan imar planıdır (Ünlü, 2007; Manavoğlu ve Ortaçşeme, 2015).”

Harita 15. 1986 ve 2003 yılları arasında Mersin’de onanmış olan planların kapsadıkları gri tonlama ile gösterilen alanda taralı alanlar ıslah imar planlarını, siyah alanlar ise mevzi planlarını göstermektedir (Kaynak: Ünlü, 2007).

Harita 16. Yenişehir'in Gelişim Safhaları Haritası

3.2. YENİŞEHİR'İN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Yenişehir Mersin'in dört merkez ilçesi arasında yüzölçümü bakımından en küçük yüzölçümüne (139 km²) sahip olmasına rağmen nüfusunun fazla olmasından kaynaklı olarak nüfus yoğunluğu fazla olan bir ilçedir.

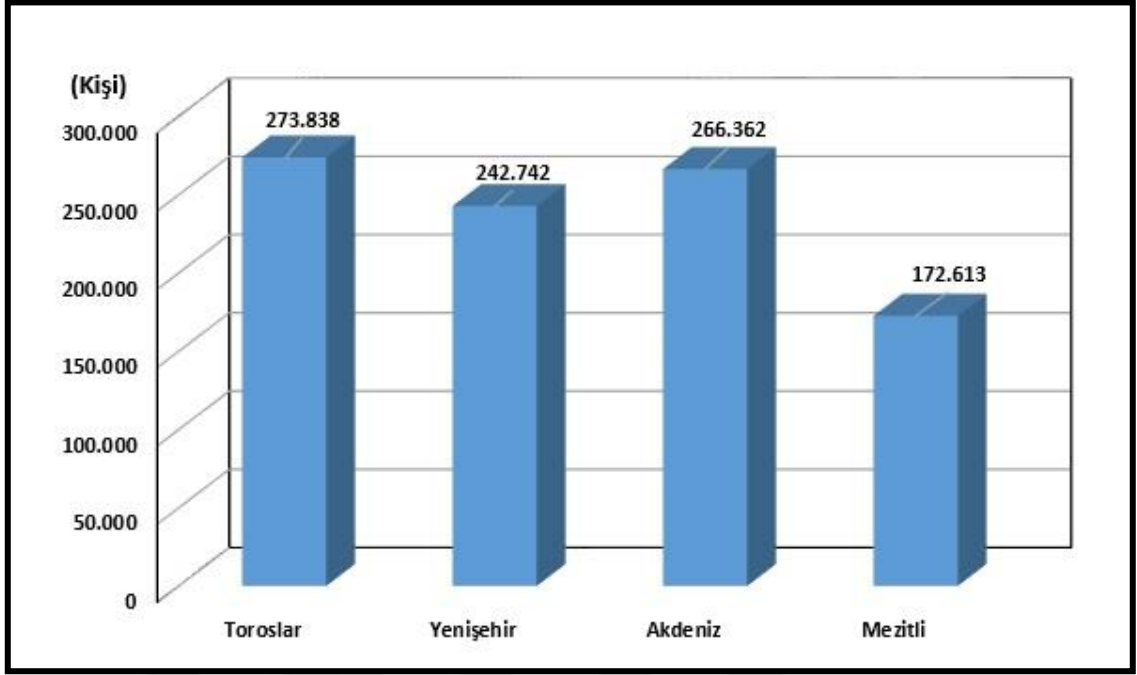
1980'lerde Mersin'e olan göçün artması sonucu Yenişehir hızlı bir yapılaşmaya uğramış ve nüfusunu her geçen gün artırmıştır. Özellikle sanayi alanında sırasıyla açılan Çukurova Sanayi, Mersin Limanı, Ataş Rafinerisi, Akdeniz Gübre, Çimsa, Anadolu Cam Sanayi, Soda, Kromsan ve Mersin Serbest Bölgesinin kurulması, Mersin'e olan göç oranını arttırmıştır. Yenişehir bu göçten payına düşeni ziyadesiyle almış olup ve Yenişehir'in oluşup bu zamanlara gelmesinde önemli derecede katkısı olmuştur. TÜİK verilerinden elde edilen bilgilere göre; 1975-2016 yıllarında Mersin'e olan göçün sayısal verileri tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Mersin'in Yıllara Göre Göç Hareketleri (TÜİK, 2017)

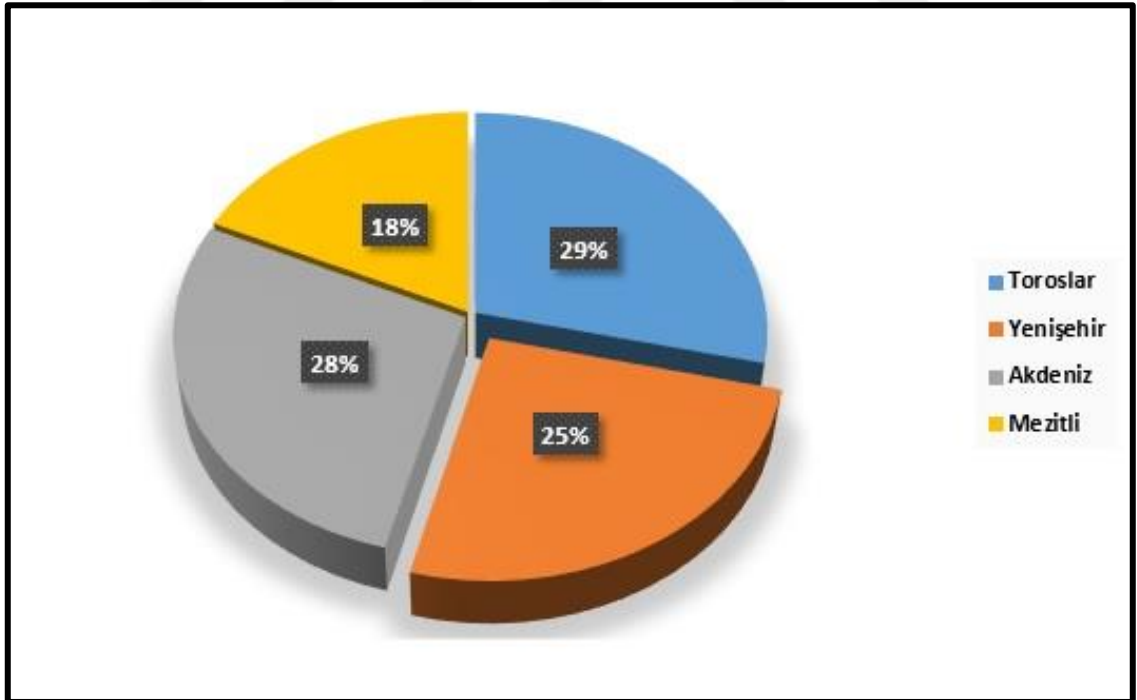
YIL	TOP. NÜFUS	ALDIĞI GÖÇ	VERDİĞİ GÖÇ	NET GÖÇ (Aldığı-Verdiği)	NET GÖÇ HIZI (%)
1975-1980	720.805	73.488	33.215	40.273	57.5
1980-1985	902.570	89.342	39.749	49.593	56.5
1985-1990	1.131.345	131.573	56.856	74.717	68.3
1995-2000	1.497.575	117.894	99.465	18.429	12.4
2007-2008	1.602.908	46.776	50.110	-3.334	-2.1
2008-2009	1.640.888	48.377	49.209	-832	-0.5
2009-2010	1.647.899	50.430	51.739	-1.309	-0.8
2010-2011	1.667.939	51.328	54.630	-3.302	-2.0
2011-2012	1.682.848	46.721	53.523	-6.802	-4.0
2012-2013	1.705.774	51.468	55.482	-4.014	-2.4
2013-2014	1.727.255	55.598	54.843	755	0.4
2014-2015	1.745.221	56.171	58.404	-2.233	-1.3
2015-2016	1.773.852	54.962	52.763	2.199	1.2

Tabloya bakıldığı zaman 2000 yılından itibaren göç alma oranının düşmeye başladığı görülmektedir. Nihayetinde 2007-2008 yılının istatistiklerine bakıldığında eksi değerlere düşmüş ve göç veren bir şehir konumuna gelmiştir. Bunun en büyük sebebi şehirde istihdam sorununun yaşanmaya başlanmasıdır. 2013-2014 yılında göç alma oranı uzun süreden sonra %0,4 olarak artı değer kazanmıştır. Bunun sebebinin şehir genelinde hızla süren yapılaşma neticesinde Mersin'e göç eden işçilerin olduğu tahmin edilmektedir. 2015-2016 yılındaki %1,2 oranındaki artışın en büyük nedeni Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yaşanan terör ve şiddet olaylarından zarar görmüş ailelerin gerçekleştirmiş olduğu göç oranını teşkil eder.

2000 yılında yapılmış olan son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Yenişehir'in nüfus miktarı 126.493 olarak kaydedilmiştir. 2008 yılında yapılmış olan ADNKS'e göre 176.564 şehir nüfusuna karşılık 5.682 kır nüfusu bulunmaktaydı. 2009 yılındaki sayımlara bakıldığı zaman 186.967 şehir nüfusu, 5.071 kır nüfusuyla toplam 192.038 kişidir. 2010 yılındaki kayıtlarda şehir nüfusu 191.189, kır nüfusu 5.017; toplamda 196.206 kişiye ulaşmıştır. 2011 yılındaki nüfus kayıtlarında şehir nüfusu 198.912, kır nüfusu 4.856 olarak belirtilmiştir. Yeni Büyükşehir Yasası'nın çıktığı 2012 senesinde yapılan son ADNKS'e göre şehir nüfusu 207.980 iken kır nüfusu 4.833 kişi olarak kayıtlara geçmiştir. 2013 yılındaki nüfus sayımına bakıldığı zaman Yenişehir'in nüfusu 219.880 kişidir. 2014 yılının nüfus sayım sonuçları 228.631'dir. 2015 yılındaki sayımda 235.685 nüfusa ulaşmıştır (Bkz. Tablo 8). Mersin şehrinin bir bölümünü oluşturan Yenişehir İlçesinin merkez yüzölçümü 37 km²'dir. Çalışma sahası sınırları içerisinde 23 mahalle bulunup ve 2016 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) göre nüfusu 242.742 kişidir. Yenişehir nüfusunun Mersin metropol ilçe merkezleri (Toroslar, Akdeniz, Mezitli, Yenişehir) nüfusuna oranı %25'dir (Bkz. Grafik 6 ve 7).

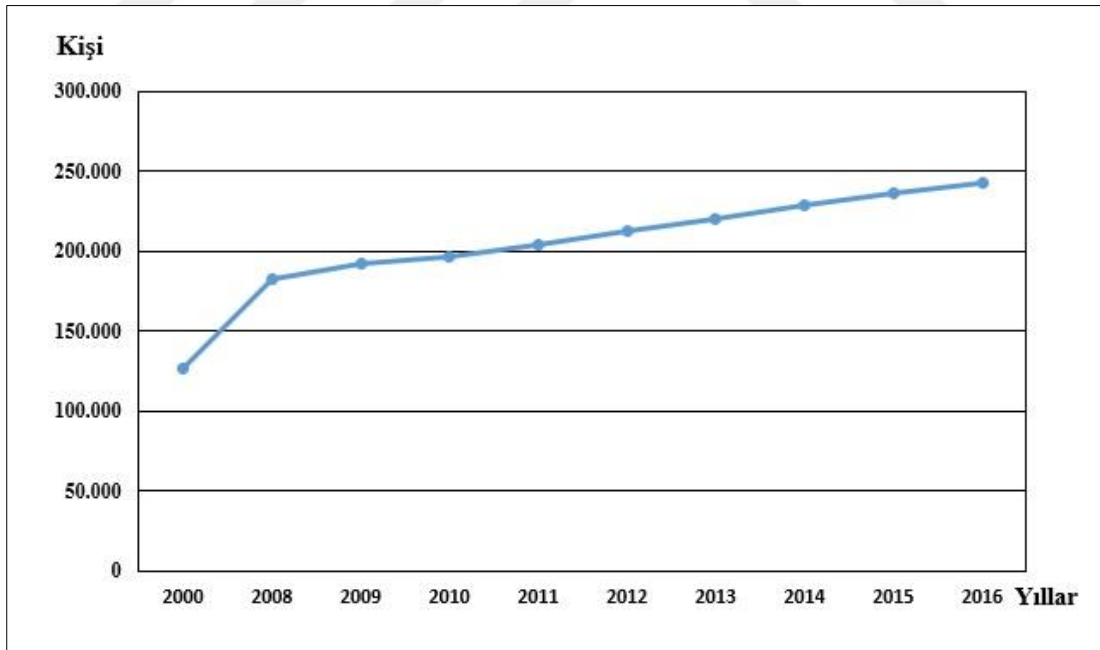
Grafik 6. Mersin Metropol İlçe Merkezlerinin Nüfus Miktarı (Kaynak: TÜİK, 2016)

Grafik 7. Mersin Metropol İlçe Merkezleri Nüfusunun Şehir Nüfusu İçerisindeki Oranı (TÜİK; 2016)

Tablo 8. Yenişehir'in Yıllara Göre Nüfus Miktarı (Kaynak: TÜİK, 2017)

YIL	TOP. NÜFUS	ŞEHİR	KIR
2000	126.493		
2008	182.246	176.564	5.682
2009	192.038	186.967	5.071
2010	196.206	191.189	5.017
2011	203.768	198.912	4.856
2012	212.813	207.980	4.833
2013	219.880		
2014	228.631		
2015	235.685		
2016	242.742		

Grafik 8. Yenişehir'in Yıllara Göre Nüfus Hareketleri (Kaynak: TÜİK, 2017)

Yenişehir geçen yıllar içerisinde nüfusunu sürekli olarak arttırmış durumdadır. Özellikle son zamanlarda yerleşime açılan ve hızlı bir yapılaşma geçiren alanlara yeni konutların inşa edilmesi Mersin içi göçlerin de yaşanmasına olanak tanımıştır.

Nüfusun artmasına etki eden bir diğer unsur ise doğum ve ölüm oranlarıdır. Doğum oranları ölüm oranlarından fazla ise nüfusa artı yönde değer kazandırmaktadır. Bu nüfus artışına “doğal nüfus artışı” denilmektedir (Şahin, 2010: 83).

Bir bölgede nüfusun yapısı üzerindeki etkiler; sahada meydana gelen canlı doğumlar ve ölümler arasındaki fark ile bölgeye olan göçün miktarı olmak üzere iki nedene bağlıdır (Gök, 2015: 63). Ham doğum oranı bir diğer ifade ile genel doğum oranı hesaplanırken yıl içerisinde “canlı doğum sayısının” o yıl içerisindeki toplam nüfusa bölündükten sonra 1000’le çarpılarak elde edilen sonuçtur (Haupt; 2011, Şahin; 2010). Bu hesaplama yapılırken yıl içerisindeki nüfusun cinsiyet ve yaş yapısı belirtilmediği için net bir bilgi verilmediği düşünülür. Bundan dolayı yeni bir hesaplama ihtiyacı duyulur. Bu hesaplama ise “genel doğurganlık oranı” olarak adlandırılır. Genel doğurganlık oranının formülü ise; bir içerisindeki canlı doğumların 15-49 yaş arasındaki doğurganlık yaşındaki kadınların toplam sayısına bölünerek 1000 ile çarpılması sonucu elde edilen orandır (Şahin, 2010: 84).

$$\text{Genel Doğurganlık Oranı} = \frac{\text{Yıllık Canlı Doğum Sayısı}}{15 - 49 \text{ Yaş Kadın Nüfusu}} \times 1000$$

2016 TÜİK verilerine bakıldığı zaman Yenişehir’de canlı doğum sayısı 3.478 kişi olarak saptanmıştır. Bu yıl içerisindeki canlı doğum oranının toplamda 71.137 kişi olan 15-49 yaş arası kadın nüfusuna bölünmesi sonucu doğurganlık oranı %48,89 olarak hesaplanmıştır. 2016 yılında gerçekleşmiş olan 3.478 canlı doğumdan tahmini olarak 75 bebek yaşamını yitirmiştir. Genel doğum oranı bu sonuca göre hesaplandığı zaman %13,75 olarak ortaya çıkmaktadır (Bkz. Tablo 9).

Tablo 9. Yenişehir'in Genel Doğurganlık ve Genel Doğum Oranları (Kaynak: TÜİK, 2016)

Yıl	Canlı Doğum	15-49 Yaş Kadın Nüfusu	Toplam Kadın Nüfusu	Genel Doğurganlık Oranı (%)	Genel Doğum Oranı (%)
2016	3.478	71.137	127.741	48.89	13.75

3.2.1. Yenişehir Nüfusunun Yaş Özellikleri

Bir bölgenin nüfusu incelenirken hiç kuşku yok ki nüfusun yaş yapısının belirlenmesi çok büyük önem arz etmektedir. Geleceğe dair planlar yapma, kararlar alıp, stratejiler belirleme hususunda alanın nüfus yapısının belirlenmesi ve analiz edilmesi büyük katkı sağlar. Araştırması yapılan alanın yaş yapısının belirlenmesi ekonomi başta olmak üzere, sosyal yapı, askerî, demografik açıdan birçok anlamlarla yüklü olup, bu anlamları yorumlamayı sağlar. Yaşın özelliği, nüfusun işgücü hacmini, insanların günlük hayattaki beklentilerini, yaşanan doğum, ölüm ve göç istatistiklerinin başta bugünün bilgilerini olmak üzere ayrıca gelecek hakkında önemli bilgiler vermektedir (Özür, 2011; Şinik, 2016).

Yukarıda da bahsedildiği üzere nüfus yapısını önceden belirlemek büyük önem arz etmektedir. Herhangi bir alanın nüfus yapısını belirleyecek, gelecek için o bölgenin nelere ihtiyaç duyacağı ne gibi bir yatırım ve alt yapı (okul vs.) hazırlama gerektiğine dair bilgiler bu sonuçlara varılarak öğrenilir.

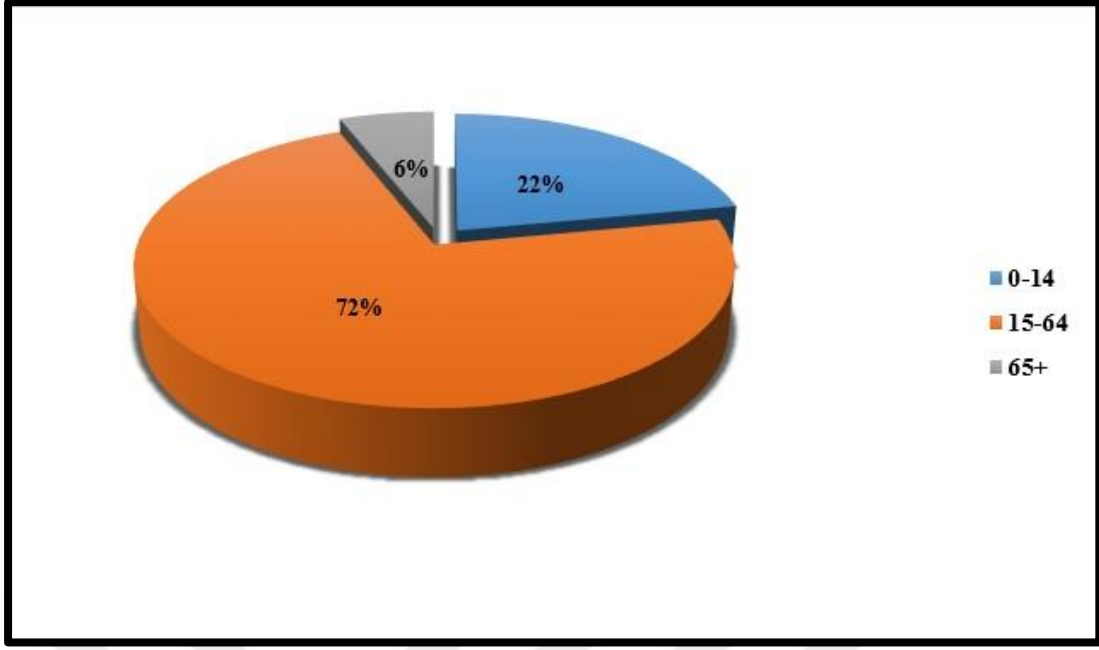
“Yaş yapısı analizleri, çocuk nüfus olarak kabul edilen 15 yaşın altındakilerin, miktar ve oranları yardımıyla, onların sağlıklı büyüme, iyi beslenme ve nitelikli eğitim almalarını kolaylaştıracak ortamların hazırlanması bakımından önem arz ettiği gibi, 15-64 yaşlar arasındaki yetişkinlerin (ergin nüfus), mesleki eğitim ve meslek sahibi edilmeleri, onlar için istihdam alanları yaratma çabalarını, yakın ve uzak gelecekteki konut taleplerini saptamaya, fiziksel ve ruhsal olarak gerileme dönemi yaşayan 65 ve daha fazla yaşta yaşlı nüfusun sağlık, bakım ve sosyal güvenlik istemlerini ön görmeye yarayan değerli bir araçtır (Özgür, 2011; Şinik, 2016).”

Tablo 10. Yenişehir Nüfusunun Yaş Grupları (2008-2016)

Yıl	2008					2016				
	Yaş Grupları	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	Erkek	%	Kadın	%
0-4	5.949	3.2	5.651	3.1	11.600	8.760	3.5	8.426	3.4	17.186
5-9	6.779	3.7	6.437	3.5	13.126	9.263	3.7	8.926	3.6	18.189
10-14	7.912	4.3	7.510	4.1	15.422	8.944	3.6	8.594	3.4	17.538
15-19	8.122	4.4	7.674	4.2	15.796	9.636	3.8	10.129	4.09	19.765
20-24	7.168	3.9	7.878	4.3	15.046	9.115	3.6	10.763	4.34	19.878
25-29	7.483	4.1	8.274	4.5	15.657	8.960	3.6	9.561	3.8	18.521
30-34	7.041	3.8	8.160	4.4	15.201	9.106	3.6	10.353	4.18	19.459
35-39	6.995	3.8	7.882	4.3	14.877	9.989	4.03	11.427	4.6	21.416
40-44	6.887	3.7	7.597	4.1	14.284	9.280	3.7	10.267	4.14	19.547
45-49	6.555	3.5	6.882	3.7	13.437	8.203	3.3	8.637	3.4	16.840
50-54	5.765	3.1	5.837	3.2	11.602	8.163	3.2	8.536	3.4	16.699
55-59	4.371	2.3	4.410	2.4	8.781	6.294	2.5	6.451	2.6	12.745
60-64	3.052	1.6	3.192	1.7	6.244	5.553	2.2	5.618	2.2	11.171
65-69	2.153	1.1	2.230	1.2	4.383	3.590	1.4	3.907	1.5	7.497
70-74	1.355	0.7	1.494	0.8	2.849	2.349	0.9	2.609	1.05	4.958
75-79	893	0.4	1.128	0.6	2.021	1.392	0.5	1.763	0.7	3.155
80-84	392	0.2	620	0.3	1.012	754	0.3	1.046	0.4	1.800
85-90	110	0.06	239	0.13	349	280	0.1	504	0.2	784
90+	32	0.017	92	0.05	123	87	0.03	224	0.09	311
Toplam	89.014	49.42	93.187	50.58	182.246	119.718	47.95	127.741	52,05	247.459

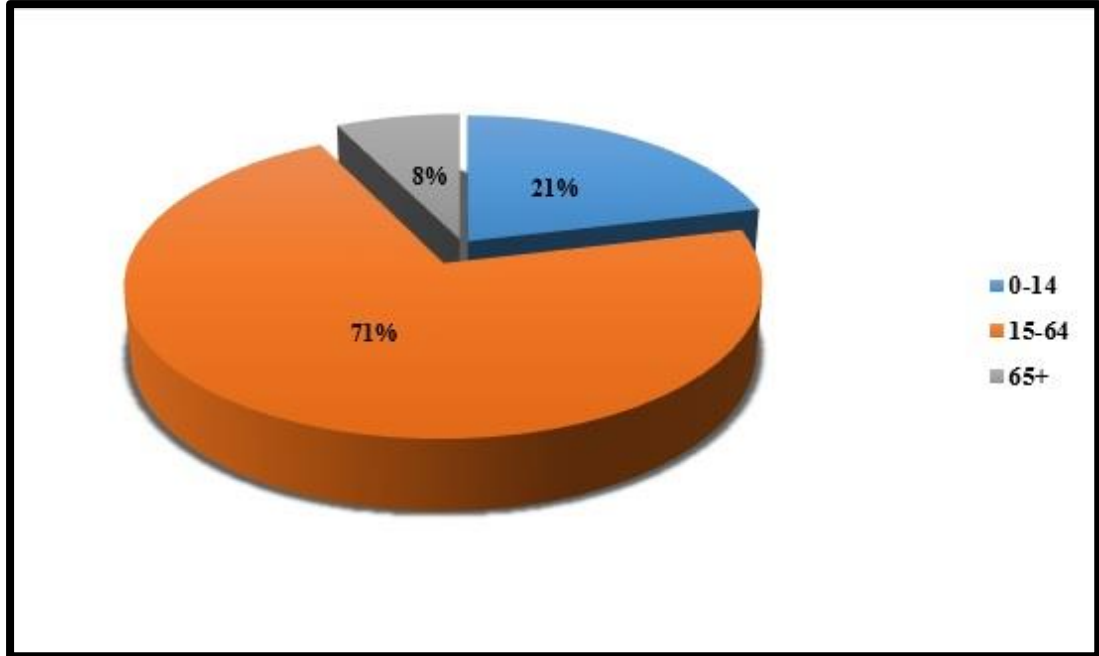
Kaynak: TÜİK, 2017

Çalışma sahası olan Yenişehir'in ilçe olması daha önceden de anlatıldığı gibi 2007 yılına dayanmaktadır. Çok genç bir ilçe olması ve 10 yıllık bir geçmişe sahip olmasından dolayı nüfus verilerinin ilçe bazında toplanmasına 2008 yılından itibaren başlanmıştır. Tablo 10'daki 2008 ve 2016 yılları arasındaki 8 yıllık veri incelendiği zaman; doğum oranlarının arttığı gözlemlenmiştir. Böylelikle genç nüfusun oranında artma meydana gelmiştir. 2008 yılındaki 0-14 yaş arasındaki çocuk nüfusunun toplam nüfusa oranı %22, aktif nüfusun (15-64) oranı %72'ye tekabül etmektedir. 65 yaş ve üzeri olan yaşlı nüfusu ise %6'lık dilimi oluşturmaktadır (Bkz. Grafik 9).

Grafik 9. Yenisehir Nüfusunun Yaş Yapısı Dağılımı (2008) (Kaynak: TÜİK, 2016)

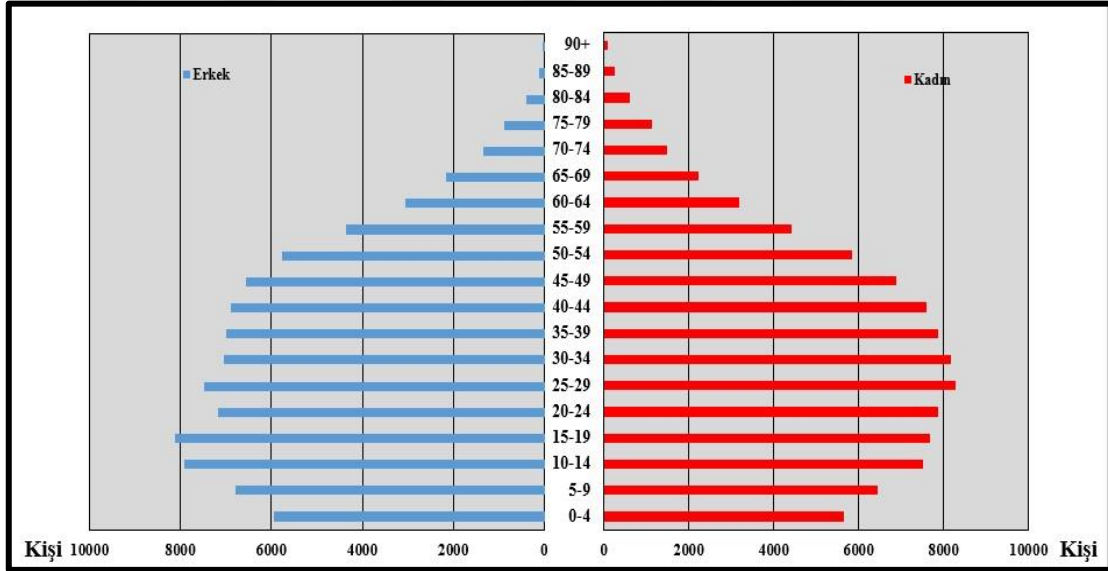
2016 yılı verileri incelendiğinde çocuk nüfusunun oranı %21,3 olarak hesaplanırken, çalışma çağındaki aktif nüfusun oranı %71,2'tür. Yaşlı nüfusun oranı ise %7,5 olarak kayıtlarda yerini almıştır (Bkz. Grafik 10).

Grafik 10. Yenisehir Nüfusunun Yaş Yapısı Dağılımı (2016) (Kaynak: TÜİK, 2016)

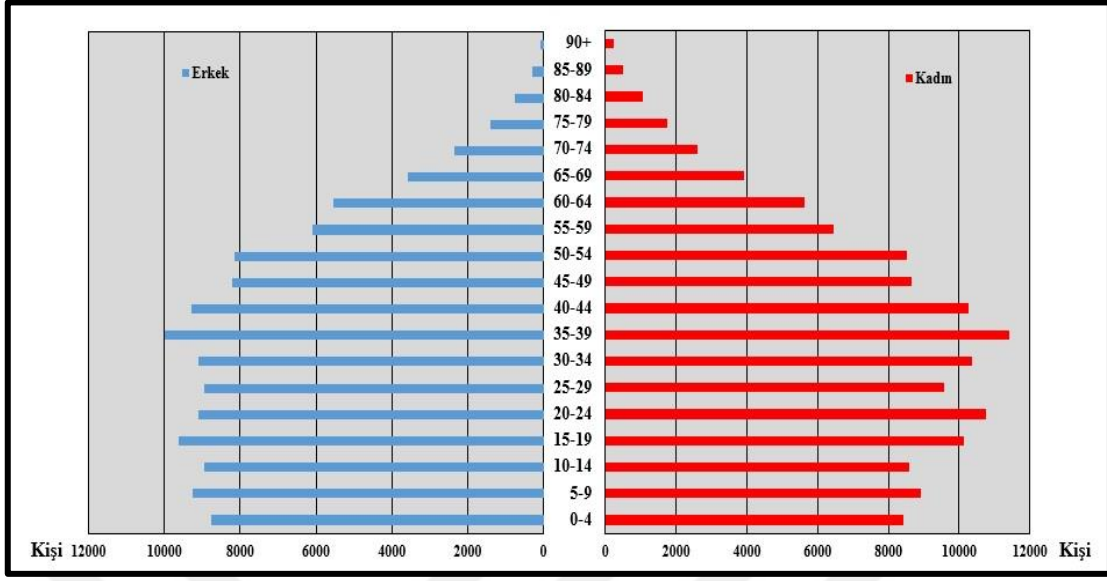
2008 ve 2016 yılının verileri karşılaştırıldığı zaman sayısal olarak nüfusun arttığı gözlemlenmiştir fakat nüfus artış hızında azalma meydana gelmiştir. Nicel olarak nüfusun artmasına katkı sağlayan unsurlardan biri Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinden şiddet ve terör olaylarından kaynaklı olarak Mersin'e doğru göç eden ailelerin payları bulunmaktadır.

Yine elde edilen veriler üzerinden bağımlı ve aktif nüfus değerlendirildiği zaman 2008 yılındaki 0-14 ve 65 üzeri yaş grubunu oluşturan bağımlı nüfusun toplam nüfusa oranı %18,22 iken, 15-64 yaş aralığından oluşan aktif nüfusun oranı ise %81,78 olarak hesaplanmıştır. 2016 yılındaki verilerde ise bağımlı nüfusun oranı %28,8, aktif nüfusun oranı ise %71,2'dir.

Grafik 11. Yenişehir'in Nüfus Piramidi (2008) (Kaynak: TÜİK, 2017)

Yenişehir'in TÜİK'ten elde edilen 2008 verilerine göre oluşturulan nüfus piramidinde; doğum oranlarında düşme meydana gelmiştir. Yukarıda da bahsedildiği gibi 0-14 yaş aralığındaki çocuk nüfus oranı %22'dir. Nüfus daha çok 10 ile 54 yaşları arasında yığılma göstermiştir. Özellikle aktif nüfus aralığındaki kadın nüfusunun erkek nüfusundan fazla olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedeni son dönemlerde ilçe ve il bazında istihdam alanının azalması sonucu erkek nüfusunun dışarıya göç etmeye başlamasıdır (Bkz. Grafik 11).

Grafik 12. Yenişehir'in Nüfus Piramidi (2016) (Kaynak, TÜİK, 2017)

2016 yılı verilerine bakıldığı zaman aradan geçen 8 yılın sonunda 0-14 yaş aralığında sayısal anlamda bir artma meydana gelmiştir (Bkz. Grafik 12). Bu artmanın en büyük nedeninin Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinden göç eden ailelerin etkisinin olduğu yine yukarıda anlatılmıştır. Aktif nüfus içerisindeki erkek nüfusu yine bu grafikte de kadın nüfusunun altında kalmıştır. Bu da demek oluyor ki bir yandan göç alan şehir, diğer yandan göç vermeye devam ediyor. Yaşlı nüfus incelendiği zaman 2008 yılına nazaran %1,4'lük bir artış gözlenmiştir. Her iki piramit karşılaştırıldığında nüfusun durağan bir hal almaya doğru gittiği görülmektedir. Böyle devam ettiği takdirde şehirdeki genç nüfusun azalacağı, olgun ve yaşlı nüfusun artacağı düşünülmektedir.

3.2.2. Yenişehir Nüfusunun Dağılımı ve Yoğunluğu

Nüfus dağılımını etkileyen iki doğal etken olan yükselti ve deniz kıyıları arasında bir ilişki bulunmaktadır. Yoğunluk yüksekliğe çıkıldıkça ve kıyıdan uzaklaştıkça azalma göstermektedir. Dünya nüfus dağılımına bakıldığı zaman, yükselti arttıkça ve kıyıdan uzaklaştıkça nüfus yoğunluğu azalma göstermektedir. Nüfus dağılımını etkileyen pek çok etmen bulunmaktadır, fakat bu konuda temel olarak fizikî ve beşerî unsurlardan söz etmek mümkündür;

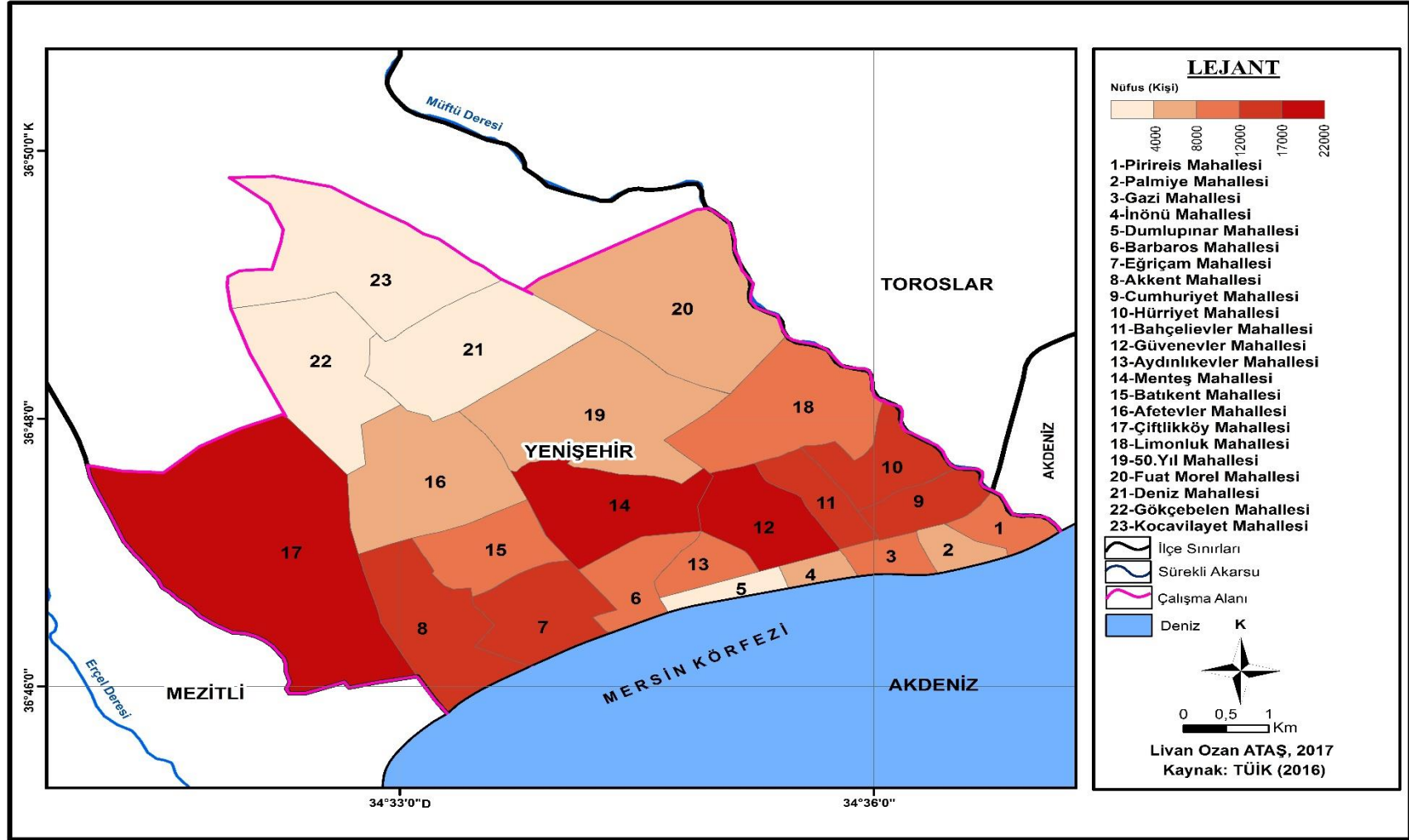
A. Fizikî etmenler

1. Erişebilirlik
2. Yer şekilleri ve yükselti
3. İklim ve hava durumu
4. Doğal bitki örtüsü ve yabanî hayvan yaşamı
5. Toprak verimliliği
6. Maden ve enerji kaynakları

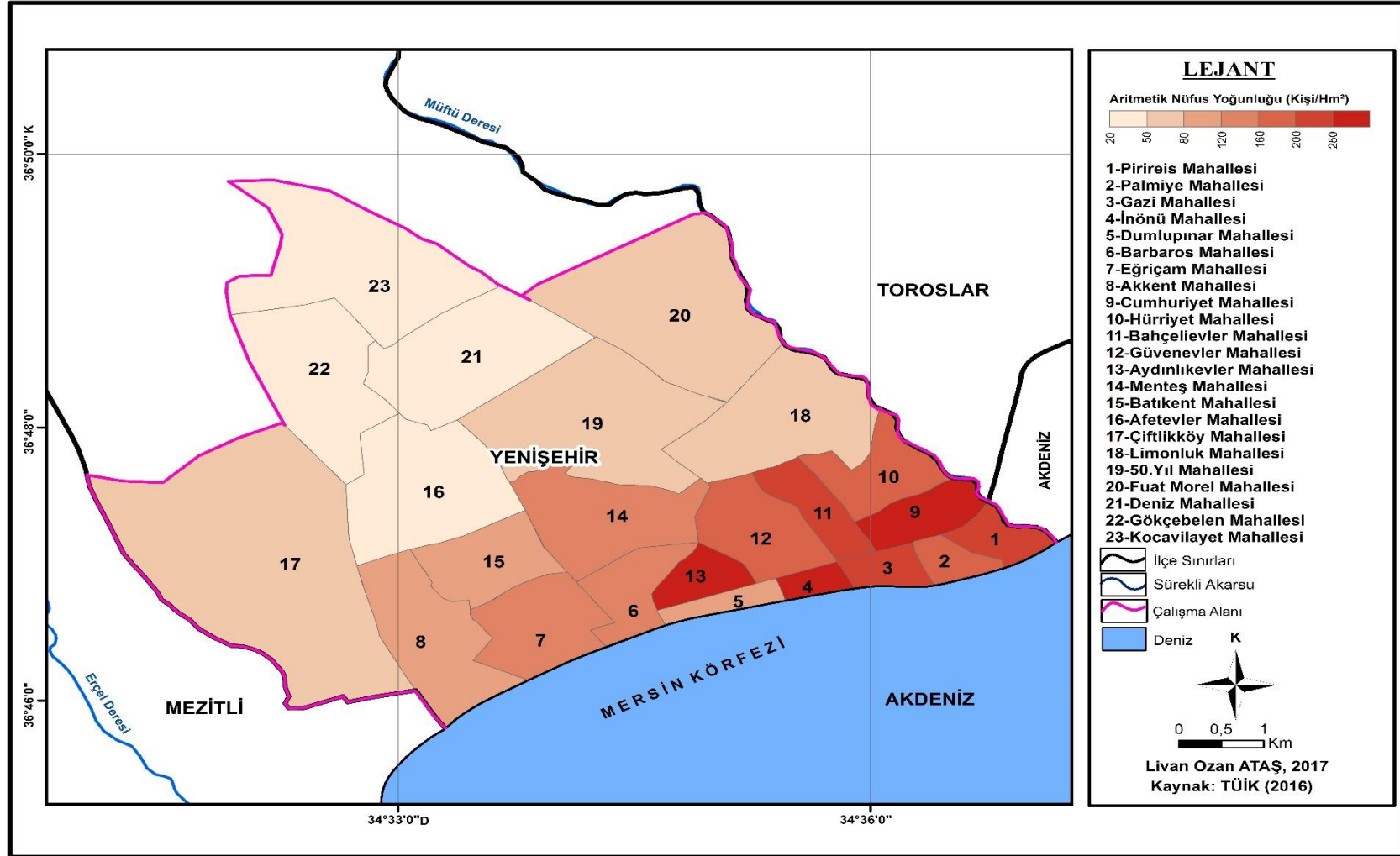
B. Beşerî etmenler

1. Toplumsal gelenek ve görenekler
2. Ekonomik yapı, örgütlenme ve teknolojik durum
3. Din ve inanışlar
4. Siyasî ve tarihî olaylar, göçler
5. Coğrafi konumdaki değişiklikler (Özgür, 2011: 92).

Tüm bunlar göz önüne alınıp Yenişehir'in nüfus dağılışı incelendiği zaman nüfus sayısı (Bkz. Harita 17) ve yoğunluğu (Bkz. Harita 18) kıyılardan yükseklerle çıkıldıkça azalma göstermektedir.

Harita 17. Yenisehir'in Nüfus Miktarı Haritası

Harita 18. Yenişehir'in Aritmetik Nüfus Yoğunluğu Haritası

Yenişehir'in 2016 yılı ADNKS'e göre 23 mahallesinde toplam nüfus 242.742'dir. Sayısal olarak en fazla nüfusun olduğu mahallesi 20.791 kişilik nüfusuyla Çiftlikköy Mahallesidir. En düşük nüfusa sahip olan mahallesi ise 697 kişilik nüfusuyla Gökçebelen Mahallesi olmuştur. Elde edilen veriler sonucunda nüfus yoğunluğu en fazla olan mahalle hm² başına 243 kişi ile Cumhuriyet Mahallesidir. Nüfus yoğunluğu en az olan mahalle ise hm² başına 3 kişi ile Gökçebelen Mahallesidir (Bkz. Tablo 11).

Tablo 11. Yenişehir'in Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (2016) (Kaynak: TÜİK, 2017)

Mahalle Adı	Nüfus Miktarı	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (kişi/hm²)	Mahalle	Nüfus Miktarı	Aritmetik Nüfus Yoğunluğu (kişi/hm²)
50.Yıl	8.909	30	Fuat Morel	8.644	26
Afetevler	4.745	21	Gazi	9.237	220
Akkent	15.315	88	Gökçebelen	697	3
Aydınlıkevler	10.543	211	Güvenevler	19.491	168
Bahçelievler	13.816	223	Hürriyet	16.690	183
Barbaros	12.486	156	İnönü	6.798	252
Batıkent	10.429	102	Kocavilayet	2.485	8
Çiftlikköy	20.791	34	Limonluk	9.224	43
Cumhuriyet	16.302	243	Menteş	18.111	107
Deniz	2.417	11	Palmiye	6.612	194
Dumlupınar	2.241	61	Pirireis	9.442	185
Eğriçam Mahallesi	17.317	122			

Cumhuriyet Mahallesindeki nüfus yoğunluğunun fazla olmasının nedeni nüfus miktarının fazla olmasının yanında alanın küçük fakat yapılaşmanın yoğun olmasından kaynaklanmaktadır (Bkz. Foto 5). En düşük yoğunluğa sahip olan Gökçebelen Mahallesi'nin ise nüfusunun az, yüz ölçümünün nüfusuna oranla büyük olmasından kaynaklanmaktadır (Bkz. Foto 6).

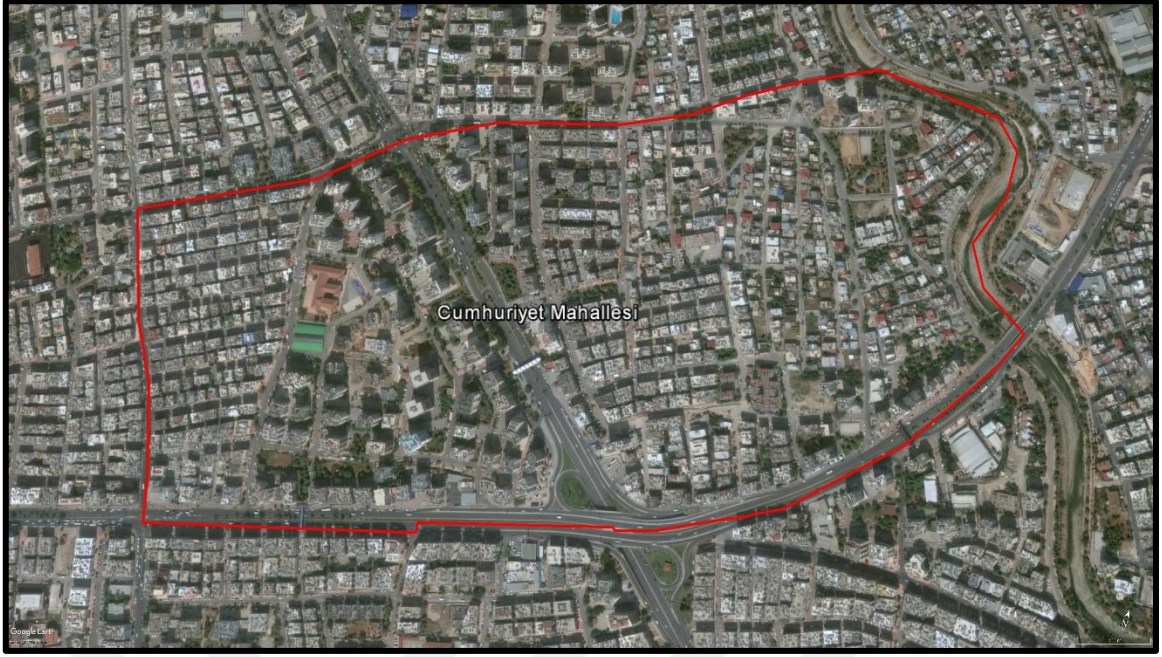

Foto 5. Cumhuriyet Mahallesi'nin Uydu Görüntüsü (2017)

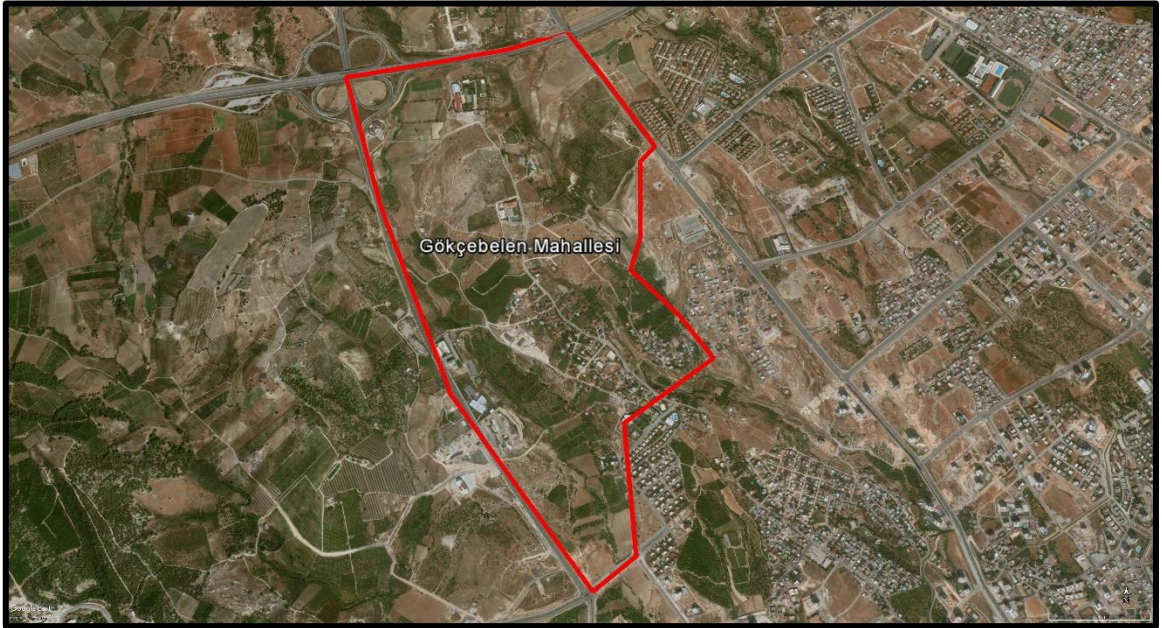

Foto 6. Gökçebelen Mahallesi'nin Uydu Görüntüsü (2017)

Yenişehir'in nüfus yoğunluğu ve nüfus dağılımına bakıldığında bu farklılığın sebeplerinden biri kat sayısının kıyı bölgelerde fazla olması, kıyıdan kuzeye doğru gidildikçe kat sayılarının bazı mahallelerde düşmesi ve yapılaşmanın kıyı kesimlere oranla seyrek bir hal almasıdır.

Yapılaşmanın yoğun olduğu mahallelerde, nüfus yoğunluğu da paralellik göstermektedir. Bu durumu tam olarak karşılamayan Akkent Mahallesi'nin kıyıya yakın

olan güney kısımlarında yoğun bir yapılaşmanın, aynı zamanda da yüksek katlı binaların (10-16 kat) olması buralardaki nüfus yoğunluğunu da artırmaktadır.

Nüfus yoğunluğu bakımından yüksek bir orana (120-260 kişi/hm²) sahip olan Cumhuriyet, Pirireis, Hürriyet, Palmiye, Gazi, Bahçelievler, İnönü, Güvenevler, Aydınlikevler, Dumlupınar, Barbaros, Eğriçam Mahalleleri, Akkent Mahallesi (995.516 m²'lik aşağı (güney) bölümü, konut başına düşen alanların, yoğun yapılaşma sebebiyle azlığı dikkat çekicidir (Bkz. Foto 11). Bu mahallelerde yaygın olarak görünen bina tipi 5-6 katlı betonarme binalardır. Yoğun olarak bulvar ve cadde üzerinde bitişik bir halde bulunurlar (Bkz. Foto 8) (Alkan, 2015: 54-55).

Nüfus yoğunluğunun ve yapılaşmanın orta düzeyde (20-110 kişi/hm²) olduğu mahalleler Akkent (801.061 m²'lik kuzey bölümü), Batıkent, Limonluk, 50.Yıl, Menteş, Fuat Morel, Afetevler Mahalleleridir (Bkz. Foto 12). *2000 yılından itibaren ortalama 10-12 katlı binaların bu mahallelerde oldukça yoğun bir şekilde yükseldikleri ve bölgenin genelinde hâkim olan konut tipi haline geldikleri görülmektedir. Genellikle 1980 ve öncesine ait 20-30 yaşlı ve 3-5 katlı konutlar ile bunların yanında yer alan, 2000 yılından sonra yapılan 10-15 yaşlı ve 10-12 kat yüksekliğine sahip konutlar tezat bir görünüm sergilemektedir* (Bkz. Foto 7) (Alkan, 2015: 62). Özellikle 2013 yılında açılmış olan 3. Çevre Yolunun bu mahallerden geçmesi sonucu yapılaşma hız kazanmış ve 25-30 katlı binalar oluşmaya başlamıştır (Bkz. Foto 9).

Yoğunluk değeri düşük (3-12 kişi/hm²) olan mahalleler ise Kocavilayet, Gökçebelen ve Deniz Mahalleleridir (Bkz. Foto 12). Bu mahallelerde genel olarak 20-30 yıllık 1-2 katlı binalar bulunmaktadır. Bu mahallelerde yer yer villalar da bulunmaktadır (Bkz. Foto 10).

Foto 7. Akkent (kuzey) Mahallesiinden Bir Görüntü (Çekim: 08.05.2017)

Foto 8. Yenişehir'in Güneyinde Bulunan Gazi Mahallesiinden Bir Görüntü (Çekim: 12.05.2017)

Foto 9. Limonluk Mahallesi 3. Çevreyolu Üzerinde Yapılmış Olan Yeni Binalar

Foto 10. Yenişehir'in Kuzeyindeki Deniz Mahallesinde Bulunan Villalardan Bir Görüntü

Yenişehir'in nüfus yoğunluğu ve dağılışı incelendiği zaman; nüfus yoğunluğunun fazla olduğu alanlarda iş merkezlerinin, sosyal donatıların (okul, sinema, tiyatro, kültür merkezleri, hastane, konser alanları, fuarlar, sergi salonları vs.) fazla olduğu görölmektedir. Yukarıda bahsedildiği gibi 1950'lerden sonra varlığını hissettirmeye başlayan Yenişehir'de ilk etapta nüfusun belli bir seviyeye gelmesinden sonra iş merkezleri ve sosyal donatılar oluşmaya başlamıştır. Daha sonraki etaplar incelendiği zaman ise nüfusun giderek yoğun bir hal alması bu sosyal donatılara ve iş merkezlerine bağlıdır.

Orta ve düşük yoğunluktaki yapılaşmanın bulunduğu alanlarda sosyal donatı olarak hastane ve okulların çokluğu dikkat çekmektedir.

Foto 11. Yenisehir'de Yüksek Yoğunluklu (120-260 kişi/hm²) Nüfus Olduğu Mahalleler (Alkan,2015'den geliştirilerek oluşturulmuştur.)

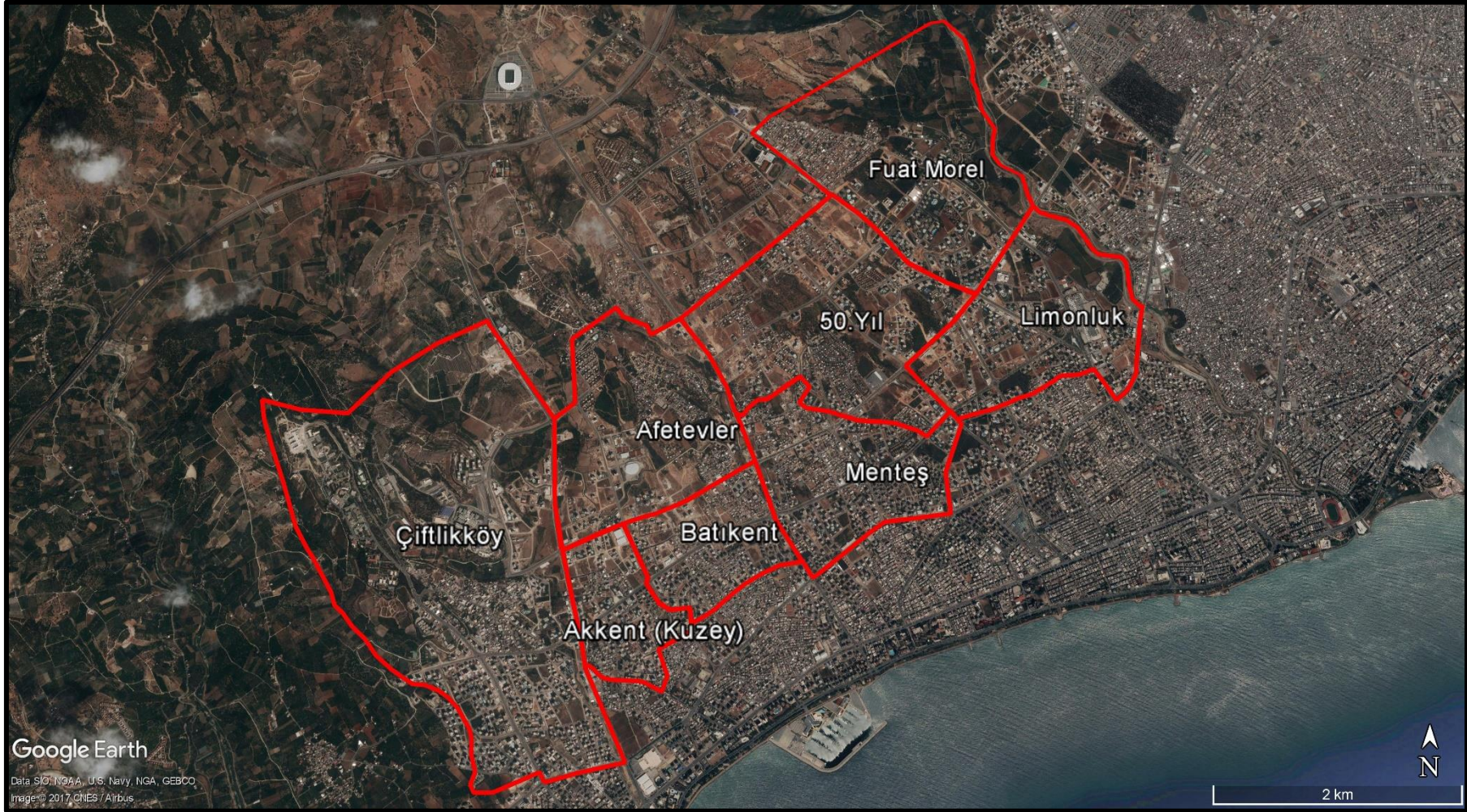

Foto 12. Yenisehir'de Orta Yoğunluklu (20-110 kişi/hm²) Nüfusun Olduğu Mahalleler (Alkan, 2015'den geliştirilerek oluşturulmuştur.)

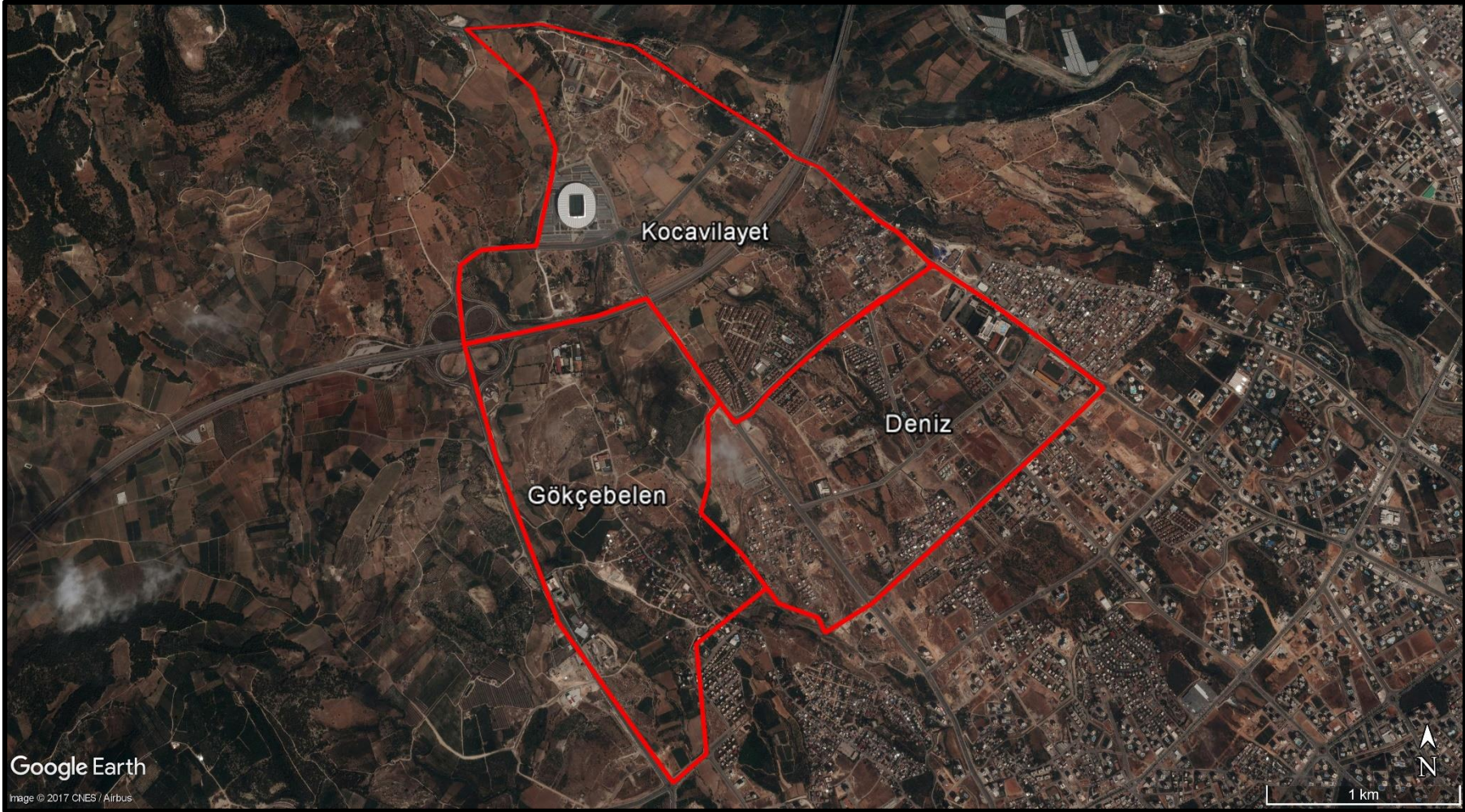
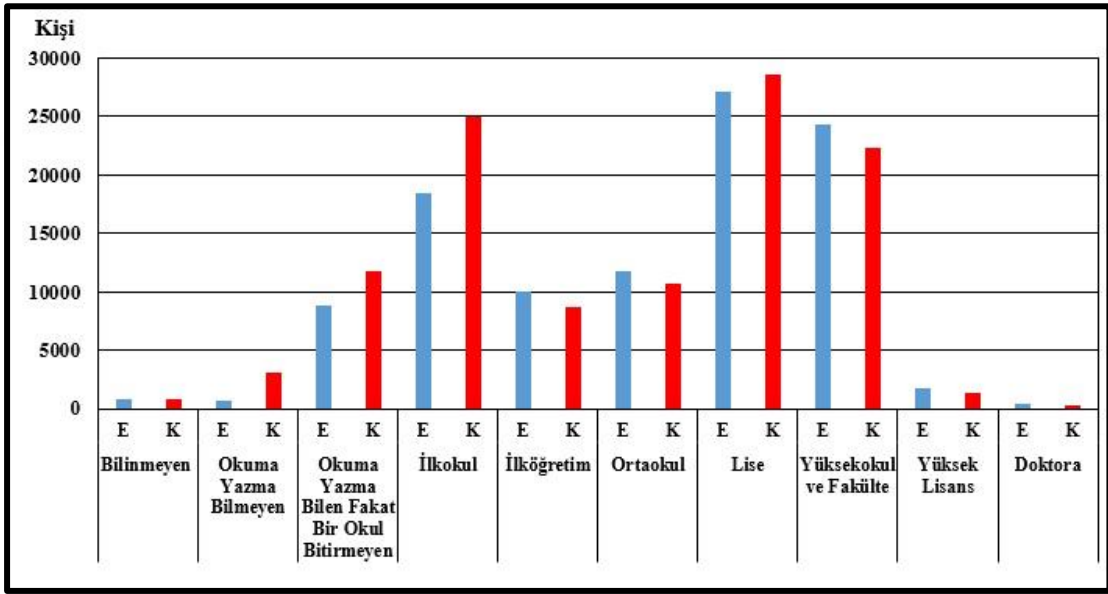

Foto 13.Yenisehir'de Düşük Yoğunluklu (3-12 kişi/hm²) Nüfus Olduğu Mahalleler (Alkan, 2015'den geliştirilerek oluşturulmuştur.)

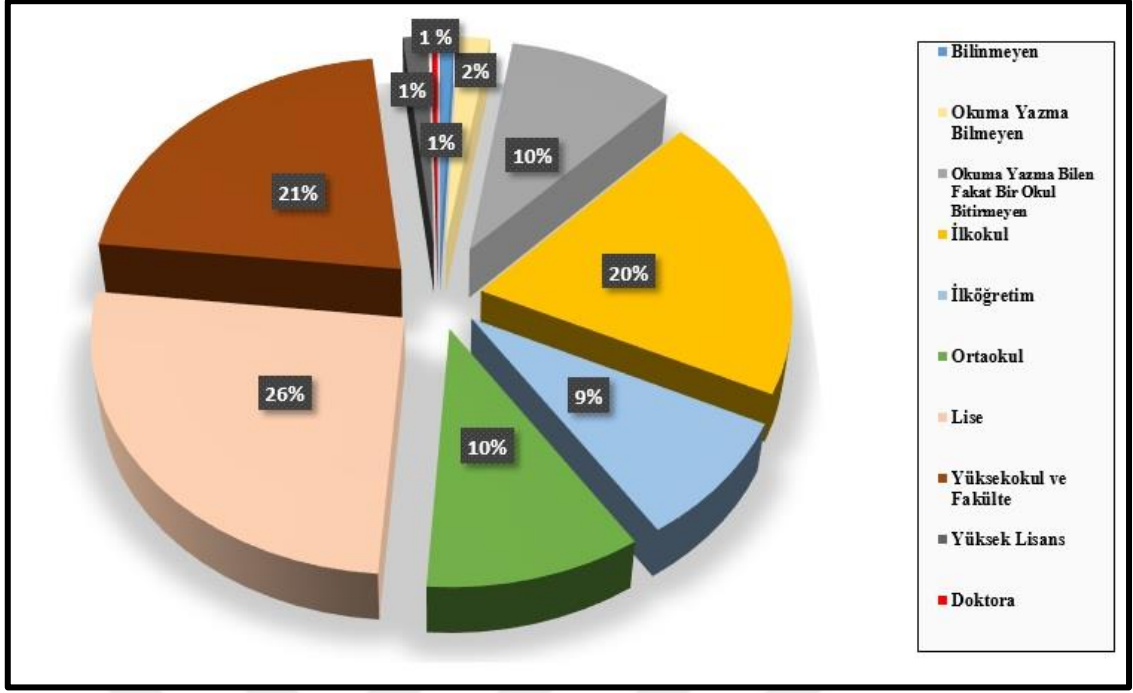
3.2.3. Yenişehir Nüfusunun Eğitim Durumu

Yenişehir'in TÜİK ve çeşitli kaynaklardan elde edilmiş olan eğitim durumu hakkındaki verileri incelenecek olursa; 6 yaş ve üzeri nüfus baz alınarak hesaplandığında, okuma-yazma bilen nüfusun oranı %97'dir. Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı %2 iken %1'lik oran hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Okuma-yazma bilenlerin %51'i kadınlardan oluşurken, erkeklerin oranı ise %49'dur. Elde edilen veriler neticesinde okuma-yazma bilmeyenlerin büyük çoğunluğunu kadınların oluşturduğu görülmektedir (Bkz. Grafik 13).

Grafik 13. Yenişehir Nüfusunun Eğitim Durumu (Kaynak: TÜİK, 2016)

Elde edilen veriler neticesinde eğitim durumunu çeşitli eğitim seviyelerinde sınıflandırıldığı zaman %26'lık değer ile lise mezunlarının ilk sırada olduğu görülmektedir. Bunu %21 oranında yükseköğretim ve fakülte mezunları, %20 ile ilkokul mezunları, %10'luk dilimlerle ortaokul mezunları ve okuma-yazma bilmemesine rağmen herhangi bir okuldan mezun olmayanlar oluştururken, okuma-yazma bilmeyenlerin oranı %2'dir. Yüksek lisans ve doktora mezunlarının oranları toplam nüfus arasında %1'dir (Bkz. Grafik 14).

Grafik 14. Yenişehir Nüfusunun Eğitim Durumunun Oranlarla İfadesi (Kaynak: TÜİK, 2016)

Yenişehir sınırları içerisinde 1 devlet 1 de özel üniversitenin olması nüfusa artı yönde bir katkı sağlamaktadır. Gelen öğrenciler mezun durumunda olmasalar dahi lise mezunu konumunda oldukları için grafikte de görüldü gibi (Bkz. Grafik 12) lise mezunu oranının fazla olmasındaki payı büyüktür.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) internet sayfasından ve bizzat okullardan 2016-2017 eğitim-öğretim yılı hakkında alınan bilgiler neticesinde Yenişehir'deki okul, derslik, öğretmen ve öğrenci bilgileri aşağıda belirtilmiştir.

3.2.3.1. Okul Öncesi Eğitim

Yenişehir'de 8 devlet anaokulunun yanı sıra 26 özel anaokulu ve kreş bulunmaktadır. Toplamda 169 dersliğin yer aldığı şehirde 202 öğretmen ve 2.818 öğrenci bulunmaktadır.

3.2.3.2. İlkokullar

Çalışma Alanında 23 resmî ilkokul ile birlikte 7 özel ilkokul bulunmaktadır. Bu okullarda görev yapan 800 öğretmen bulunmaktadır. 544 dersliğin yer aldığı okullarda 18.319 öğrenci eğitim-öğretimden yararlanmaktadır.

3.2.3.3. Ortaokullar

Yenişehir’de 37 devlet ortaokulu ve 12 özel ortaokul olmak üzere toplamda 49 ortaokul bulunmaktadır. Bu okullarda toplamda 404 derslik, 1.099 öğretmen ve 19.205 öğrenci bulunmaktadır.

3.2.3.4. Lise ve Dengi Okullar

Yenişehir’de 2 Fen Lisesi, 6 Anadolu Lisesi, 3 Meslekî ve Teknik Anadolu Lisesi, 1 Sosyal Bilimler Lisesi, 3 Anadolu İmam Hatip Lisesi ve 38 Özel Temel Liseler bulunmaktadır. Toplamda 776 dersliğin olduğu bu okullarda 1.017 öğretmen görev yapmakta ve 12.755 öğrenci eğitim görmektedir.

3.2.3.5. Yükseköğretim

Yenişehir sınırları içerisinde Mersin Üniversitesi’nin merkez yerleşkesi olan Çiftlikköy Kampüsü ve bu yerleşkenin yanı sıra Yenişehir Kampüsü bulunmaktadır. 2016-2017 eğitim öğretim yılı verilerine göre Mersin Üniversitesi merkez kampüsü ve Yenişehir Kampüsünde toplamda 16 Fakülte, 8 Yüksekokul, 1 Konservatuvar, 12 Meslek Yüksekokulu, 5 Enstitü bulunmaktadır. Bu birimlerde görev yapan 713 öğretim üyesi, 246 öğretim görevlisi, 132 okutman, 53 uzman, 501 araştırma görevlisi bulunmaktadır. 2016-2017 eğitim-öğretim yılı öğrenci sayısı 44.807’dir. Devlet üniversitesinin yanı sıra 1 tane de vakıf üniversitesi bulunmaktadır. Bu vakıf üniversitesinde 53 öğretim üyesi, 67 öğretim görevlisi, 13 araştırma görevlisi görev yapmaktadır.

3.2.3.6. Diğer Eğitim Kurumları

Yenişehir’de 1 Bilim ve Sanat Merkezi, 1 Özel Öğretim İş Uygulama Merkezi, 1 Özel Eğitim Uygulama Merkezi I. Kademe ve 1 Rehberlik ve Araştırma Merkezi bulunmaktadır. 67 derslik olan bu kurumlarda görev yapan 119 öğretmen ve eğitim gören 863 öğrenci bulunmaktadır.

3.3. YENİŞEHİR'İN ŞEHİRSEL FONKSİYONLARI

2008 yılı öncesinde Mersin Merkez İlçesi'nin bir beldesi konumda olan Yenişehir, 06.03.2008 tarihinde 26824 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5747 sayılı “*Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe kurulması ve Bazı Kanunlara Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*” ile Mersin'in 4 merkez ilçesinden biri olmuştur.

Yapılmış olan bu açıklamalar neticesinde Yenişehir'in durumu incelendiği zaman, 242.742 kişilik nüfusuyla şehir özelliğini karşılamaktadır. Daha çok hizmet sektörü üzerinde yoğunlaşan nüfus hizmet ağırlıklı fonksiyonlara sahiptir.

3.3.1. Yenişehir'in İdari Fonksiyonları

Yukarıda da bahsi geçtiği gibi Yenişehir 06.03.2008 tarihinde yayımlanmış olan bir kanun ile ilçe statüsü kazanmıştır. 2008 yılındaki toplam nüfusu 182.246 iken 2016 yılındaki toplam nüfusu 242.742'e yükselmiştir. Yenişehir'in idari fonksiyonlarına bakıldığında Mersin Valiliği, Meteoroloji Müdürlüğü, Tarım İl Müdürlüğü, Türk Telekom, Karayolları Müdürlüğü, İtfaiye Müdürlüğü, Zirai Karantina Müdürlüğü, D.S.İ. 67. Şube Müdürlüğü, Akdeniz İhracatçılar Birliği, Kaymakamlık, Müftülük, Mersin Gençlik Merkezleri ve İl Müdürlüğü, Yenişehir Belediyesi, Nüfus Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü, Üniversite Rektörlüğü, İndirici Merkez, Tapu Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Mal Müdürlüğü, Öğretmen Evi, İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı bulunmaktadır (Bkz. Tablo 12).

Tablo 12. Yenişehir'in İdari Fonksiyonları

Yenişehir İdari Fonksiyonlar		Yenişehir İdari Fonksiyonlar	
1	Mersin Valiliği	12	Kaymakamlık
2	Meteoroloji Müdürlüğü	13	Yenişehir Belediyesi
3	Tarım İl Müdürlüğü	14	Nüfus Müdürlüğü
4	Karayolları Müdürlüğü	15	İl Emniyet Müdürlüğü
5	İtfaiye Müdürlüğü	16	Üniversite Rektörlüğü
6	Zirai Karantina Müdürlüğü	17	İndirici Merkez

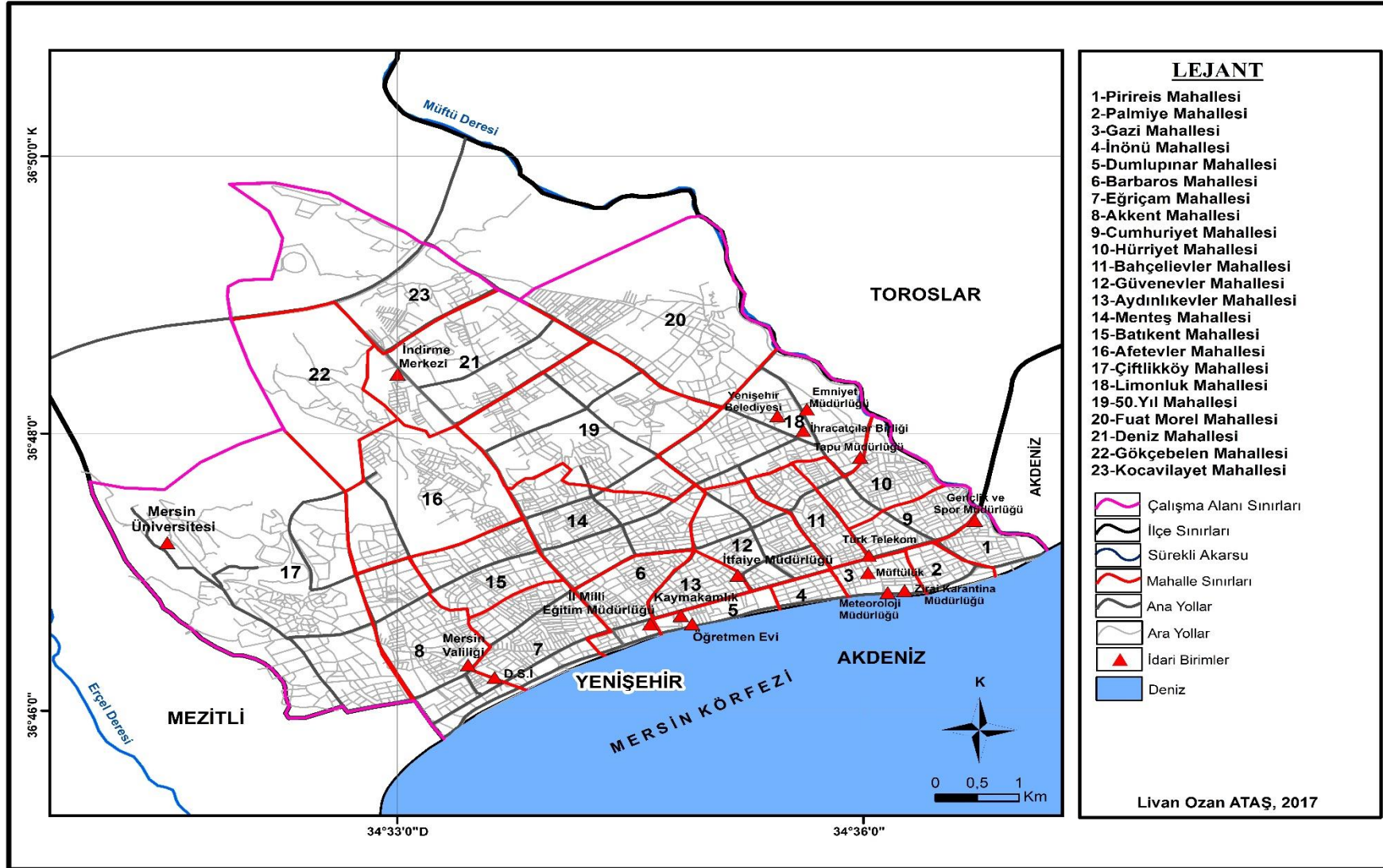
7	D.S.İ. 67. Şube Müdürlüğü	18	Tapu Müdürlüğü
8	Akdeniz İhracatçılar Birliği	19	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
9	Türk Telekom	20	Öğretmen Evi
10	Müftülük	21	İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı
11	Mersin Gençlik Merkezleri ve İl Müdürlüğü	22	Mal Müdürlüğü

Kaynak: Yenişehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı

İdari birimlerin şehir içindeki dağılımına bakıldığında zaman ağırlıklı olarak nüfus ve bina yoğunluğunun fazla olduğu yerlerde faaliyet göstermektedir (Bkz. Harita 19). Bu birimlerin burada olması bu alanları cazip hale getirmekte ve değerini artırmaktadır. Birimlerin kurulmuş olduğu alanlarda ilk etapta yerleşim birimleri olmasa da zamanla bu birimlerin etrafına toplanarak yerleşim birimleri oluşmaktadır. Yenişehir üzerinden örnek verilecek olursa; Yenişehir Belediye binası, Emniyet Müdürlüğü binası ve Akdeniz İhracatçılar Birliği binasının inşa edilmesinden sonra bu alanlarda yapılaşma hız kazanmaya başlamıştır (Bkz. Foto 14)

Foto 14. Belediye, Emniyet Müdürlüğü ve İhracatçılar Birliği Binalarının Civarında Yapılaşma

Harita 19. Kamu Kurum ve Kuruluşları Dağılım Haritası

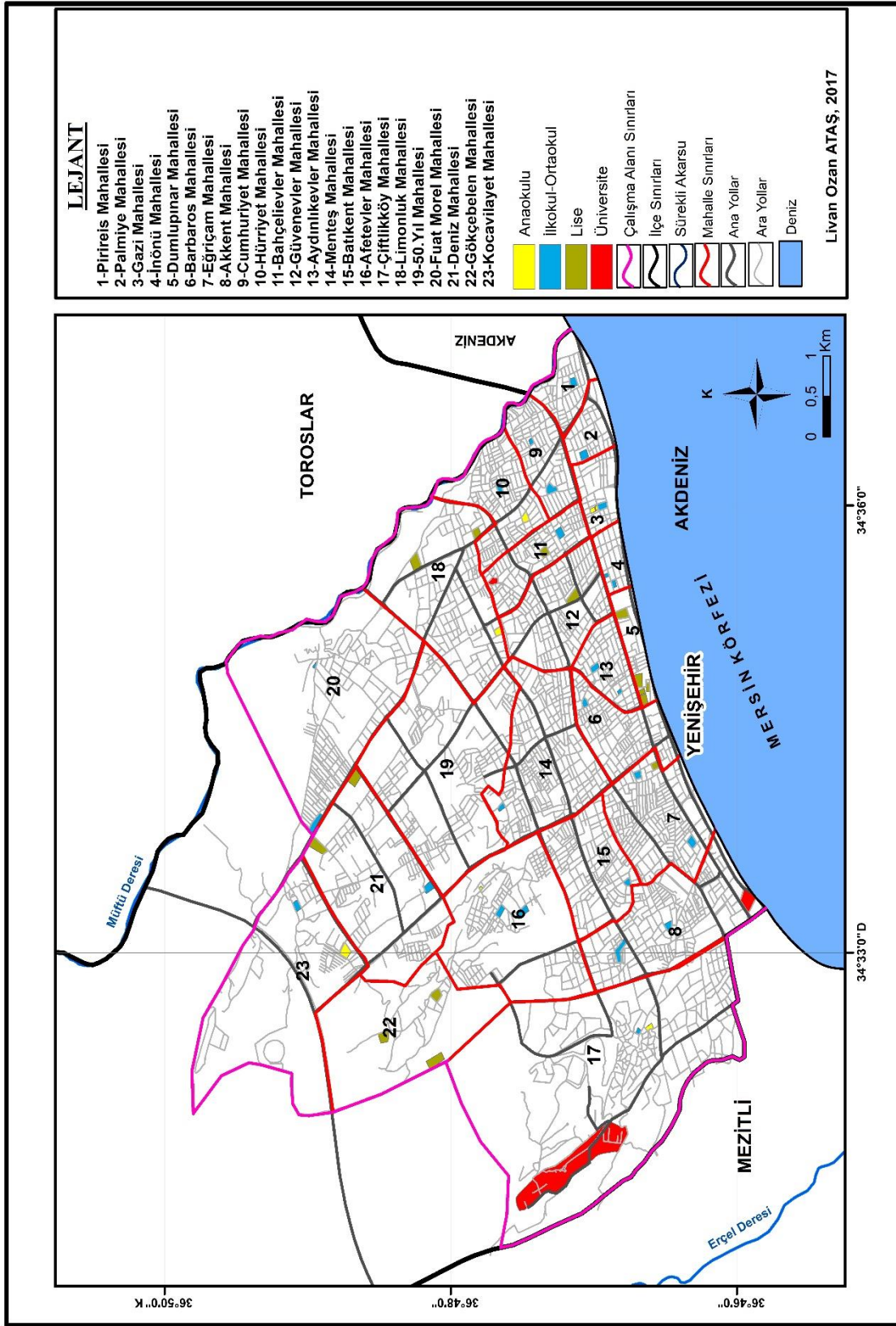
3.3.2. Yenişehir'in Eğitim Fonksiyonları

Eğitim fonksiyonları olarak incelendiği zaman Yenişehir gelişmiş bir yapıdadır. Mersin Ticaret ve Sanayi Odası 2009 Ekonomik Raporuna göre; resmî ve özel toplam ilköğretim okulları sayısı 43'tür. Bu okullarda eğitim gören öğrenci sayısı 28.642, görev yapan öğretmen sayısı 2.599'dur. Liselerde öğrenim gören öğrenci sayılarına bakıldığı zaman; Genel Liselerde 7.825 öğrenci, Meslek Liselerinde 1.602 öğrenci ve Özel Liselerde ise 1.096 öğrenci eğitim öğretim görmektedir. Mersin Üniversitesi'nin Yenişehir sınırları içerisinde bulunan Çiftlikköy Kampüsü ve Yenişehir Kampüsü içerisinde yer alan Bölüm ve Enstitülerde bulunan öğrenci sayısı 12.049, akademik personel sayısı 1.176'dır. 2016-2017 eğitim öğretim yılı verileri incelendiği zaman Yenişehir'de bulunan ilkokul sayısı 33, bu okullarda eğitim gören öğrenci sayısı 15.466, görev yapan öğretmen sayısı 668'dir. Ortaokul eğitimine bakıldığında; okul sayısı 37, öğrenci sayısı 17.379, öğretmen sayısı 891'dir. Mersin Üniversitesi'nin çalışma sahası içerisindeki öğrenci sayısı 2016-2017 eğitim öğretim yılında 23.132, akademik personel sayısı 1.306'dır. Yenişehir sınırları içerisinde 2009 yılında kurulan ve 2010 yılında eğitim öğretim hayatına başlayan Özel Toros Üniversitesinin 2016-2017 eğitim-öğretim yılındaki öğrenci sayısı 3.870, akademik personel sayısı 143'tür.

Eğitim alanlarının dağılışı incelendiği zaman büyük bir kısmı nüfusun ve yapılaşmanın yoğun olduğu alanlarda faaliyet göstermektedir. Göze çarpan bir diğer durum ise eğitim alanlarının dağılışında ikinci bir yoğunlaşma, nüfus ve yapılaşma olarak düşük seviyede olan alanlarda görülmektedir (Bkz. Harita 20). Bunun nedeni eğitim alanları için şehrin gürültüsünden ve stresinden uzak sahaların seçilmesi ve geleceğe yönelik yapılan planlardır. Eğitim birimlerinin faaliyet gösterdiği sahalarda daire ve arsa fiyatları değer kazanmıştır. Bu durum sokak rayiç bedellerini de arttırmıştır. Örneğin Deniz Mahallesi'nde 2007 yılında sokak rayiç bedelleri 20.78 TL'den başlarken 2017 yılına gelindiğinde bu fiyat 56,06 TL olarak değer kazanmıştır (Yenişehir Belediyesi Arsa Rayiç Değerleri). Bu değerlerin oluşmasında sadece eğitim fonksiyonlarının katkısının olduğunun söylenmesi yanlış olur fakat mahallelerin şu anki sahip olduğu durumlar göz önüne alınarak söylendiği zaman katkısının fazla olduğu görülmektedir.

Bunların yanı sıra Yenişehir Belediyesi bünyesinde bulunan ve önemli konuma sahip olan arsaları eğitim ve sanat çalışmaları için tahsis etmesi ve bu yönde

yatırımlar yapmış olması diğer arsa ve yapıların da değer kazanmasına olanak tanımıştır.

Harita 20. Yenişehir Eğitim Alanlarının Dağılım Haritası

3.3.3. Yenişehir'in Sağlık Fonksiyonları

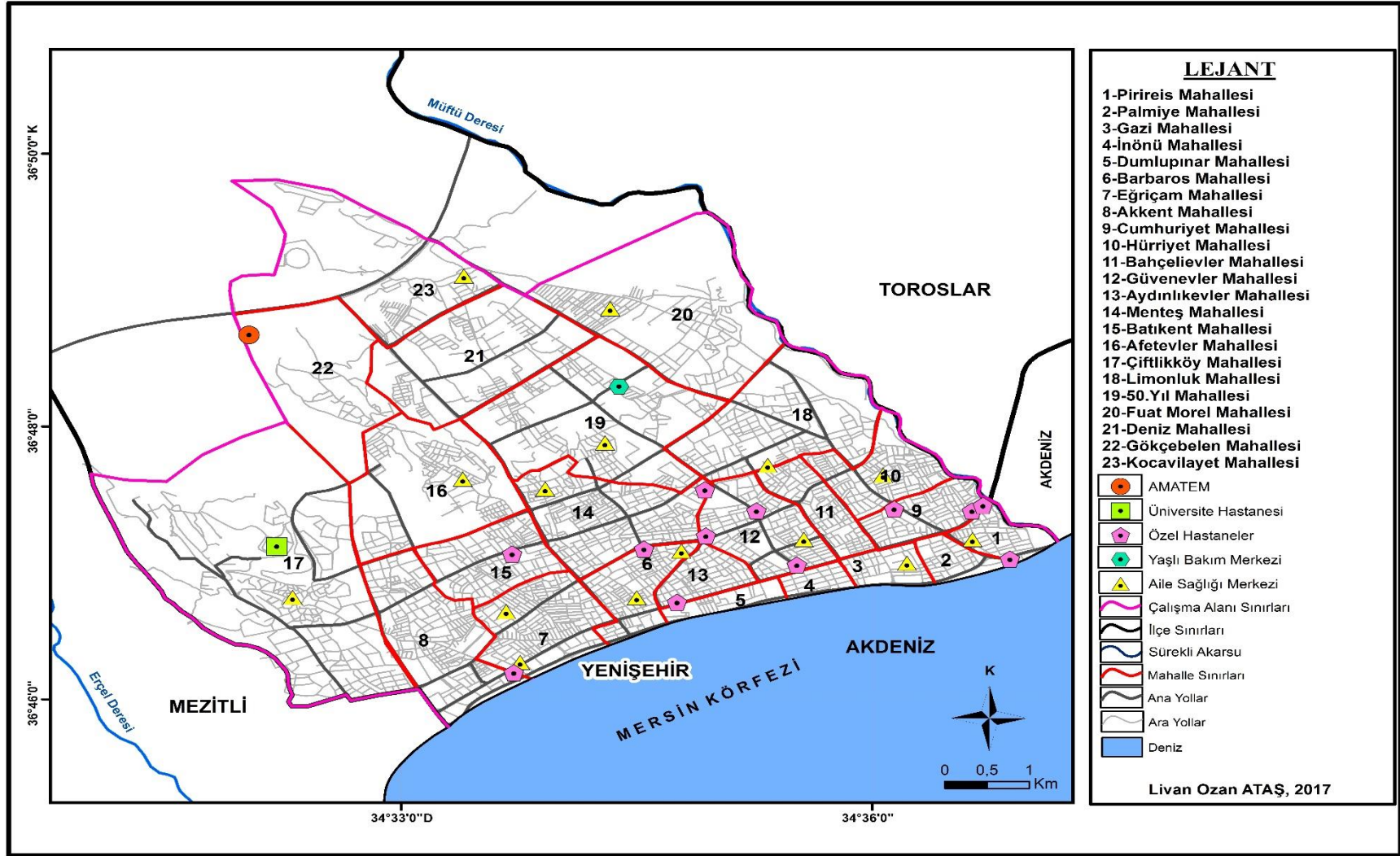
Yenişehir sağlık fonksiyonları bakımından büyük bir gelişmişlik göstermektedir. MTSO 2009 Mersin Ekonomik Raporu verilerine göre; Yenişehir sınırları içerisinde, 1 Özel Hastane, 10 Sağlık Ocağı, 5 Tıp Merkezi ve Özel Dal Tıp Merkezi, 6 Özel Sağlık Kabinleri, 1 Sağlık Grup Başkanlığı, 3 112 Acil Yardım İstasyonu bulunmaktadır. 2016 yılı Ekonomik Raporlarına bakıldığında 1 İlçe Sağlık Müdürlüğü, 1 Üniversite Hastanesi, 4 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu, 3 Özel Hastane, 2 Özel Tıp Merkezi, 2 Özel Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, 3 Özel Poliklinik, 6 Özel Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği, 1 Özel Müstakil Laboratuvar, 1 Akupunktur Tedavisi Yapılan Sağlık Kurumu, 1 Özel Diş Protez Laboratuvarı, 1 Özel Hiperbarik Oksijen Tedavi Merkezi, 13 Aile Sağlığı Merkezi, 65 Aile Hekimliği Birimi, 1 Toplum Sağlığı Merkezi, 1 Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, 36 Özel Ağız ve Diş Muayenehanesi, 22 Özel Muayenehane, 2 Özel Sağlık Kabinleri, 88 Eczane, 34 Aktar ve Baharatçılar, 2 Kozmetik Üretim Yeri, 3 Tıbbî Cihaz Satış Yeri, 1 Ortez Protez Satış ve Uygulama Merkezi, 17 Optik Müessese bulunmaktadır. 7 yıllık süreç göz önüne alınarak analiz edildiği zaman bu kısa sürede Yenişehir'in göstermiş olduğu gelişme dikkat çekici bir düzeydedir. 2015 yılından önce Mersin'in Akdeniz İlçesi sınırları içerisinde bulunan Üniversite Hastanesinin 2015 yılı itibari ile Yenişehir sınırları içerisinde faaliyet vermeye başlamasıyla Yenişehir'in sağlık fonksiyonu etki alanı il geneline yayılmıştır.

Bunların yanı sıra çalışma alanı sınırları içerisinde Yenişehir Belediyesi tarafından Gökçebelen Mahallesi'nde yaptırılmış olan 50 yataklı Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi (AMATEM) bulunmaktadır. Aile Sağlığı Merkezlerinin çalışma alanı içerisindeki dağılışı şu şekildedir; Günevler Mahallesi'nde bulunan Yenişehir Toplum Sağlığı Merkezi ve Günevler Aile Sağlığı Merkezi (ASM), 50.Yıl Mahallesi'nde 50.Yıl ASM, Menteş Mahallesi'nde Menteş ASM, Afetevler Mahallesi'nde Afetevler ASM, Batıkent Mahallesi'nde Mevlana ASM, Akkent Mahallesi'nde Akkent ASM, Limonluk Mahallesi'nde Mimar Sinan ASM, Barbaros Mahallesi'nde Barbaros ASM ve Yenişehir 1 Nolu ASM, Fuat Morel Mahallesi'nde Nene Hatun ASM, Gazi Mahallesi'nde Gazi ASM, Pirireis Mahallesi'nde Pirireis ASM, Hürriyet Mahallesi'nde Hürriyet ASM, Çiftlikköy Mahallesi'nde Çiftlik ASM ve Kocavilayet Mahallesi'nde Kocavilayet ASM bulunmaktadır. Toplum Sağlığı ve Aile Sağlığı Merkezlerinde görev yapan toplam doktor sayısı ise 71'dir.

Yenişehir’de yine arsası Yenişehir Belediyesi tarafından sağlanmış ve Türkiye Alzheimer Derneği Mersin Şubesi tarafından yapılan bağışlar ile yaptırılmış olan Yaşlı Yaşam Merkezi bulunmaktadır. Bu merkezde 30 oda ve 60 yatak bulunmaktadır. 60 hastaya birden sürekli hizmet verebilen bu merkez ayrıca yarım ve tüm gün olmak üzere 150 hastaya da hizmet verebilmektedir. Yaşlı Bakım Merkezi bünyesinde 1 Uzman Doktor, 1 Fizyoterapist, 1 Psikolog, 1 Diyetisyen, 4 Hemşire, 9 Hasta Bakım Uzmanı, 1 Sosyal Hizmet Uzmanı, 1 İş Güvenliği Uzmanı, 1 Teknik Eleman, 2, Muhasebe Personeli, 1 Aşçı, 2 Aşçı Yardımcısı, 9 Temizlik Elemanı ve 14 İdari Personel olmak üzere toplamda 48 personel çalışmaktadır.

Ayrıca Yenişehir Belediyesi tarafından yapımı devam eden Yaşlı Yaşam Merkezi bulunmaktadır. Bu merkezde 96 daire, 5 hasta bakım odası, lobi, çok amaçlı salonlar, hobi salonları, yemekhaneler, hastane ve kahvehaneler bulunmaktadır. Bu proje bitiminde yaklaşık 200 hastaya hizmet sunulması beklenmektedir.

Yapılan incelemeler sonucu sağlık hizmetlerinin büyük bir bölümü nüfus ve yapı yoğunluğu fazla olan alanlarda yayılma göstermiştir. Özellikle özel hastanelerin tamamı bu sahadadır. Bunun en büyük nedeni yol ağı gelişmiş ve ulaşımı rahat olan sahalar olmasıdır. 50.Yıl Mahallesinde faaliyet gösteren Yaşlı Bakım Merkezinin burada olma nedeni şehrin gürültüsünden uzak sessiz sakin bir yer olmasıdır. AMATEM binasının şehrin çıkışına doğru yapılmış olması da sessiz ve sakin bir yer isteğinden kaynaklanmaktadır (Bkz. Harita 21).

Harita 21. Yenişehir Sağlık Kurum ve Kuruluşları Dağılım Haritası

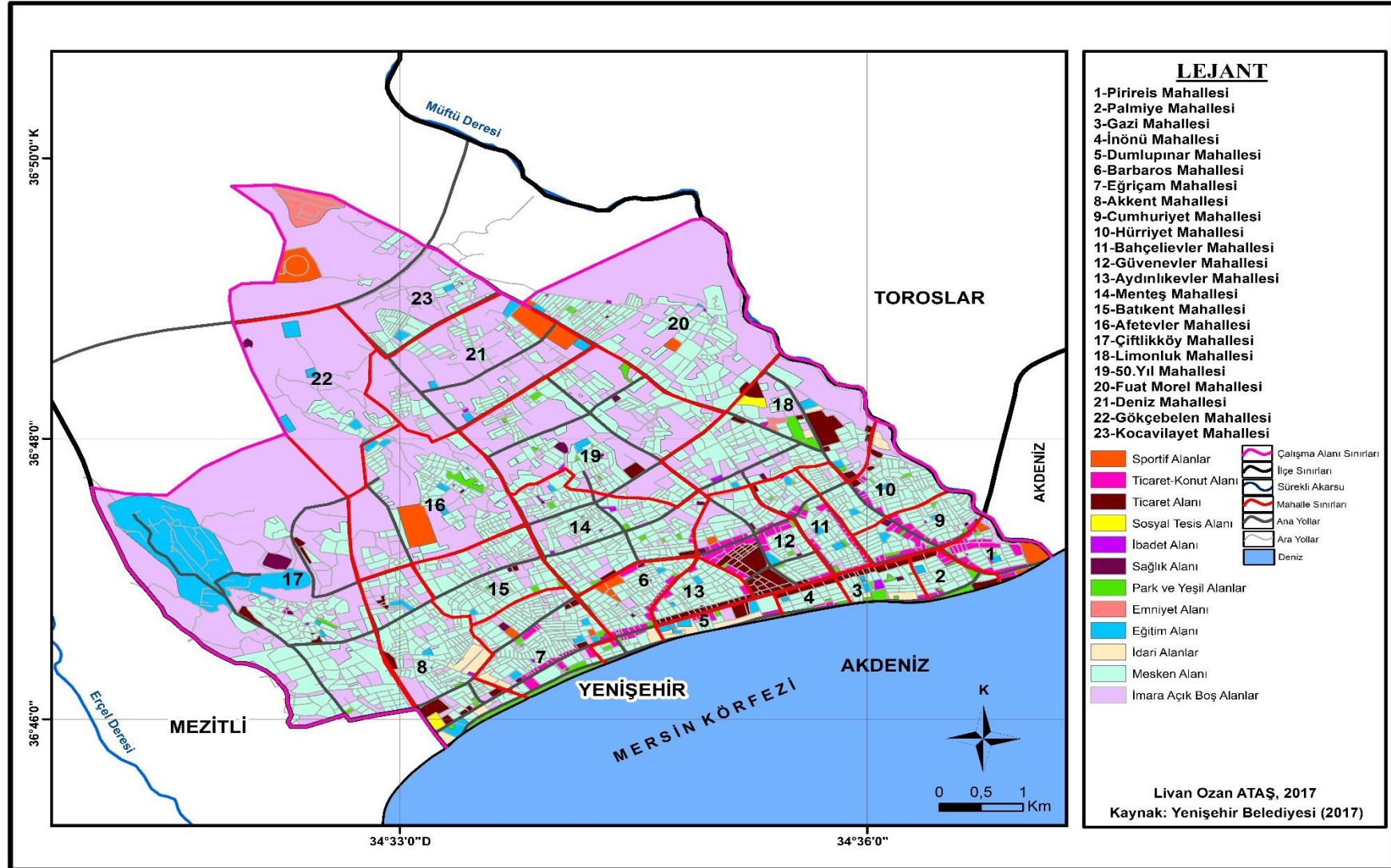
3.3.4. Yenişehir'in Şehir İçi Arazi Kullanımı

Şehirlerin özelliklerinden biri, dar bir saha üzerinde farklı sosyal yapılar ve ekonomik faaliyetlere sahip olup, belli sayıda ve yoğun bir şekilde insanların yerleşmiş olmasıdır. *Şehrin çeşitli fonksiyonlara sahip olması, dolayısıyla nüfusun ihtiyaçlarını karşılaması şehrin içinde birbirinden farklı kısımların meydana gelmesine ve gelişmesine sebep olmaktadır. Nitekim şehrin tarifini göz önünde bulunduracak olursak, şehirler birçok fonksiyon ve faaliyetlerin cereyan ettiği yerlerdir. Şehir içinde varlıklarını sürdüren ticaret alanları, ikamet alanları, sosyal-kültürel sahalar gibi birçok farklı fonksiyonlara sahip alanlar belli bir plan ve politika üzerinde kurulmuştur.* (Tolun-Denker, 1976: 31).

Yenişehir'in şehir içi arazi kullanımına bakıldığı zaman (Bkz. Harita 22) şehrin oluşum sürecinde güneyinde bulunan Akdeniz'in etki büyüktür. Yoğun bir yerleşim alanına sahip olan güney kısım zamanla ticaret merkezlerinin (alışveriş) açılmasıyla yoğunluğunu daha da sıklaştırmış. Güvenevler Mahallesi sınırları içerisinde bulunan Mersin'in en büyük alışveriş merkezinin buraya inşa edilmesinden sonra etrafına konuşlanmaya başlayan diğer ticari alanlarla bir cazibe merkezi haline gelmiş olup, şu an adeta şehrin merkez noktası konumunu almıştır (Bkz. Foto 15).

Foto 15. Yenişehir'in Güneyindeki Güvenevler Mahallesinde Bulunan Alışveriş Merkezi (2017)

Harita 22. Yenisehir'in Şehir İçi Fonksiyon Alanları Haritası (2017)

Ticaret alanlarına bakıldığı zaman özellikle Gazi Mustafa Keman Bulvarı (GMK Bulvarı) olarak bilinen 1. Çevre Yolu boyunca sıralanmıştır. Ulaşılabilirliğin kolay olması ve yukarıda da anlatıldığı gibi büyük bir alışveriş merkezinin varlığı ticari merkezleri buraya çekmiştir. Gün içerisinde Yenişehir'in en kalabalık olduğu sahalarda buralardır. Bu alanlarda çok katlı binalar mevcut olup alt katlarda alım-satım yapan iş yerleri üst katlarda ise hizmet sunan ofis ve bürolar bulunmaktadır. Ayrıca Limonluk Mahallesi'nde bulunan bir diğer büyük alışveriş merkezinin buraya inşa edilmesi sonrası buradaki yapılaşma hız kazanmıştır. Konut-Ticaret faaliyeti gösteren yapılara bakıldığı zaman ise özellikle denize yakın olan İsmet İnönü Bulvarı ve GMK Bulvarının batı yönü ile bir diğer adı Hüseyin Okan Merzeci Bulvarı olan 2. Çevre Yolu üzerinde dizilmiştir. Bu binaların alt kısmı alım-satım yapan iş yerlerinden oluşurken üst katları mesken olarak kullanılmaktadır. Bahsi geçen bu bulvarlar Mersin ve Yenişehir'in en işlek alanlarıdır.

Sağlık alanlarına bakıldığı zaman, ağırlıklı olarak Şehrin güney kısmında yayılma göstermişlerdir. Bunun en önemli nedeni ulaşımın kolay olmasıdır. Aile Sağlığı Merkezleri bütün mahallelerde olmasa da olmayan mahallelere de hizmet verecek şekilde faaliyetlerini sürdürmektedir. Özel hastaneler ve poliklinikler ise genellikle 1. Çevre Yolu ile 2. Çevre Yolu arasında yer almaktadır. Şehrin gürültüsünden ve stresinden uzak kalma amacıyla şehrin kuzey yönünde faaliyet gösteren sağlık kurumları da bulunmaktadır.

Çalışma alanı içerisinde yayılma gösteren tarım alanları incelendiğinde, bu alanların şehrin en kuzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sahaların çok büyük bir bölümü Çiftlikköy Mahallesi sınırları içerisinde bulunurken, küçük bir bölümü Kocavilayet Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır.

Dini alanların dağılışına bakıldığı zaman her mahallede bir cami bulunmamaktadır. Dini fonksiyon özelliği gösteren bu alanlar şehre yeter niteliktedir. Mersin İlinin ve Yenişehir'in en büyük camisi 1987 yılında temeli atılan ve 1989 (Bazı kaynaklarda 1992 yılı olarak görünür) yılında ibadete açılan Muğdat Camisi'dir. Cumhuriyet döneminde yaptırılan Ankara Kocatepe Camisi'nden sonra o dönemlerin en büyük ikinci camisi idi. İlk yapıldığı zaman 2480 m²'lik alana 91 metre yükseklikte üçer şerefeli 4 minaresi bulunmaydı. Daha sonraki dönemlerde nüfusun da artmasıyla ihtiyacı karşılayamaz durumu gelince cami tadilata alınmış ve alanı genişletilerek 3 şerefeli 2

minare daha eklenerek 6 minareli cami haline getirilmiştir (Bkz. Foto 16) (Bilir, 2013: 403). Ayrıca Yenişehir sınırları içerisinde bir cemevi bulunmaktadır.

Foto 16. Yenişehir Sınırları İçerisinde Bulunan Mersin'in En Büyük Camisi Muğdat Cami

Emniyet alanları incelendiği zaman İl Emniyet Genel Müdürlüğü Limonluk Mahallesi yapışmanın yoğun olmadığı alanda yer almaktadır. Çalışma alanı içerisinde Kocavilayet Mahallesi Polis Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır.

Çalışma sahası içerisindeki park ve yeşil alanların dağılışına bakıldığı zaman şehrin güney kısmında Akdeniz'e olan sınırı boyunca Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılmış olan uzun bir sahil yürüme yolu ve yeşil alan vardır. Şehir içindeki diğer park ve bahçelerin dağılışına bakıldığı zaman rastgele bir yapılaşmanın ürünü değil de planlı bir yapılaşmanın sonucu ortaya çıktığı görülmüştür. Sayıcı en fazla parka Menteş Mahallesi en az parka ise Gökçebelen Mahallesi sahiptir. Güney kesimlerde mahallelerin alanlarına oranla yeterli sayıda parkların olmasına rağmen sayıca az olmasının sebebi yeteri kadar park ve yeşil alan yapımına uygun arazinin olmaması ve sahil şeridi boyunca geniş bir yeşil alanın olmasıdır. Çalışma sahasının kuzeyine doğru gidildikçe park ve yeşil alanlarının arttığı ve planlı bir yapılaşmanın olduğu görülmektedir.

Sportif alanların varlığı araştırıldığında Kocavilayet Mahallesi sınırları içerisindeki Mersin Stadyumu göze çarpmaktadır. Bu stadyum 2013 yılında Mersin Akdeniz Oyunları için inşa edilmiştir. Ayrıca Pirireis Mahallesi sınırları içerisinde bulunan Tefik Sırrı Gür Stadyumu vardır. Stadyumların yanı sıra Deniz Mahallesinde Büyükşehir Belediyesi'ne ait Macit Özcan Spor Kompleksi bulunmaktadır. Bu kompleks içerisinde 1 Otel, 1 Lobi, 1 Olimpik Futbol Antrenman Sahası, 1 Olimpik Yüzme Havuzu, 2 Basketbol Sahası, 5 Tenis Kortu, Yürüyüş Yolu, 1 Fitnes Center, 4 Sauna, 1 Restoran, 3 Konferans Salonu, Kamelya ve Otopark bulunmaktadır (www.mersin.bel.tr). Bu kompleksin hemen karşısında Yenişehir Belediyesi'nin yaptırmış olduğu bir Hentbol Sahası bulunmaktadır. Yine 2013 Akdeniz Oyunları için Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından Afetevler Mahallesinde inşa edilen 1 Kapalı Spor Salonu ve 1 de Tenis Kortu, Fuat Morel Mahallesinde ise 1 Olimpik Yüzme Havuzu bulunmaktadır. Çalışma alanının en büyük açık ve kapalı sportif faaliyetlerin yapıldığı yerlerden biri ise Barbaros Mahallesinde bulunan Özgecan Gençlik ve Spor Merkezidir (Bkz. Foto 17).

Foto 17. Özgecan Gençlik ve Spor Merkezi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Eğitim alanlarının dağılışına bakıldığı zaman, en geniş alana Çiftlikköy Mahallesinde yer alan Mersin niversitesi'nin sahip olduğu görülmektedir. Eğitim alanlarının daha çok 1. ve 2. evreyolları arasında yoğunluk gösterdiği görülmektedir. Bütün mahallelerde en az 1 tane ilkokul ve ortaokul bulunurken her mahallede lise bulunmamaktadır. Son zamanlarda özel okul ve kolejlerin sessiz ve sakinlikten dolayı daha çok şehrin kuzey kısmını tercih ettiği görülmektedir.

İdari alanlarının çalışma sahası içerisindeki dağılışı göz önüne alındığında, kent özeğinde fakat dağınık bir şekilde faaliyet gösterdikleri görülmüştür. Limonluk Mahallesinde bulunan Yenişehir Belediye Binası ve İl Emniyet Müdürlüğü Binası dışında bütün idari birimler yapılaşmanın yoğun olduğu sahil bandı ile 2. evreyolu arasında dağılım göstermiştir. Akkent Mahallesinde yer alan Mersin Valiliği'nin yanında Köy Hizmetleri Binası bulunmaktadır. Dumlupınar Mahallesinde yer alan Yenişehir Kaymakamlık Binasının yanında Mersin İl Milli Eğitim Binası ve Hizmet Eğitim Enstitüsü Binası bulunmaktadır. Yine Dumlupınar Mahallesi sınırları içerisinde Mersin Meteoroloji İstasyon Binası bulunmaktadır. Eğriçam Mahallesi sınırları içerisinde Gazi Mustafa Kemal Bulvarı zerinde D.S.İ Binası yer almaktadır.

Sosyal tesis alanları olarak hizmet veren binalara bakıldığı zaman Limonluk Mahallesinde 13.Cadde zerinde Atatürk Kültür Merkezi (Bkz. Foto 18) ve GMK Bulvarı zerinde Yenişehir Fuar Merkezi (Bkz. Foto 19) bulunmaktadır.

Foto 18. Atatürk Kültür Merkezi ve Yenişehir'in Kuzeyinden Bir Görüntü (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Foto 19. Yenisehir Fuar Merkezi ve Yenisehir'in Batısından Bir Görüntü (Kaynak: Yenisehir Belediyesi)

Yenisehir içerisindeki mesken alanlarının dağılışı incelendiği zaman, yapılaşmayı yoğunluk açısından kategoriye ayırmak gerekirse; Sahil şeridi boyunca uzanan Adnan Menderes Bulvarı ve Hüseyin Okan Merzeci Bulvarı arasında yoğun bir yapılaşma (Bkz. Foto 11), Hüseyin Okan Merzeci Bulvarı ve 3. Çevreyolu arasında kalan alanda orta yoğunlukta bir yapılaşma (Bkz. Foto 12) ve 3. Çevreyolundan itibaren kuzeyde kalan alanlarda düşük yoğunlukta bir yapılaşma (Bkz. Foto 13) bulunmaktadır.

İmara açık boş alanlara bakıldığında, bu alanların 2. Çevreyolundan başlayarak Kocavilayet Mahallesi doğru arttığı görülmektedir. En fazla olduğu bölge ise 3. Çevreyolundan itibaren kuzeye doğru artma göstermektedir. Bu boş araziler yoğun bir yapılaşma olmasa da hızlı bir şekilde dolmaktadır. İleride bu konuya değinilecektir.

Son olarak şehir içinde ulaşımı sağlayan yollar incelendiği zaman, bulvar ve caddeler yoğun bir şekilde kullanılmakta olup, mahalle içerilerinde bulunan ara yolların Çiftlikköy Mahallesi dışında ızgara planlı bir özellik göstermektedir. Kuzey güney yönünde uzanan yollar mutlaka bir şekilde sahile çıkar.

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YENİŞEHİR'İN MORFOLOJİK ANALİZİ

Genel olarak morfolojik analiz üç ilkeye dayanır;

1. Şehirselle form, üç temel fiziki unsurla tanımlanır: binalar, parseller ve sokaklar.
2. Farklı çözünürlük düzeylerinde anlaşılabilir. Genellikle binalar/sokaklar, sokak/bloklar, şehir ve bölgeye karşılık gelen dört bileşen organize edilir.
3. Şehirselle biçim, ancak tarihselle olarak anlaşılabilir çünkü içerdiği unsurlar sürekli dönüşüm ve değişime uğrarlar (Alper, 2009: 91).

Şehirselle mekanlarda gözlemlenen gelişim ve değişim süreçlerinde, yerleşmelerin makroformlarında, parsel kullanımında, temel yapı ve karakterlerinde, işlevlerinde önemli dönüşümler ve değişimler meydana gelmektedir (Özkök ve Kuru, 2015: 422). Bu bağlamda tarihselle süreç içerisinde Yenişehir'deki, şehirselle dokuda görülen değişimler ve bunların analizlerinin yanında kısıtlı da olsa elde edilmiş olan veriler neticesinde şehir büyüme yönleri ve mahalle bazında bina yoğunlukları, kat yükseklikleri, yeşil alan analizleri yapılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda mahallelerin karakteristik özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışma alanı olarak Yenişehir merkezinin seçilme amacı; şehir için daha önceden lokal olarak yapılmış bir çalışma olsa da şehir genelinde mahalle bazlı halihazırda bir çalışmanın bulunmamasıdır.

4.1. MAKROFORMUNDA VE ARAZİ KULLANIMINDA GÖRÜLEN TARİHSEL DEĞİŞİMLER

Yenişehir şehir merkezinin tarihselle süreci üzerine inceleme ve araştırmalar yapılmış fakat bu konuda mevcut durumda olan gerek yazılı kaynakların gerekse harita, plan, uygu görüntüsü vs. gibi görselle kaynakların yeteri kadar olmamasından dolayı eski dönemlere ait kesin bilgilere ulaşamamıştır. Mevcut kaynaklar neticesinde el edilen bilgilere göre Yenişehir'in tarihi gelişiminin öncelikle Bahçelievler Mahallesiinde başladığı daha sonra kıyı şeridi boyunca yayılma gösterdiği, Gazi Mustafa Kemal (GMK) Bulvarı ve sahil şeridi boyunca yoğun bir yapılaşmanın meydana geldiği gözlemlenmiştir.

1997 yılında yapımı tamamlanan Hüseyin Okan Merzeci Bulvarı (2. Çevreyolu)'nın inşasıyla şehir hızla kuzeye doğru yayılmaya başlamıştır. Yukarıda da anlatıldığı üzere GMK Bulvarı ile Hüseyin Okan Merzeci Bulvarı arasında bir yapılaşmanın hız kazandığı görülmüştür. 2014 yılında açılmış olan 13. Cadde (3.Çevreyolu)'nin varlığıyla beraber Kuzey Mersin olarak adlandırılan alan hızla yüksek katlı ve lüks binaların yapımına sahne olmuştur.

Elde edilen veriler neticesinde 2000 yılı bina sayım sonuçlarına göre Yenişehir sınırları içerisinde bulunan toplam 11.987 binanın kullanım amaçları şöyledir; 8.356 tanesi konut, 3.043'ü konut ve diğer amaçlar için, 331'i ticaret, 46'sı sanayi, 58'i eğitim kültür, 35'i sağlık, sosyal ve spor amaçlı, 33'ü resmi daire, 17'si dini, 14'ü konut dışı, 25'i tarımsal, 29'u diğer amaçlar için kullanılmaktaydı.

2017 yılına gelindiğinde ise bina sayısı 15.889 olarak kayıtlara geçmiştir. Yenişehir Belediyesi'nin çeşitli birimlerinden alınan veriler sonucunda bu binaların kullanım amaçları verilen ruhsatın amacına göre bir dağılım göstermektedir. Bu bağlamda göze çarpan değerler ise; 112.544 mesken, 14.712 iş yeri ve ofis, 106 resmi kurum, 624 ticaret, 61 ibadet iken geri kalanı birçok farklı amaç için kullanılmaktadır.

1993 yılında Mersin Belediyesi, Büyükşehir statüsü kazanmış ve mekânsal anlamda üç alt belediyeye (Akdeniz, Toroslar, Yenişehir) ayrılmıştır. 1993 yılı sonrasında yeni oluşan bu belediyeler için planlar geliştirilmiştir. Akdeniz, Toroslar ve Yenişehir İlçe Belediyelerini kapsayan, 1996 yılında onaylanmış ve halen yürürlükte olan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planının kapsadığı alan 8667 hektardır. 2004 yılında yasalaşan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu hükümleri doğrultusunda ve 5747 sayılı kanunla yapılan son idari değişiklikler sonrasında kapatılarak ilçe belediyelerine bağlanan ilk kademe belediyelerinin (Yenişehir için Çiftlikköy Belediyesi) Nazım İmar Planları da eklendiğinde Büyükşehir Belediyesi sınırları dahilinde 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı bulunan toplam alan 21.708 hektardır. 1998 yılında Yenişehir Belediyesi tarafından ıslah planlarıyla hisseli parselasyon alanlarındaki kaliteyi artırmak amacıyla revizyon olanları hazırlanmıştır.

2015 yılına yönelik hazırlanan "Mersin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı", şehir merkezinde hızlı bir nüfus artışının olacağını tahmin etmektedir. Bu artışın özellikler Yenişehir'de olacağı öngörülmektedir. Bu nedenden dolayı Yenişehir Belediyesi sınırları içerisinde büyük ve geniş alanlar imara açılmıştır. Daha öncede anlatıldığı gibi

mevcut yapılaşmanın yoğunluğu güneyden kuzeye doğru azalma göstermektedir ve üç yoğunluk bölgesine ayrılmaktadır.

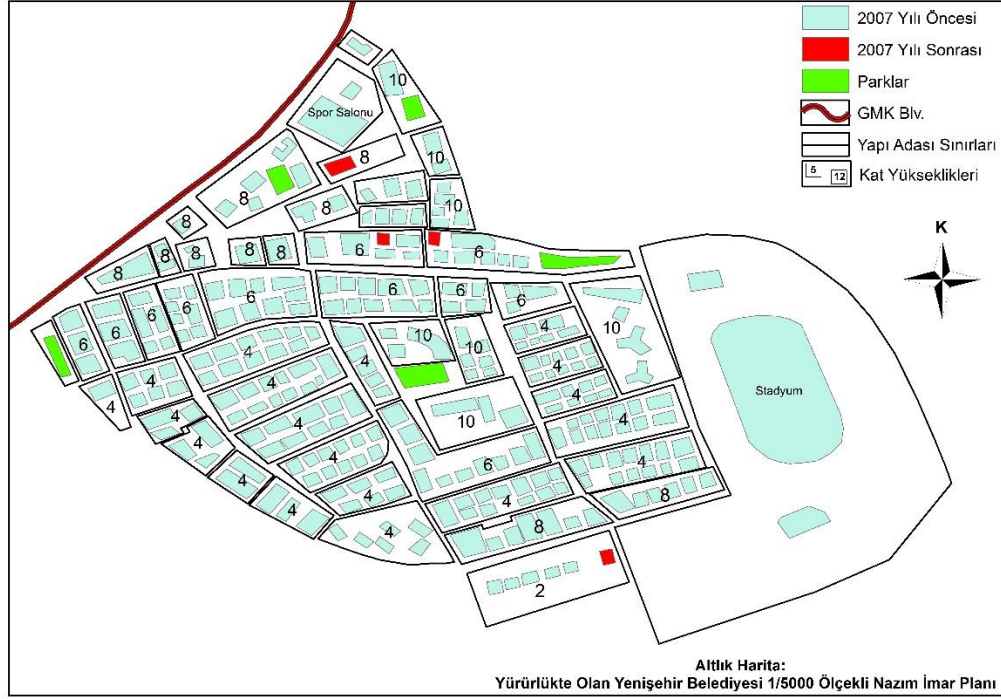
Elde edilen günümüzde yürürlükte olan Yenişehir 1/5000 Nazım İmar Planı ve tam olarak yapım tarihleri bilinmemekle beraber 2007 yılı öncesinde yapılmış olan binaların hava fotoğrafları ve uygu görüntüleri ile 2017 yılı itibari ile varlığını sürdüren bina ve çeşitli yapıların hava fotoğrafları ve uydu görüntüleri karşılaştırılarak en az bu on yıllık süreç içerisinde mahalle makroformlarında meydana gelen değişim ve dönüşlerin analizi yapılacaktır.

4.1.1. Mahalle Sınırları İçerisinde Görülen Değişimler

Pirireis Mahallesi

Pirireis Mahallesi Yenişehir'in güneyin yer alan bina yoğunluğu bakımında yüksek yoğunluklu mahallelerden birisidir. Araştırma sonuçlarına göre doygunluk noktasına ulaşmış olduğu ve 2007 yılı sonrasında 4 yeni bina inşa edilmiştir. 2017 yılı Yenişehir Belediyesi kayıtlarına göre Pirireis Mahallesi sınırları içerisinde 337 bina, 6 müstakil, 4 site, 3 resmi bina, 174 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunurken imara açık bir şekilde yapı inşa edilebilecek sadece 3 arsa bulunmaktadır.

Bina kat sayılarına bakıldığı zaman imar planlarına uygun yapılaşmalar bulunup kuzey ve güney sınırlarında bulunan binalara 8-10 kat imar izni verilmişken iç kesimlerde bulunan binaların kat sayısı ise 4-6 kat arasındadır. Bu doğrultuda incelendiğinde mahallenin makroformunda bir değişiklik gözlenmemiştir (Bkz. Harita 23). 48 hm² alana sahip olan Pirireis Mahallesi'nin 2016 yılı nüfusu 9.442'dir. Aritmetik nüfus yoğunluğu ise 197 kişi/hm²'dir.

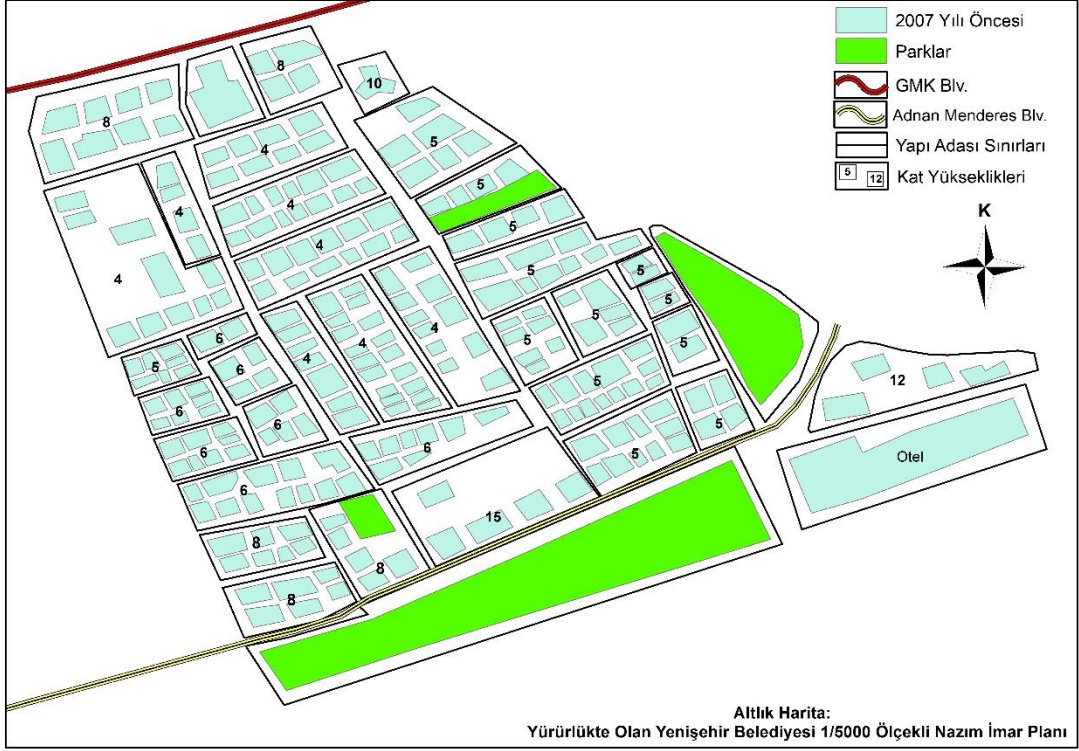

Harita 23. Pirreis Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Palmiye Mahallesi

Yenişehir'in sahil kenarı mahallelerinden biri olan Palmiye Mahallesi yüksek yoğunluğa sahip ve yeteri doygunluğa ulaşmış bir özelliktedir. Yatay doğrultuca gelişme gösteren mahallede elde edilen kaynaklar neticesinden 2007 yılından sonra inşa edilmiş bir yapı bulunmamaktadır. Yenişehir Nazım İmar Planına göre Adnan Menderes Bulvarı üzerinde olan yapı adalarında 5, 8 ve 15 katlı binalar bulunmaktadır. 15 katlı binanın bulunma nedeni büyük bir yapı adası içerisinde sadece 4 apartman dairesinin bulunuyor olmasıdır. GMK Bulvarı üzerinde bulunan yapı adaları üzerinde ise 8 katlı binalar bulunmaktadır.

Homojen bir yapıya sahip diyebileceğimiz Palmiye Mahallesinde 326 bina, 2 müstakil, 2 site, 2 resmi daire ve otel, 1 imara açık arsa, 111 çeşitli amaçlara hizmet eden yapı bulunmaktadır (Bkz. Harita 24). 2016 yılı TÜİK verilerine göre 6.612 nüfusu bulunan ve 34 hm² alana sahip olan Palmiye Mahallesinin nüfus yoğunluğu 194 kişi/hm²'dir. Yenişehir'in nüfus yoğunluğu en fazla olan mahallelerinden biridir.

Harita 24. Palmiye Mahallesi'nin 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Gazi Mahallesi

Yenişehir'in sahil kesiminde bulunan ve yüksek yoğunluklu aynı zamanda da doyum noktasına ulaşmış mahallelerinden bir diğeri olan Gazi Mahallesi en yüksek kat imarı olarak 15 kata sahip olan sitelerde görülmektedir. Geniş bir adaya sahip olan sitelerde bina kullanım alanı oldukça düşüktür. GMK bulvarı ve Adnan Menderes Bulvarı üzerinde bulunan yapı adalarının imar izni 8 kat iken, mahallenin iç kesimlerinde bulunan ara yollar üzerindeki yapı adaları ise en fazla 5 kata imarlıdır.

2007 yılı öncesine kadar göstermiş olduğu gelişim sonrasında 2017 yılına geldiği zaman mahalle genelinde 11 yeni yapının inşa edildiği görülmektedir. İnşa edilmiş olan bu binalar kamu nezdinde hizmet vermekte olup mahalle makroformunda değişikliğe sebep olabilecek bir özellik görülmemiştir. Gazi Mahallesi'nde 340 bina, 4 müstakil, 5 resmi kurum, 1 imara açık arsa ve 141 çeşitli amaçlara hizmet veren yapılar bulunmaktadır. Gazi Mahallesi'nde bulunan binaların büyük bir çoğunluğunun altı işletme olarak kullanılmaktadır. 2017 verilerine göre 9.237 nüfusa sahip olan 48 hm²'lik alanı kapsayan Gazi Mahallesi'nin aritmetik nüfus yoğunluğu 215 kişi/hm²'dir. Mahalle

içerisinde Mersin Arkeoloji Müzesi ve Mersin Deniz Müzesi hizmet vermektedir. Mersin'in en büyük camisi Muğdat Cami burada bulunmaktadır.

Harita 25. Gazi Mahallesi 2007-2017 Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

İnönü Mahallesi

İnönü Mahallesi, Yenişehir Nazım İmar Planına göre GMK Bulvarı üzerindeki imar adalarında 8 katlı bina yapımına izin verirken iç kesimlerde imar adalarında 5 katlı yapılara izin vermektedir. Adnan Menderes Bulvarı üzerinde bulunup fakat yola uzak olan adalarda 5 katlı imar izni bulunurken yola yakın olan yapı adasında ise 8 kat imar izni vardır. İnönü Mahallesinde 2017 yılı verilerine göre 6.798 nüfusa sahiptir. 28 hm²'lik alanı bulunan İnönü Mahallesinin aritmetik nüfus yoğunluğu 243 kişi/hm² ile Yenişehir'in nüfus yoğunluğu bakımından 2. büyük yoğunluğa sahip mahallesidir. Yatay doğrultuda bir yayılım gösteren İnönü Mahallesinde kentsel dönüşüm çerçevesinden yıkılıp yeniden inşa edilen binalar yine imar planı kararlarına uygun olarak inşa edilmektedir.

2017 yılı Yenişehir Belediyesi verilerine göre; 256 bina, 1 site, 1 imara açık arsa, 51 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır. 2007 yılı ve öncesini gösteren uydu görüntüleri ve hava fotoğrafları sonucunda elde edilen verilere göre mahalle 2007

yılına kadar yeteri doygunluğa ulaşmış 2007 yılı sonrasında ise mahalle morfolojisinde değişime neden olmayacak 4 yeni bina inşa edilmiştir (Bkz. Harita 26).

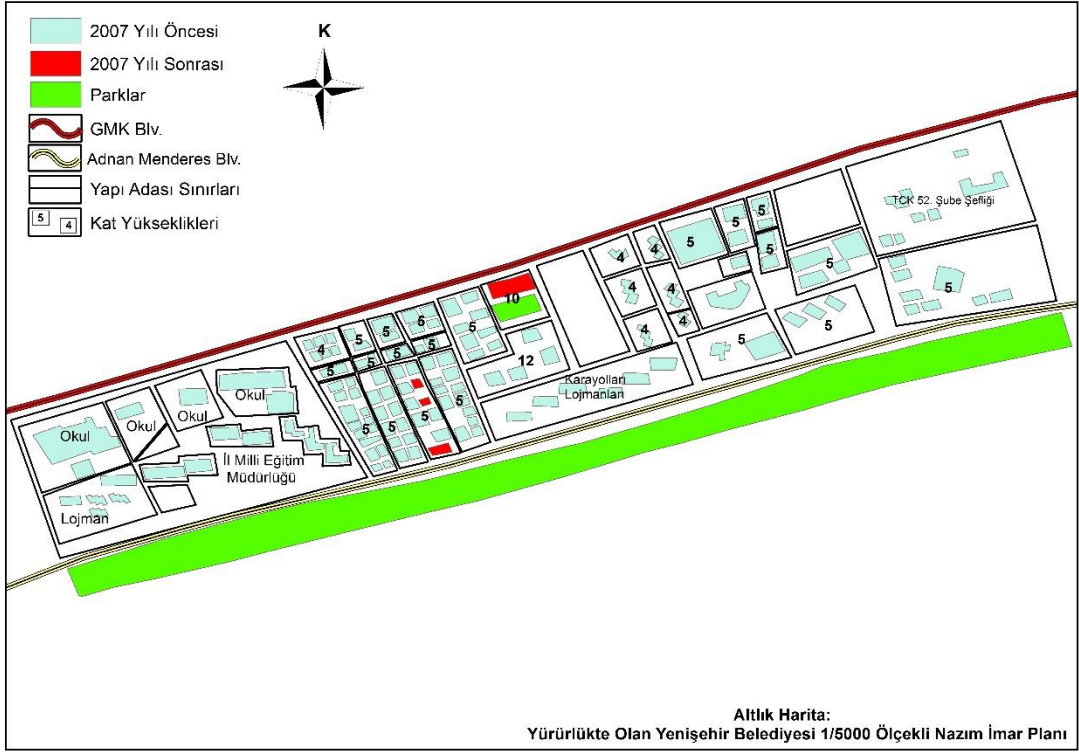

Harita 26. İnönü Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Dumlupınar Mahallesi

Elde edilen veriler neticesinde ve ayrıca sahada yapılan gözlemler sonucunda Dumlupınar mahallesinde mesken alanlarından ziyade okullar ve resmî idari kurumlar yer almaktadır. Nazım İmar Planına göre mahallenin tüm yapı adalarında 5 kata kadar imar izni olup, iç kesimde yer alan geniş bir ada üzerinde 12 katlı binanın inşasına izin verilmiştir. Bu ada dışında 5 kattan fazla yapı izni olan bir ada yoktur. 2007 yılı sonrasında yapılmış 4 yeni yapının olduğu gözlenmiştir (Bkz. Harita 27).

Yatay yönde bir yayılma gösteren Dumlupınar Mahallesi'nin yüz ölçümü 40 hm²'dir. 2016 yılı TÜİK verilerine göre 2241 nüfusu bulunan mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 56 kişi/hm²'dir. Mahalle içerisinde 146 bina, 18 müstakil, 1 site girişi, 5 imara açık arsa, 3 resmî kurum yer almaktadır.

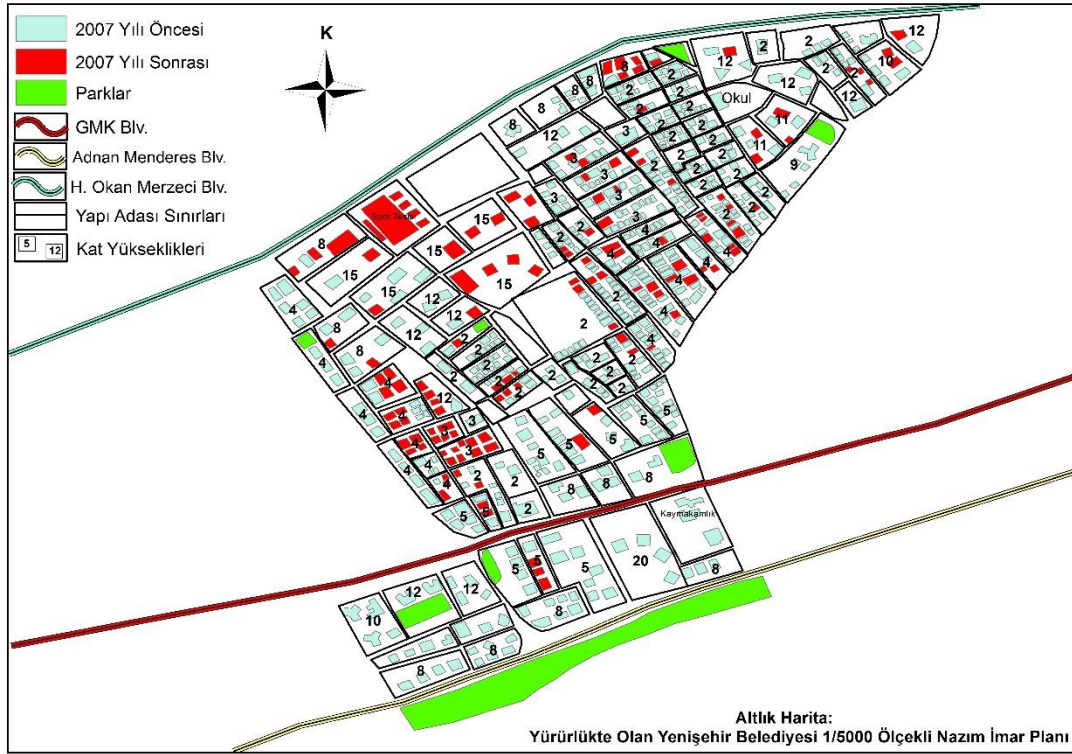
Harita 27. Dumlupınar Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Barbaros Mahallesi

Yürürlükte olan Yenişehir Nazım İmar Planına göre; Barbaros Mahallesi genelinde heterojen bir yapı söz konusudur. GMK Bulvarı ve Hüseyin Okan Merzeci Bulvarları arasında bulunan ve 2007 yılı öncesinden var olan, mahallenin çekirdek noktası konumunda olan alanlarda 2 katlı müstakil evler bulunurken, 2007 yılı sonrasında inşa edilmiş olan binaların ise 4 ile 15 kat arasındadır. 2 katlı binaların birçoğu bitişik nizam özelliği gösterirken, 15 katlı binalar ise ayrık nizam özelliğine sahiptir. Barbaros Mahallesi içerisinde geçen bulvarlar üzerinde bulunan yapı adalarında ağırlıklı olarak 8 katlı bina yapımına izin verilmiştir.

2016 yılı nüfus verilerine göre Barbaros Mahallesi'nin nüfusu 12.486 kişidir. Yüz ölçümü 80 hm² olan mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 156 kişi/hm²'dir. Yenişehir Belediyesi 2017 yılı verilerine göre Barbaros Mahallesi'nde 775 bina, 71 müstakil, 24 site girişi, 4 resmî kurum ve 334 imara açık arsa bulunmaktadır. Kuzey-Güney ve aynı zamandan Doğu-Batı doğrultusunda uzanmış olan mahallenin yatay doğrultuda yayılımı

devam ederken bir yandan da dikey doğrultuda yayılma göstermeye başladığı görülmektedir (Bkz. Harita 28).

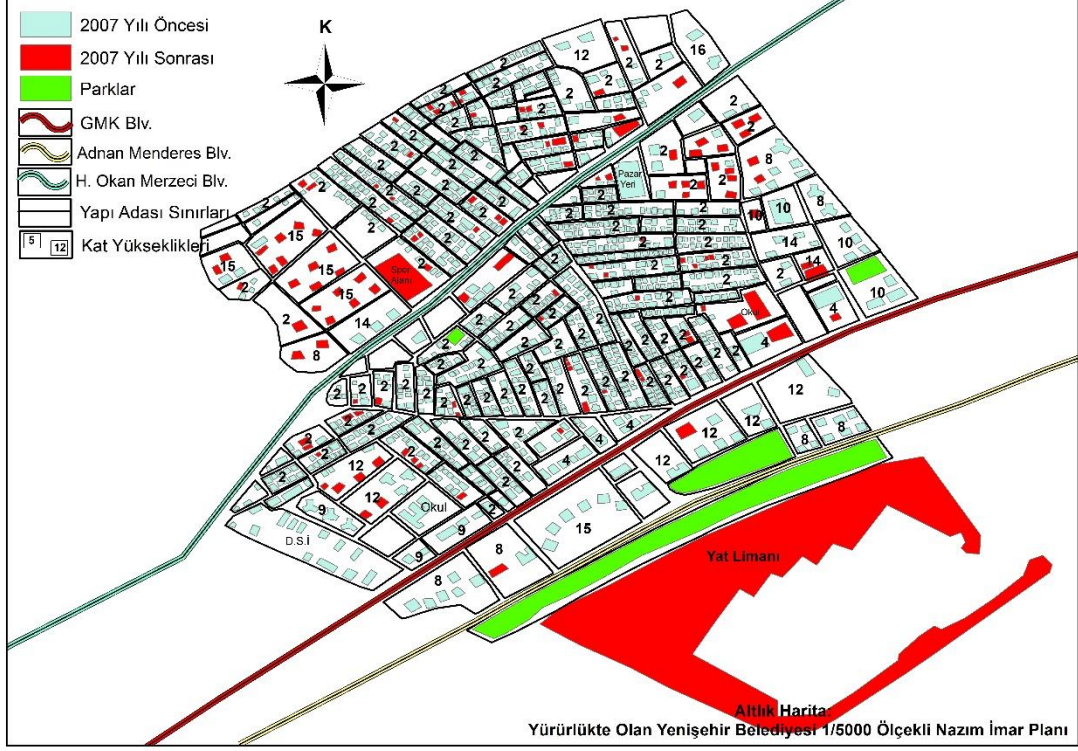
Harita 28. Barbaros Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Eğriçam Mahallesi

Eğriçam Mahallesi sınırları içerisinde yüksek katlı lüks siteler bulunurken hâkim kat yüksekliği 2'dir. Yürürlükte olan nazım imar planına göre GMK Bulvarı ve Adnan Menderes Bulvarları arasında olan yapı adalarında 15 katlı binaların olduğu siteler bulunurken, mahallenin kuzey kesiminde yoğun olarak bitişik nizam özelliği gösteren 2 katlı müstakil yapılar bulunmaktadır (Bkz. Harita 29). Planda kat sayısı 2 olarak belirlenmesine rağmen yapılaşmaların denetlenmemesinden kaynaklı olarak 2 katı aşan yapılaşmalar oluşturulmuştur (Güllü, 2009: 160). Eğriçam Mahallesinde dikey yönde bir yapılaşmanın başladığı 2007 yılı sonrasında yapılmaya başlanmış olan 15 katlı binalardan anlaşılmaktadır.

2016 yılı TÜİK nüfus verilerine göre, Eğriçam Mahallesinin nüfusu 17.317 kişidir. 131 hm²'lik alana sahip olan mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 132

kişi/hm²'dir. Eğriçam Mahallesi sınırları içerisinde 1360 bina, 257 müstakil yapı, 27 site, 1 resmî kurum, 463 imara açık arsa bulunmaktadır.

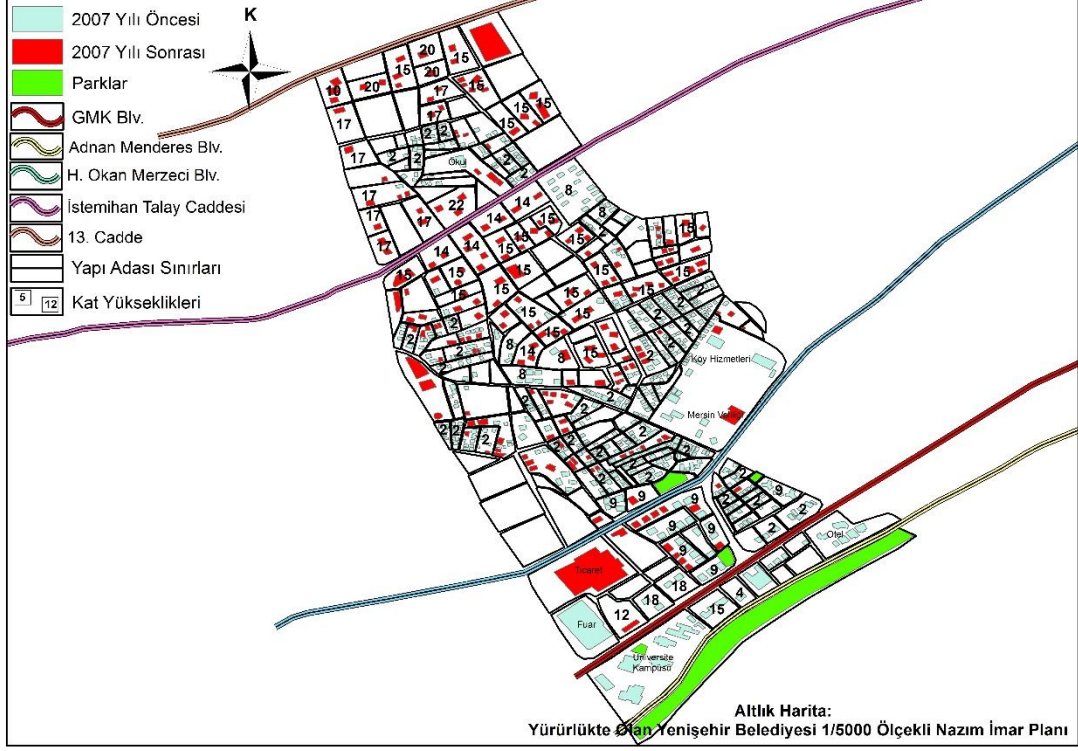
Harita 29. Eğriçam Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Akkent Mahallesi

Akkent Mahallesi, Kuzey-Güney doğrultuda yayılma gösteren bir mahalledir. Kuzey sınırını oluşturan 13. Caddenin açılmasıyla 10 ile 20 katlı lüks siteler var olmaya başlamıştır. 2007 yılı öncesinde yapılmış olan binaların büyük bir çoğunluğu 2 katlı müstakil yapılardan oluşmaktadır (Bkz. Harita 30). İstemihan Talay Caddesinin güneyinde bulunan yapı adaları üzerinde yüksek katlı sitelerin oluşmasıyla mahalle makroformunda ciddi değişikliklerin olduğu gözlenmiştir. Yürürlükte olan nazım imar planında bitişik nizam özelliği gösteren parsellerin üzerinde 2 kattan fazla bina yapımına izin verilmemektedir.

Akkent Mahallesinin 2016 yılı verilerine göre nüfusu 15.315'dir. 179 hm² alana sahip olan mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 86 kişi/hm²'dir. Yenişehir Belediyesi'nin 2017 yılı verilerine göre Akkent Mahallesi sınırları içerisinde 785 bina,

191 müstakil yapı, 50 site, 5 resmî kurum, 558 imara açık arsa bulunurken, 373 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır.

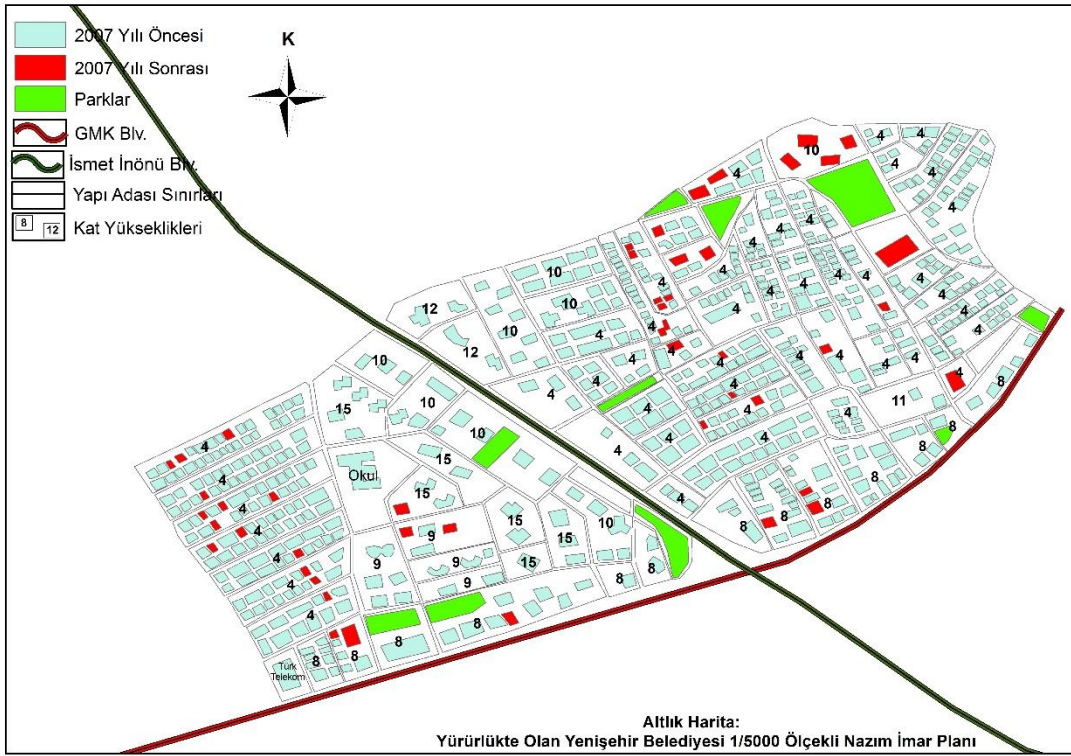

Harita 30. Akkent Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Cumhuriyet Mahallesi

Yapı yoğunluğu açısından yüksek bir yoğunluğa sahip olan Cumhuriyet Mahallesi 742 bina, 76 müstakil yapı, 11 site, 1 resmî kurum, 92 imara açık arsa bulunmaktadır. 2016 yılı TÜİK verilerine göre 16.302 nüfusu olan ve 65 hm² alana sahip olan mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 251 kişi/hm² ile Yenişehir'in aritmetik nüfus yoğunluğu açısından en yoğun mahallesidir. Mahallesinin yüz ölçümünün küçük olmasına rağmen yapı yoğunluğunun sık olmasından kaynaklı olarak nüfus sayısı fazladır.

GMK Bulvarı üzerinde bulunan yapı adaları üzerinde 8 katlı binalar bulunurken, Güney-Kuzey doğrultuda uzanan İsmet İnönü Bulvarı üzerinde 10 ve 12 katlı binaların varlığı göze çarpmaktadır. Mahallede en yüksek kat adedi olarak 15 katlı binaların olduğu sitelere rastlanmıştır (Bkz. Harita 31).

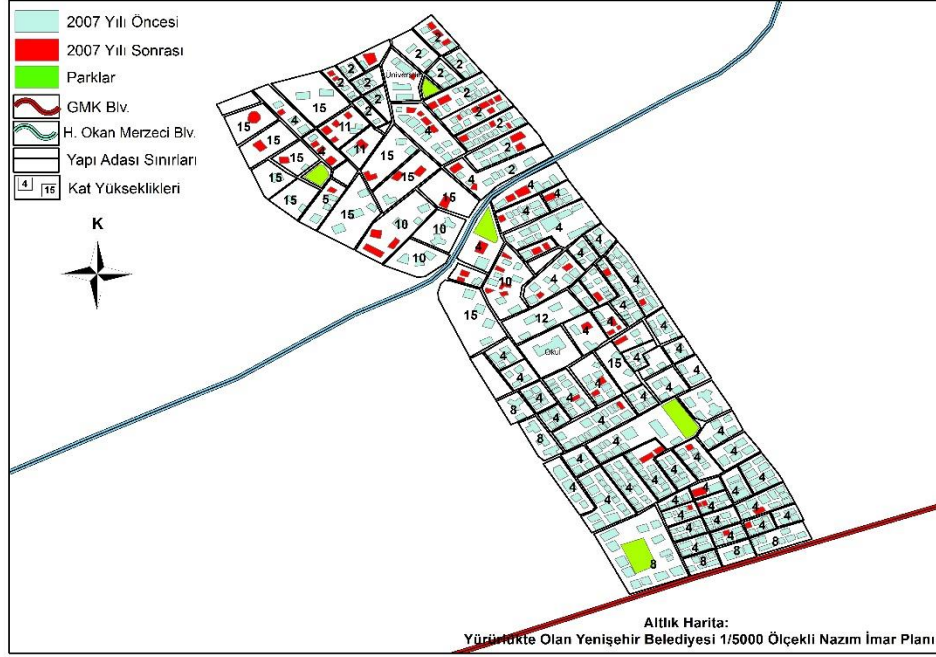
Harita 31. Cumhuriyet Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Bahçelievler Mahallesi

Bahçelievler Mahallesi, 1950 yıllarında tamamen portakal bahçeleri ile kaplı olduğu bilinmektedir. Şevket Pozcu isimli bir müteahhitte ait olan bu bahçelerde portakal şarabı imalatı yapıyordu. 1950'li yıllarda burada kurulmuş olan bir yapı kooperatifi ile imar işleri başlamıştır. Metrekare fiyatı 110 Kuruş olmasına rağmen rağbet görmemiştir. Burada yapılan evler bahçeli ev şeklinde idi. Mahalle adını da bu bahçeli ev tiplerinden almaktadır. Sonraki yıllarda buralar şehrin lüks semtlerinden biri konumuna gelince bu bahçeli evler yıkılıp yerine yüksek katlı binalar dikilmeye başlanmıştır (Demirtaş, 1995: 76).

Bahçelievler Mahallesinin şu anki durumu incelendiği zaman; GMK Bulvarı ile Hüseyin Okan Merzeci Bulvarı arasında kalan yapı adaları üzerinde ağırlıklı olarak 4 ve 8 katlı binalar bulunurken, Hüseyin Okan Merzeci Bulvarının kuzeyinde kalan yapı adaları üzerinde 2 katlı müstakil binaların yanında 15 katlı lüks sitelerin bulunduğu göze çarpmaktadır (Bkz. Harita 32).

61 hm² alana sahip olan mahallenin 2016 yılı nüfusu 13.816 kişidir. Aritmetik nüfus yoğunluğu ise 226 kişi/hm²'dir. 2017 yılı Yenişehir Belediyesi bina sayım verilerine göre Bahçelievler Mahallesi; 691 bina, 32 müstakil yapı, 19 site, 98 imara açık arsa, 220 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır.

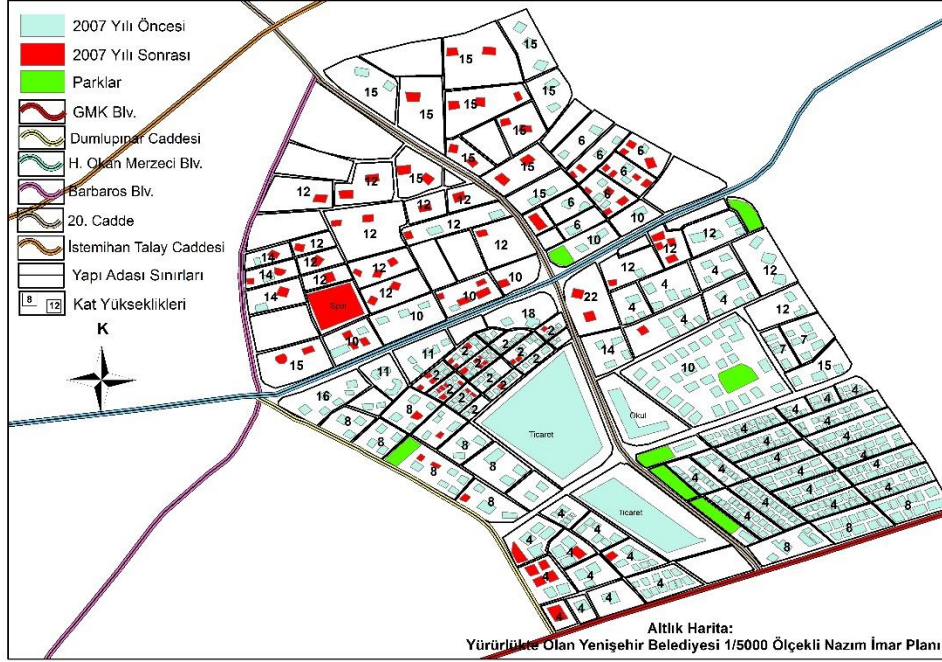

Harita 32. Bahçelievler Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Güvenevler Mahallesi

2017 yılı verilerine göre; Güvenevler Mahallesi 644 bina, 19 müstakil yapı, 36 site, 5 resmî kurum binası, 180 imara açık arsa, 324 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır. Mahallenin çekirdek yapısını oluşturan yapı adalarında 2 ile 4 katlı binalar bulunurken, özellikle 2007 yılı sonrasında Hüseyin Okan Merzeci Bulvarı (2. Çevreyolu) üzerinde yüksek katlı binaların inşa edildiği görülmektedir. Özellikle mahallenin kuzey kesiminde 10 ile 15 kat arasında değişen yüksek binalı sitelerin oluşmaya başlamasıyla mahallede morfolojik açıdan ciddi değişimler gözlenmiş bina taban alanlarında artışlar olmuştur (Bkz. Harita 33). Mersin'in en büyük alışveriş merkezinin bu mahallede yapılmış olması çevrenin cazibesini arttırmış ve çevresindeki ticaret hacmini de arttırmıştır. Alışveriş merkezinin hemen kuzeyinde bulunan 2 katlı binalar genellikle özel okul ve ticaret amaçlı kullanılmaktadır.

2016 yılı verilerine göre 19.491 nüfusu olan Güvenciler Mahallesi'nin yüz ölçümü 113 hm²'dir. Aritmetik nüfus yoğunluğu ise 172 kişi/hm²'dir. Bina yoğunluğu bakımından mahallenin 2. Çevreyolu güneyinde kalan alanları doğunluk noktasına ulaşmışken kuzeyinde kalan alanlar orta yoğunlukta bir görüntü sergilemektedir. Kuzey kesiminde devam eden yapılaşmanın etkisiyle mahalle nüfusu her geçen gün artmaya devam etmektedir.

Harita 33. Güvenciler Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Aydınlıkevler Mahallesi

2016 yılı TÜİK verilerine göre 10.543 kişilik nüfusa sahip olan Aydınlıkevler Mahallesi'nin yüz ölçümü 46 hm²'dir. Bu veriler neticesinde mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 229 kişi/hm² olarak hesaplanmıştır. Yenişehir'in nüfus yoğunluğu bakımından en yoğun mahallelerinden birisidir. Bu yoğunluğun en büyük nedeni ise mahallenin yüz ölçününün küçük olmasına rağmen yapı yoğunluğunun fazla ve sık oluşundan kaynaklanmaktadır. GMK Bulvarı boyunca yer alan yapı adalarında 4 katlı binalar bulunmaktadır. Barbaros bulvarı boyunca ise ortalama 10 katlı binaların bulunduğu siteler yer almaktadır (Bkz. Harita 34).

2007 yılı sonrasında yapılmış olan binaların tamamı yürürlükte olan nazım imar planına uygun olarak, izin verilen kat adedince yapılmıştır. Mahallenin güneyinden

kuzeyine doğru gidildikçe kat sayısı artmakta ve bina taban alanlarında artışlar yaşamaktadır. 2017 yılı verilerine göre Aydınlikevler Mahallesi'nde; 594 bina, 14 müstakil yapı, 4 site, 1 resmî kurum, 105 imara açık arsa, 176 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır.

Harita 34. Aydınlikevler Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Menteş Mahallesi

Elde edilen geçmiş yıllara ait uygu görüntüleri ve yürürlükte olan nazım imar planı sonucunda Mentеш Mahallesi'nin hâkim bina yüksekliği 2'dir. Ağırlıklı olarak 2 katlı bitişik nizam özelliği gösteren yapılar mevcuttur. 2007 yılı sonrasında hizmete açılan İstemihan Talay Caddesinin varlığıyla beraber çevresine yüksek katlı siteler ve binalar doluşmaya başlamıştır. Mahalle morfolojisinde ciddi değişimlerin olduğu Mentеш Mahallesi'nde 784 bina, 239 müstakil yapı, 24 site, 3 resmî kurum, 653 imara açık arsa, 438 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır. Bina yoğunluğu açısından orta yoğunlukta bir özellik gösteren Mentеш Mahallesi, Yenişehir'in birçok mahallesinde olduğu gibi hızlı bir yapılaşma süreci yaşamaktadır (Bkz. Harita 35).

2016 TÜİK verilerine göre mahallenin nüfusu 18.111 kişidir. 170 hm² alan sahip olan Mentеш Mahallesi'nin aritmetik nüfus yoğunluğu 107 kişi/hm²'dir.

Harita 35. Mentеш Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Batıkent Mahallesi

Batıkent Mahallesi, yapı yoğunluğu bakımından orta düzeyde bir yoğunluğa sahiptir. 2007 yılı öncesinde ağırlıklı olarak 2 katlı yapılar bulunurken, 2007 yılı sonrasında özellikle İstemihan Talay Caddesi ve 13. Caddenin hizmete açılması sonrasında 15 kata varan binaların olduğu site veya blok nizam özelliği gösteren yapılar oluşmaya başlamıştır. Heterojen bir morfolojik yapıya sahip olan Batıkent Mahallesi 100 hm²'lik alana sahiptir. 2016 yılı nüfusu 10.429 olan mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 104 kişi/hm²'dir.

Batıkent Mahallesi'nin, 2017 Yenişehir Belediyesi bina sayım verilerine göre 544 bina, 134 müstakil yapı, 55 site, 2 resmî kurum, 545 imara açık arsa ve 289 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır. Yüksek bina yoğunluğuna ulaşmamış olan

Batıkent Mahallesi'nde boş olan yapı adalarına bina inşaları devam etmekte olup dikey doğrultuda bir yayılma devam etmektedir (Bkz. Harita 36).

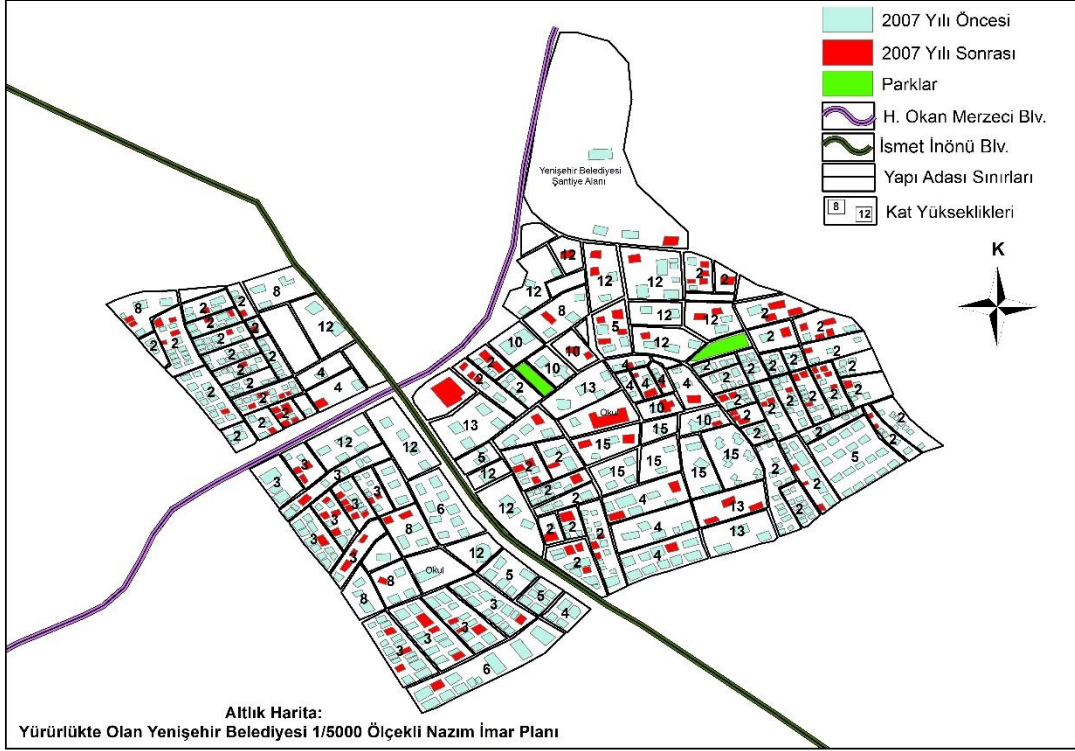
Harita 36. Batıkent Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Hürriyet Mahallesi

Hürriyet Mahallesi, Yenişehir İlçesinin Toroslar İlçesi ile sınırı durumunda olan mahallelerinden birisidir. Morfolojik açıdan heterojen bir yapıda olan Hürriyet Mahallesi'nde yoğun olarak 2 ve 4 katlı binalar görülmektedir (Bkz. Harita 37). Mahalle içerisinde en geniş alan olarak Yenişehir Belediyesine ait şantiye alanı bulunmaktadır. 2007 yılı öncesi yapılaşmalarına göre bulvarlar üzerinde yüksek katlı binaların inşasına izin verilirken, mahallenin iç kesimlerinde ise ağırlıklı olarak 2 ile 4 kat arasında değişen bina yapımına izin verilmiştir. 2007 yılı sonrasında yapılmış olan binalara bakıldığında zaman aynı doğrultuda bir izlenim söz konusudur.

2016 yılı nüfus verilerine bakıldığında zaman Hürriyet Mahallesi'nin nüfusu 16.690 kişidir. 88 hm²'lik alana sahip olan mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 190

kişi/hm²'dir. Yenişehir Belediyesi 2017 yılı bina sayım sonuçlarına göre; Hürriyet Mahallesi'nde 753 bina, 137 müstakil yapı, 21 site, 1 resmî kurum, 196 imara açık arsa ve 381 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır.

Harita 37. Hürriyet Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

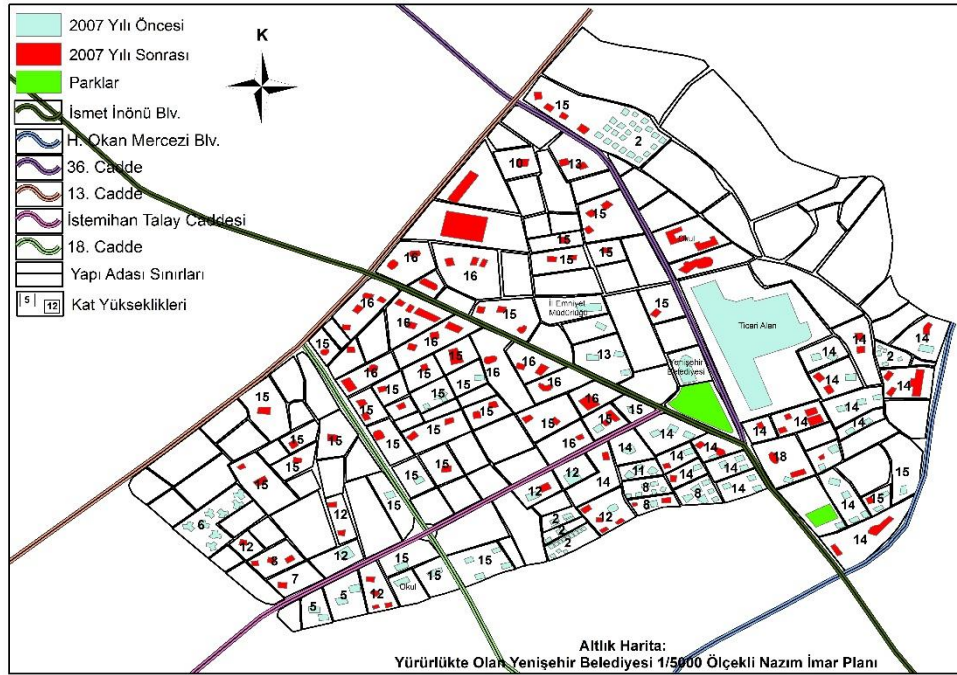
Limonluk Mahallesi

Adını daha önceden burada bulunan limon ve portakal bahçelerinden alan mahalle 2000 yılı öncesine kadar tamamen imara açılmamış fakat 2000'li yıllardan sonra çeşitli mevzii imar planları ile tamamı imara açılmış olup, elde edilen veriler neticesinde özellikle 2007 yılı sonrasında büyük bir gelişme göstermiştir. Tamamı imara açık olan bu mahallede şu an limon ve portakal bahçelerine rastlanmamaktadır.

Burada bulunan Yenişehir Belediye binasının karşısında yer alan büyük bir alışveriş merkezinin 1997 yılında buraya yapılmış olması mahallenin gelişip, büyümesine olumlu yönde katkılar yapmıştır. Kuzey Mersin olarak da adlandırılan bu bölgede ada ölçeğinde bulunan yüksek katlı lüks binalar yer almaktadır (Bkz. Harita 38).

Yeteri doygunluktan uzak bu alanlarda yapılan binaların yapı adalarını kaplama oranı 0.17'dir (Ünlü ve Baş, 2015: 29).

Yenişehir Belediyesi'nin 2017 yılı bina sayım sonuçlarına göre Limonluk Mahallesi'nde; 247 bina, 43 müstakil yapı, 62 site, 3 resmî kurum, 183 imara açık arsa ve 185 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır. 2016 yılı nüfus miktarı 9224 olan mahallenin yüz ölçümü 194 hm² ve aritmetik nüfus yoğunluğu ise 48 kişi/hm²'dir.

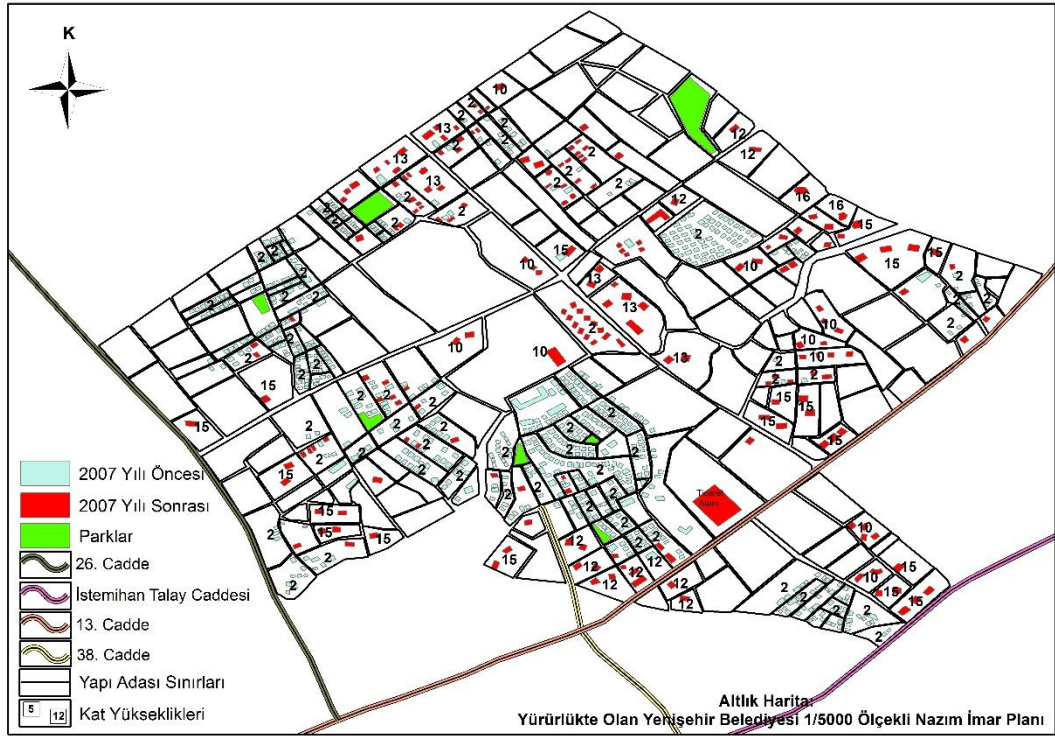
Harita 38. Limonluk Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

50. Yıl Mahallesi

Büyük gelişimi 2007 yılı sonrasında oluşan 50. Yıl Mahallesi'nin çekirdek yapısını burada bulunan 2 katlı lüks villaların oluşturduğu siteler meydana getirir. 3. Çevreyolu olarak da bilinen 13. Caddenin inşa edilmesinden sonra büyük bir yapılaşma yaşayan 50. Yıl Mahallesi her geçen gün bünyesinde bulunan lüks villa ve sitelerin sayısını arttırmaktadır. Burada da Limonluk Mahallesi'nde olduğu gibi ada bazında bulunan yüksek katlı lüks konutlar yer almaktadır. Morfolojik açıdan sahip olduğu heterojen yapı her geçen gün daha da belirgin bir hâl almaktadır (Bkz. Harita 39).

Yoğunluk derecesi açısından orta yoğunlukta bir bina yoğunluğuna sahip olan 50. Yıl Mahallesi'nin 2017 yılı bina sayım verilerine göre sahip olduğu bina sayısı 840,

çoğunluğunu lüks villaların oluşturduğu müstakil yapıların sayısı 336, site sayısı 73, resmî kurum binası 3, imara açık arsa sayısı 817, çeşitli amaçlara hizmet eden yapı sayısı ise 401'dir. 298 hm² alana sahip olan mahallenin 2016 yılı TÜİK verilerine göre nüfusu 8.909 kişidir. Aritmetik nüfus yoğunluğu ise 30 kişi/hm² olarak hesaplanmıştır.

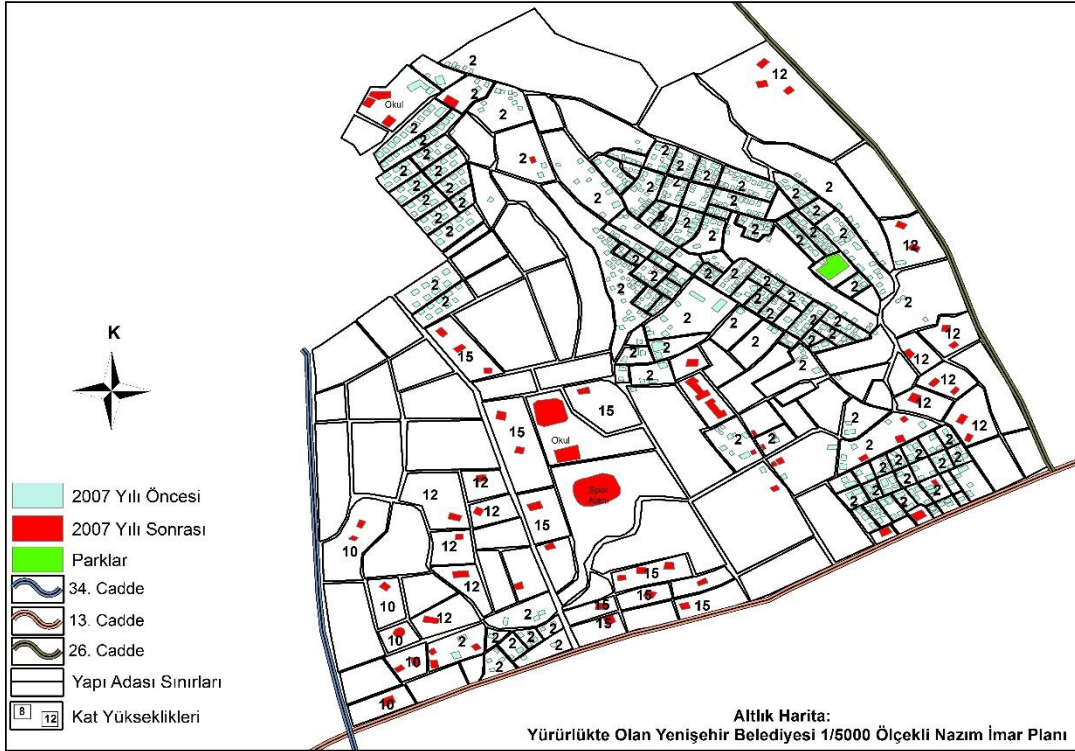
Harita 39. 50. Yıl Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Afetevler Mahallesi

Hâkim kat yüksekliği 2 olan Afetevler Mahallesinde özellikle 2013 yılında Mersin'de düzenlenmiş olan Akdeniz Oyunları sırasında inşa edilmiş olan spor tesislerinin burada olması mahallenin gelişimini artı yönde etkilemiştir. Elde edilen veriler ve arazide yapılan gözlemler sonucunda burada bulunan birçok evin bahçeli olduğu görülmüştür. 13. Caddesi ve 34. Caddenin açılmasıyla beraber Yenişehir'in birçok mahallesinde olduğu gibi burada da hızlı bir yapılaşma meydana gelmeye başlamış fakat yeterli derecede doyumluğa henüz ulaşmamıştır (Bkz. Harita 40).

Yenişehir Belediyesi 2017 yılı bina sayım sonuçlarına göre Afetevler Mahallesinde 497 bina, 620 müstakil yapı, 19 site, 1 resmî kurum, 417 imara açık arsa

ve 431 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır. 2007 yılı sonrasında yapılmış olan ada bazındaki yüksek katlı binaların varlığıyla beraber mahalle morfolojisinde ciddi değişimlerin meydana geldiği ve heterojen bir yapı özelliği gösterdiği görülmektedir. 2016 yılı TÜİK verilerine göre nüfusu 4.245 kişi olan Afetevler Mahallesi'nin yüz ölçümü 216 hm²'dir, aritmetik nüfus yoğunluğu ise 20 kişi/hm²'dir.

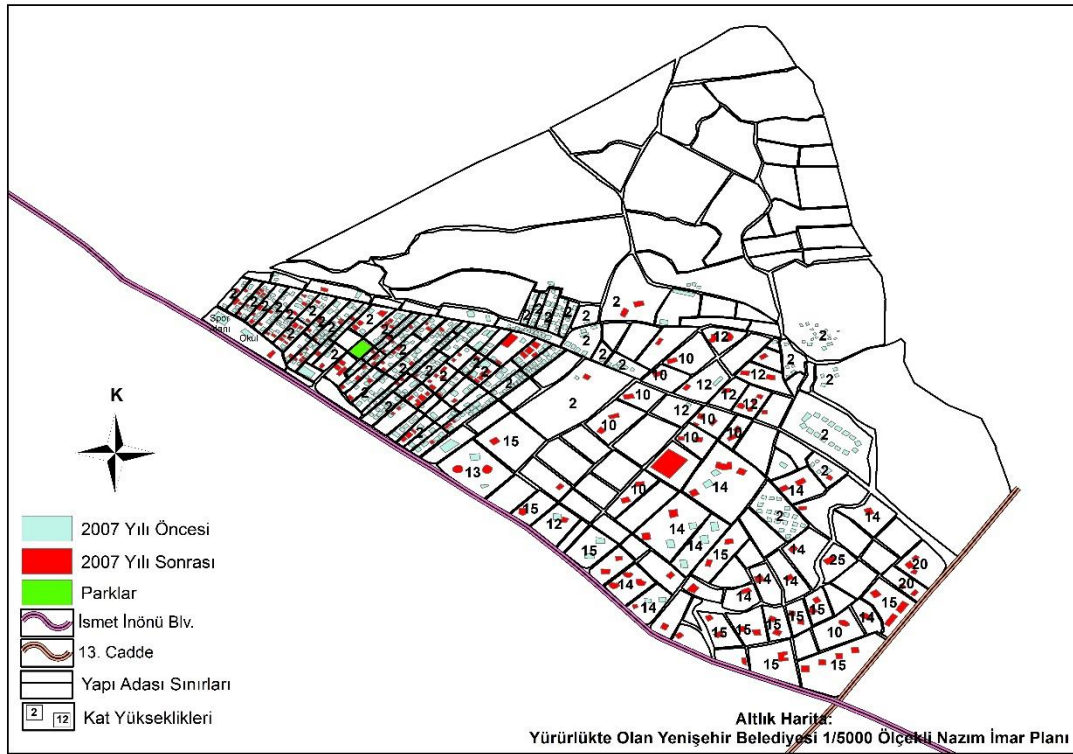
Harita 40. Afetevler Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Fuat Morel Mahallesi

Fuat Morel Mahallesi'nde bütün alanların imara açık olmasına rağmen hala üzerinde az da olsa ziraat yapılan parseller bulunmaktadır. Mahallenin doğusunda bulunan boş parseller üzerinde ziraat yapılırken her geçen gün bu alanlar binalarla ve lüks sitelerle dolmaya devam etmektedir. Böylelikle Yenişehir sınırları içerisinde az da olsa bulunan ziraat alanları yok olmaktadır. Fuat Morel Mahallesi'nde ağırlıklı olarak 2007 yılı öncesinde yapılmış olan 2 katlı bahçeli yapılar bulunmaktadır. 2007 yılı sonrasında yapılan binalara bakıldığında ise geniş yapı adaları üzerinde bir veya 2

yüksek binaların inşa edildiği siteler oluşturmaktadır. Heterojen bir özellik gösteren mahalle morfolojisi her geçen gün daha da belirgin hale gelmektedir (Bkz. Harita 41).

2017 yılı Yenişehir Belediyesi bina sayım verilerine göre Fuat Morel Mahallesi 583 bina, 266 müstakil yapı, 87 site, 1 resmî kurum binası, 596 imara açık arsa, 344 çeşitli amaçlara hizmet eden yapılar bulunmaktadır. 2016 yılı nüfus verilerine bakıldığında Fuat Morel Mahallesi nüfusu 8.644 kişidir. Yüz ölçümü 311 hm² olan mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 28 kişi/hm²'dir.

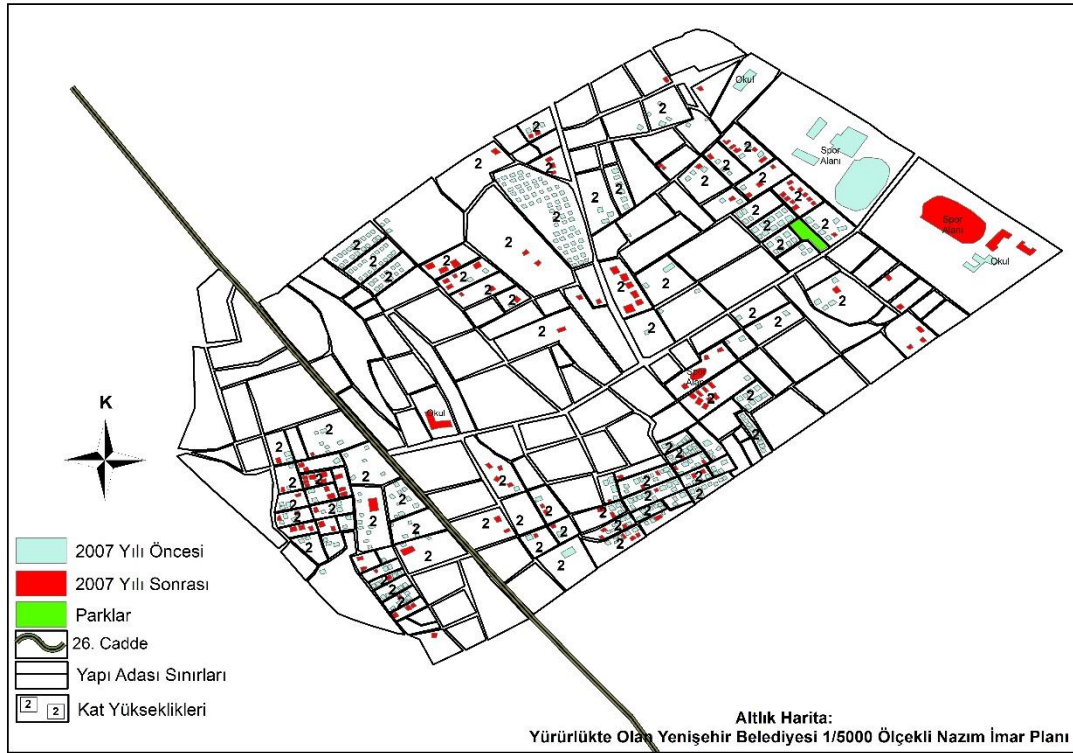
Harita 41. Fuat Morel Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Deniz Mahallesi

Homojen ve tekdüze bir morfolojiye sahip olan Deniz Mahallesi, yapılan araştırmalar ve verilerin analizi sonucunda 2 katlı ve bahçeli yapılar gözlenmiştir. Arazi çalışmaları sırasında yüksek katlı binalara rastlanmamıştır. Mahalle içerisinde lüks villalardan oluşan büyük siteler mevcuttur. Yapılan çalışmalar neticesinde mahalle morfolojisinde heterojen bir özellik verecek bina ve yapılara rastlanmamıştır (Bkz. Harita 42). Deniz Mahallesi sınırları içerisinde Mersin Büyükşehir Belediyesine ait olan Macit Özcan Spor Kompleksi ve 2013 Akdeniz Yaz Oyunları için inşa edilmiş çeşitli

spor tesisleri bulunmaktadır. Ayrıca mahalle şehrin gürültüsünden uzak, sessiz sakin bir yer olduğu için özel okullar ve çeşitli devlet okulları bu mahalleye inşa edilmeye başlanmıştır.

2016 yılı TÜİK verilerine göre 2.417 kişilik nüfusa sahip olan Deniz Mahallesi'nin yüz ölçümü 227 hm²'dir. Aritmetik nüfus yoğunluğu ise 11 kişi/hm²'dir.

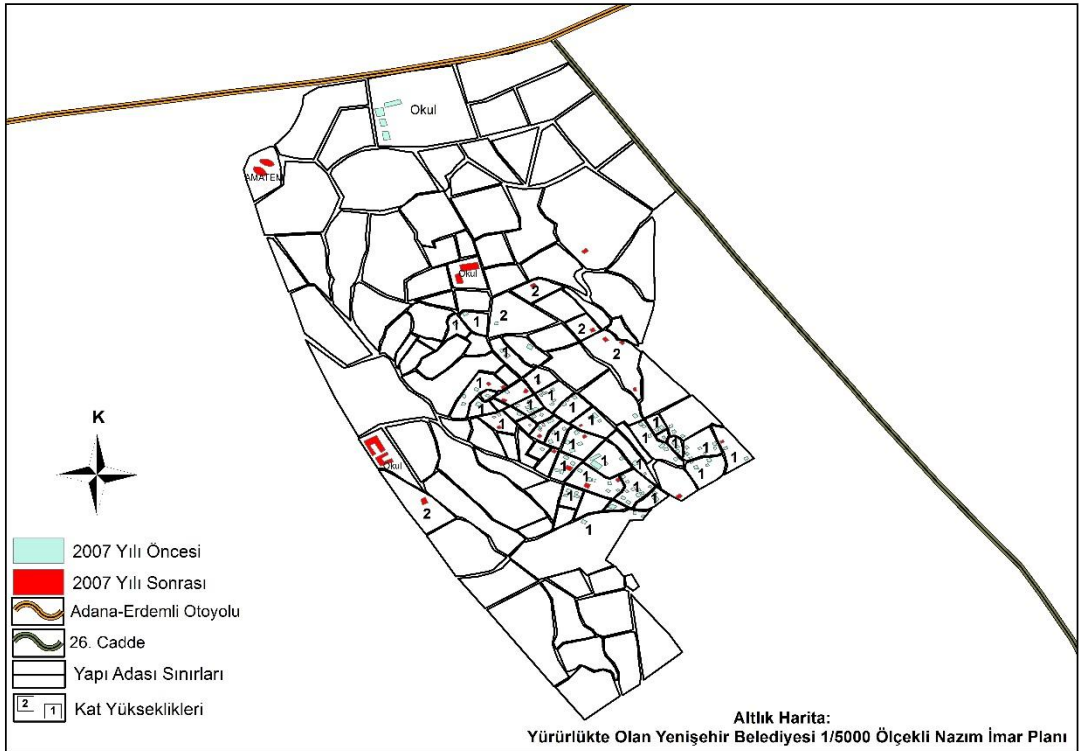
Harita 42. Deniz Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Gökçebelen Mahallesi

Yenişehir'in bina yoğunluğu olarak en düşük yoğunluğa sahip 3 mahallesinden biridir. Gökçebelen Mahallesi'nin güneyinde yer alan mahallelerde yüksek katlı binalara rastlanırken, Gökçebelen sınırları içerisinde böyle binalara rastlanmamıştır (Bkz. Harita 43). Bunun nedeni ise 06.03.2008 tarihinde 26824 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5747 sayılı "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe kurulması ve Bazı Kanunlara Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" çıkartıldıktan sonra Çiftlik Belediyesi ve bu belediye içerisinde bulunan Çiftlik ve Gökçebelen Mahalleleri

Yenişehir Belediyesi'ne mahalle olarak bağlanmıştır. İlerleyen dönemlerde de Gökçebelen Mahallesi'nin yüksek katlı binalarla ve lüks konutlarla dolacağı tahmin edilmektedir.

2016 Yılı nüfus verilerine göre Gökçebelen 697 kişilik nüfus ile Yenişehir'in en düşük nüfusa sahip mahallesidir. 233 hm² gibi büyük bir yüz ölçüme sahip olan Gökçebelen Mahallesi'nin ilerleyen dönemlerde yeterli yoğunluğa ulaştığı zaman bölünerek yeni bir mahallenin meydana geleceği tahmin edilmektedir. Mahallenin aritmetik nüfus yoğunluğu 3 kişi/hm²'dir.

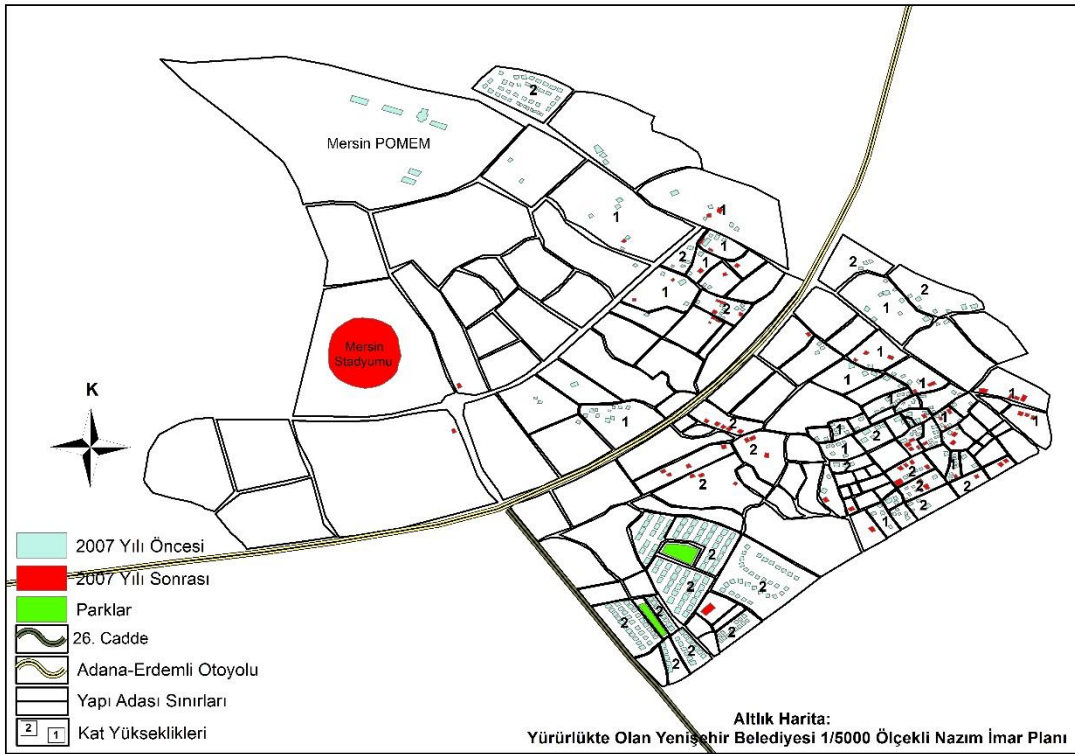
Harita 43. Gökçebelen Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Kocavilayet Mahallesi

Kocavilayet Mahallesi Yenişehir'in en kuzeyinde bulunan mahallesidir. Çiftlikköy Mahallesi'nden sonra 540 hm² ile en fazla yüz ölçümüne sahip ikinci mahalledir. Elde edilen veriler ve uydu görüntüleri sonucu Kocavilayet Mahallesi homojen yapı bir morfolojiye sahiptir. Mahalle sınırları içerisinde yüksek katlı yapılara rastlanmamış olup, en düzenli yapıları olarak 2 katlı lüks villaların bulunduğu siteler oluşturmaktadır. Yenişehir'in birçok mahallesi ızgara planlı kent dokusuna sahipken

Kocavilayet mahallesinde villaların bulunduğu siteler dışında dağınık bir yerleşme görülmektedir (Bkz. Harita 44). Mahallenin ortasından geçen Adana-Erdemli Otoyolu mahalleyi ikiye bölmektedir. 2007 yılı sonrasında mahallede yapılan en önemli yapı 2013 Akdeniz Oyunları için yapılmış olan Mersin Stadyumudur.

2016 yılı TÜİK verilerine göre Kocavilayet mahallesinin nüfusu 2.485 kişidir. Aritmetik nüfus yoğunluğu ise 5 kişi/hm² olarak hesaplanmıştır. 2017 bina sayım raporlarına göre; 328 müstakil yapı, 2 site ve 176 imara açık arsa bulunmaktadır.

Harita 44. Kocavilayet Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

Çiftlikköy Mahallesi

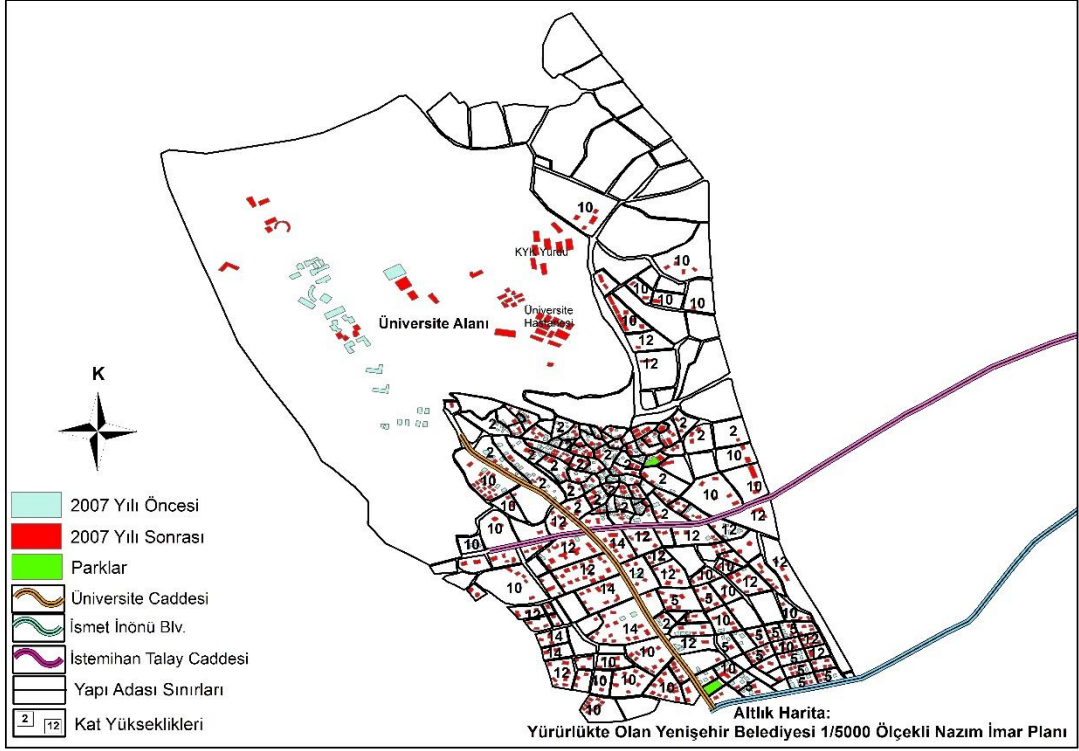
Çiftlikköy Mahallesi, Yenişehir’ in 897 hm² ile en geniş yüz ölçümü ve 2016 yılı nüfus sayımlarına göre 20.791 kişi ile en fazla nüfusa sahip olan mahallesidir. Çiftlikköy Mahallesi’nin nüfusunun bu denli fazla olmasının en büyük neden Mersin Üniversitesi’nin burada yer almasıdır. 1993 yılında açılmış olan üniversite her yerde olduğu gibi burada da yerleşmenin gelişimine büyük katkı sağlamış ve zamanla

yerleşmenin yapısını değiştirmiştir. Mahalle içerisinde en büyük alan üniversiteye aittir. Boş bulunan yapı adaları üzerinde ziraat yapılırken her geçen gün bu alanlar yok olmaktadır. 2015 yılı itibari ile Çiftlikköy Mahallesi sınırları içerisinde hizmet vermeye başlayan Üniversite Hastanesiyle mahallenin etki alanı il çapına ulaşmıştır.

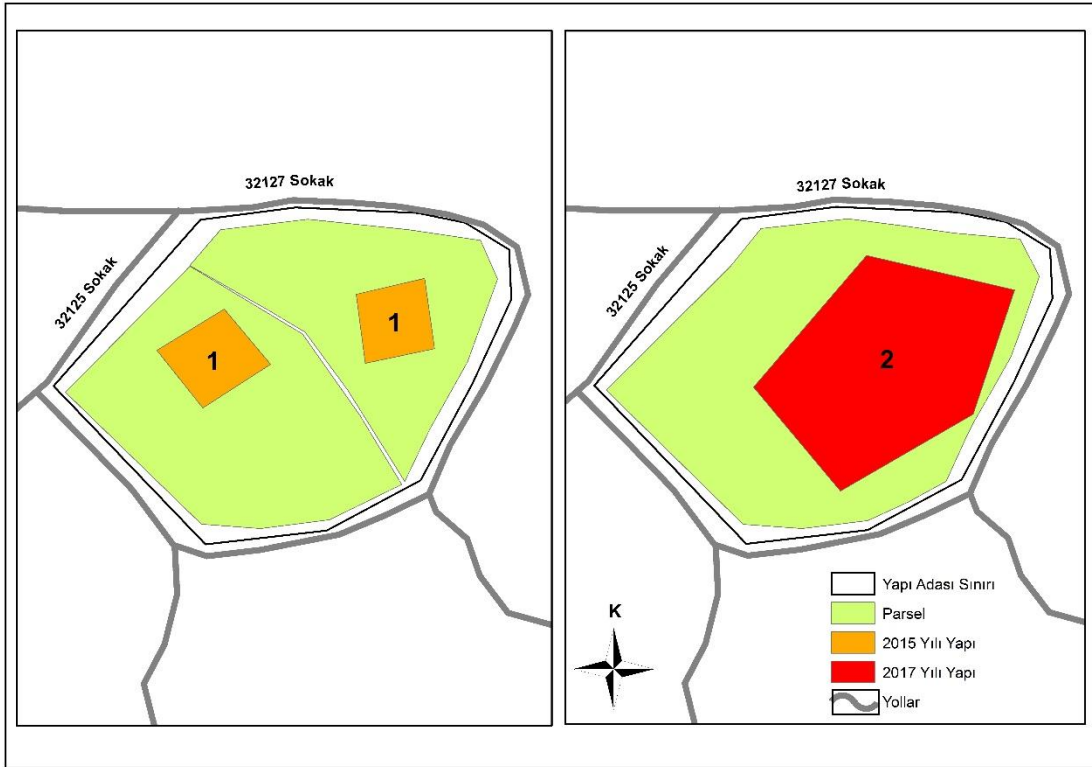
Üniversiteden kaynaklı olarak mahalle sınırları içerisinde çok fazla ticari unsurlar yer almıştır. Ana caddeler üzerinde bulunan yüksek katlı binaların altı ticaret alanı olarak kullanılmaktadır. 2007 yılı öncesinde yapılmış olan yapılara bakıldığı zaman İstemihan Talay Caddesi kuzeyinde 2 katlı müstakil yapılar olarak gözlemlenmiştir (Bkz. Harita 45). 2007 yılı sonrasında yapılmış olan yapılar ise daha çok İstemihan Talay Caddesi güneyinde ve Üniversite Caddesi boyunca 10 ile 14 kat yükseklik arasında değişen lüks yapılar olarak görülmektedir.

Yenişehir merkez mahalleleri boyunca yapılmış olan araştırmalarda daha önce bahsi geçen mahallelerde, daha uygun binalar yapmak için birden fazla parselin birleştirme olayı olan *tevhid (birleştirme)* gözlemlenmemiştir. Çiftlikköy Mahallesiinde birkaç yapı adası üzerinde tevhid işlemi gerçekleştirilmiş olup bu bağlamda örnek teşkil etmesi amacıyla bir yapı adası incelenmiştir (Bkz. Şekil 1).

Çiftlikköy Mahallesiinin aritmetik nüfus yoğunluğu 23 kişi/hm²'dir. 2017 yılı Yenişehir Belediyesi bina sayım raporuna göre mahalle sınırları içerisinde 748 bina, 156 müstakil yapı, 194 site, 9 resmî kurum yapıları, 363 imara açık arsa ve çeşitli amaçlara hizmet eden 644 yapı bulunmaktadır.

Harita 45. Çiftlikköy Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi)

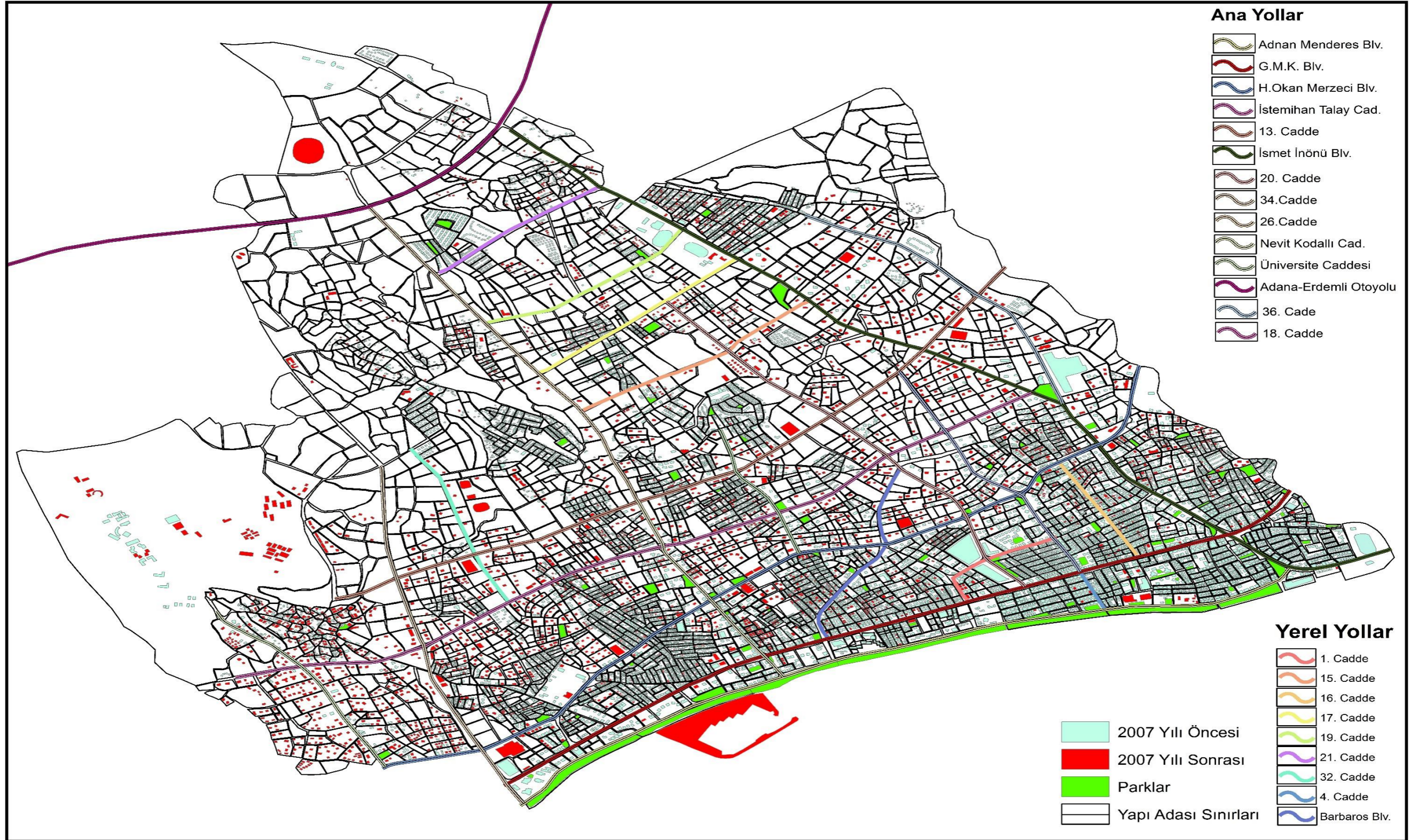

Şekil 1. Çiftlikköy Mahallesinde Tevhid (Birleştirme) İşlemi Örneği

Elde edilen veriler neticesinde Yenişehir’de 2017 yılı itibari ile toplam 15.889 bina bulunmaktadır. 3694 hm² alana sahip olan yerleşmenin hm² başına düşen bina sayısı 4’tür. 242.742 kişilik nüfusa sahip olan Yenişehir’in nüfus yoğunluğu 66 kişi/hm²’dir (Bkz. Tablo 13). Yenişehir’de özellikle 13. Cadde (3.Çevreyolu)’nun yapılmasıyla birlikte şehir kuzeye doğru bir yayılma göstermeye başlamıştır (Bkz. Harita 46 ve Foto 21).

Tablo 13. Yenişehir'de Mahallelere Göre Nüfus ve Bina Sayısı (2017)

Mahalle Adı	Nüfus (2016 ADNKS)	Alan (Hm²)	Nüfus Yoğunluğu (Kişi/Hm²)	Bina Sayısı	Hm² Başına Düşen Bina Sayısı
50.Yıl	8.909	300	30	1.179	4
Afetevler	4.745	230	21	1.118	5
Akkent	15.315	175	88	981	7
Aydınlıkevler	10.543	50	211	599	12
Bahçelievler	13.816	62	223	710	11
Barbaros	12.486	80	156	850	11
Batıkent	10.429	102	102	680	7
Cumhuriyet	16.302	67	243	819	12
Çiftlikköy	20.791	620	34	913	2
Deniz	2.417	227	11	547	3
Dumlupınar	2.241	37	61	166	4
Eğriçam	17.317	141	122	1.618	11
Fuat Morel	8.644	332	26	850	3
Gazi	9.237	42	220	345	8
Gökçebelen	697	230	3	194	1
Güvenevler	19.491	116	168	668	6
Hürriyet	16.690	91	183	891	10
İnönü	6.798	27	252	256	9
Kocavilayet	2.485	293	8	510	2
Limonluk	9.224	217	43	293	2
Menteş	18.111	170	107	1.026	6
Palmiye	6.612	34	194	330	10
Pirireis	9.442	51	185	346	7
Toplam	242.742	3694	66	15.889	4

Harita 46. Yenisehir'in 2007-2017 Yılı Gelişimi (Kaynak: Yenisehir Belediyesi)

Foto 20. Yenişehir'in Kuzeybatıdan Güneydoğuya 2007 Yılı Görünümü (Kaynak: ypforum.com)

Foto 21. Yenişehir'in Kuzeybatıdan Güneydoğuya 2017 Yılı Görünümü

SONUÇ VE ÖNERİLER

İlk belirtilerini 1950’li yıllarda göstermeye başlayan Yenişehir, Mersin İlinin en önemli ilçelerinden birisidir. Geçmişi çok eski yıllara dayanmayan şehrin ilk belediye olduğu tarih 1993 iken ilçe statüsü kazandığı yıl ise 2008’dir. Günümüzde her geçen gün önemini arttıran ve etki alanını genişleten bir grafik çizen Yenişehir adete Mersin’in en gözde ilçesi konumuna gelmektedir.

Şehirleşme hareketine geç başlamış olmasının en avantajlı yanı ise planlı bir şekilde varlığını sürdürmesidir. Yapılmış olan araştırmalar neticesinde birkaç lokal bölge dışında plansız yerleşimin olduğu alanlara rastlanmamıştır. Bu da sürdürülebilir şehir anlayışıyla örtüşerek, şehri daha bir cazip hale getirmektedir.

Bulunduğu konum itibariyle sahip olduğu özelliklere bakıldığı zaman, Akdeniz şehri olmasının etkisi ile ılıman bir iklime sahip olup, eğimin az olduğu ve Torosların verimli topraklarından faydalanan, Mersin Ovası üzerinde, Akdeniz’in kıyısında kurulmuş bir şehirdir. Yapılan araştırmalar ve saha çalışması neticesinde yakın merkez mahallelerde ormanlık alanlara rastlanmaması dezavantaj konumunda olsa da bu eksikliğin gerekli görülen alanları yeşillendirerek ve ağaçlandırarak giderilmeye çalışıldığı görülmüştür.

Yenişehir’in şehirleşme özelliğine bakıldığı zaman, şehirleşme üzerinde en büyük etkiyi ilçe içerisinde zamanla açılan bulvar, cadde ve anayolların yanı sıra, ticarî merkezler ve üniversitenin etkisi görülmektedir. Özellikle zaman içerisinde açılan 2. ve 3. Çevreyollarının faaliyete geçmesi ve kıyıdan uzaklaştıkça büyük ve geniş yapı adaları üzerinde sadece bir veya iki yüksek katlı lüks binaların yapılmaya başlanmasıyla şehrin makroformunda ciddi değişiklikler gözlenmeye başlanmıştır. Mersin’e yapılan göçlerden payını alan Yenişehir’in bu denli bir gelişme göstermesi kaçınılmaz olmuştur.

Yenişehir’in şehirselle fonksiyonları incelendiğinde, önde gelen şehirselle fonksiyonunun ticari fonksiyonu ve eğitim fonksiyonu olduğu tespit edilirken, bir diğer önem arz eden fonksiyonu ise bünyesinde bulundurduğu Üniversite Hastanesi ve çeşitli özel hastaneler ile sağlık fonksiyonu olmuştur. Hemen hemen bütün mahallelerde bulunan sağlık ocakları, ayrıca bu bölgelerde bulunan iyi derecelere sahip okulların

bulunması buraları cazip hale getirmekte, nüfusa artı yönde bir etki yaratmaktadır. Mersin Üniversitesinin kurulmuş olduğu Çiftlikköy Mahallesiinde yaşanan morfolojik değişimler yadsınamaz derecede önemlidir. Her yerde olduğu gibi üniversitelerin şehrin havasında yaratmış olduğu etki burada da kendini göstermiştir. Üniversite merkez kampüsünün burada olması ve Üniversite Hastanesinin de kampüs içerisinde taşınmış olması Yenişehir'in etki alanını genişletirken, mahalle gelişiminde ciddi katkısının olduğu gözlenmiştir.

Yenişehir'in şehirleşme özelliklerinin korunup, geliştirilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Bu bağlamda;

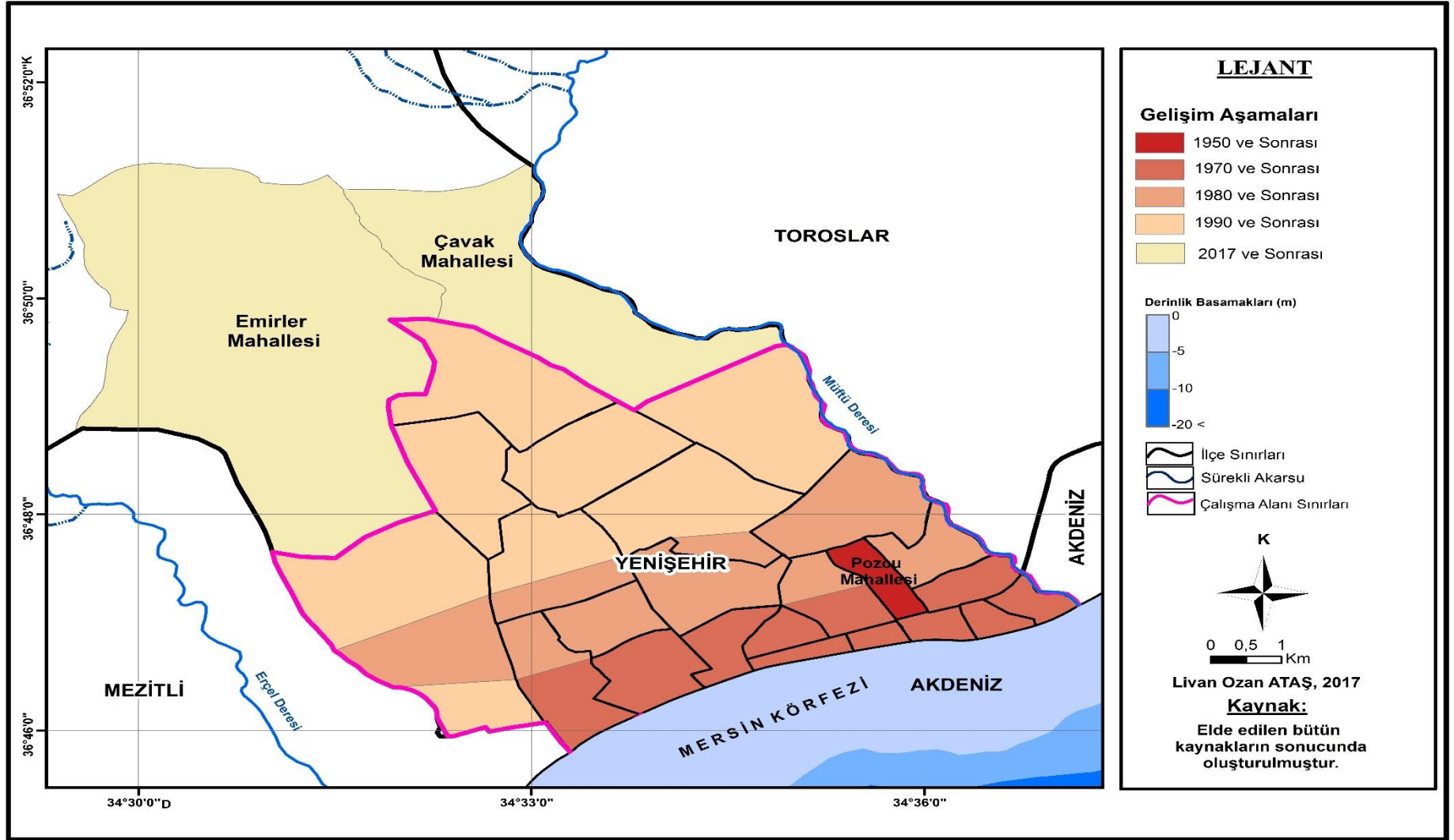
- Her ne kadar büyük ve geniş yapı adaları üzerinde yapılmış olan bir veya iki bloktan oluşan lüks siteler oluşturulup, ferah ve iç açan bir görüntü sunsa da bu yapı adalarının bu denli kullanılması sonucu zamanla inşa edilecek alan kalmayınca tarım alanları mevzii imar planlarıyla imara açılıp ve nihayetinde tamamen yok olacaktır. Bunun için yapıları biraz daha sıklaştırıp dikey yönde bir yapılaşma gerçekleştirilmelidir.
- Yenişehir'in eğitim oranının düşük olması sonucu şehirleşme hızlı bir şekilde ve kolayca gerçekleşmektedir. Gerçekleşen bu gelişimin iyi denetlenip imar planlarının dışına çıkılmaması sağlanmalıdır.
- Çiftlikköy Mahallesiinde de görüldüğü gibi, boş bulunan alanların direk olarak imara açılması yerine mevcut durumda tek ve iki katlı binaların inşa edilmiş olduğu parsellere tevhid (birleştirme) uygulaması yapılarak daha geniş parseller yaratılıp yüksek katlı binalar inşa edilebilir. Bu durum şüphesiz ki daha fazla boş alan kazandıracaktır.
- Şehir genelinde yeşil alan ve sosyal donatı alanları gibi şehir insanına daha kaliteli bir yaşam sunan alanların artırılması ve bunu şehir içerisinde bulunan tüm mahallelere eşit bir şekilde dağıtılması gerekmektedir.
- Kişiler mevcut yeşil alanları, spor alanlarını, parkları, okulları, kişiye ait olmayan tüm kamu mallarını, kendi mallarını nasıl kullanıp koruyor ise, aynı şekilde kamu mallarını da o şekilde kullanmalı ve korumalıdır.
- Geçmiş çok eskilere dayanmayan Yenişehir'in sınırları içerisinde geleneksel ev diye tabir edilen bölgenin kendisine özgü malzemelerle yapılmış olan yapılarına rastlanmamıştır. Şehrin bütün yapıları betonarme olarak inşa edilmiştir. Her

geçen gün daha modern binaların inşa edildiği Yenişehir’de iklimin de etkisi düşünülerek, güneşten daha fazla faydalanılacak şekilde ve her türlü enerji tasarrufu yapılabilecek şekilde inşa edilmelidir.

- Şehir içinde ruhsatsız inşaat yapımına asla izin verilmemeli, ruhsatsız yapılar tespit edildiği takdirde yıkılmalıdır.
- Belediyece kentsel dönüşüm ve kentsel tasarım projelerine hız verilmeli, yıkılıp yeniden yapılacak olan yapıların hem şahıs hem de kamu yararına olacak en iyi şekilde düşünülerek yapılmalıdır.
- Coğrafi bir plan içinde Müftü Deresi boyunca insanların vakit geçirebileceği park ve rekreasyon alanları yapılması durumunda ilçesinin sosyo ekonomik durumuna katkıda bulunacaktır.

Yapılmış olan araştırmalar sonucunda Türkiye’nin her yerinde olduğu gibi Yenişehir de hızlı bir yapılaşma dönemi geçirmektedir. Özellikle yap-sat yöntemiyle yapılan binaların her geçen gün artış göstermesi, mevcut arazi yapısını tehdit etmektedir. Geniş bir yapı adası üzerine sadece bir bloktan oluşan lüks sitelerin yapılması sonucu imar izinli arazilerin hızla tükenmesine ve sonrasında şehir merkezi yakınlarında bulunan tarım arazilerinin imara açılmasını kaçınılmaz kılacaktır.

Yenişehir şehir merkezinde bulunan 23 mahalle sınırları içerisinde bulunan bütün araziler imara açık iken, yapılaşmanın bu hızla devam etmesi sonucu mevcut alanın yetmeyeceği ve gelecek yıllarda Yenişehir’in kuzeybatısında bulunan, kırsal yerleşim alanı özelliği gösteren Emirler ve Çavak Mahallelerinin imara açılacağı tahmin edilmektedir (Bkz. Harita 47).

Harita 47.Yenişehir'in Tahmini Gelişim Safhası Haritası

KAYNAKÇA

- Alkan, Y. (2015) Aktif Yeşil Alanların Konut Fiyatları Üzerine Etkisinin Araştırılması: Mersin İli Yenişehir Örneği, Adana; Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Alper, S. (2009) Quantitative Analysis of Urban Morphology: Exploring Ethnic Urban Formations and Structure in The City of İzmir, İzmir: İzmir Institute of Technology, PhD Thesis.
- Atalay, İ. ve Mortan, K. (2008) *Türkiye Bölgesel Coğrafyası*, İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Atalay, İ., (2011) *Toprak Oluşumu, Sınıflandırması ve Coğrafyası*, İzmir: Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri.
- Avcı, S. (2003) “Gelişimi ve Sorunları Açısından Türkiye’de Şehirleşme”, *Sırrı Erinç Sempozyumu 2003 Genişletilmiş Bildiri Özetleri*, 218-224.
- Ayan, B. (2010) Kent Morfolojisini Etkileyen Nedenler ve Eminönü Tarihi Yarımada Bölgesinin İstanbul Ulaşımına Etkileri, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi FBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aydınözü, D., (2008) “Maki Formasyonunun Türkiye’deki Yayılış Alanları Üzerine Bir İnceleme”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (1), 207-220.
- Bilir, F.S. (2013) *Gündüz Artan Penceresinden Mersin*, İstanbul: E Yayınları.
- D.S.İ. 2002. İçel-Merkez Efrenk Çayı Taşkın ve Rusubat Kontrolü Ön İnceleme Revizyon Raporu, DSİ 6. Bölge Müd. Adana.
- Demirtaş, A. (1995) *İçel İli İncelemeleri*, Ankara: MEB Yayınları
- Duran, C. (2010) Tece Deresi-Deliçay Havzaları (Mersin) Arasındaki Sahada Bitki Örtüsünün Ekolojik Şartları ve Değerlendirilmesi, Elâzığ; Fırat Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi.

- Erkoç, S. (2000) Yenişehir İlçesinin (Mersin) Mühendislik Jeolojisi İncelemesi, Mersin: Mersin Üniversitesi FBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erlat, E. (2014) *İklim Sistemleri ve İklim Değişimleri*, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları Edebiyat Fakültesi Yayın No: 155.
- Eser Ünal, Ü., Aksoy, B., Coşkun, M., Özcan, E. (2001) “Yanlış Arazi Kullanımının Kentleşme ve Çevre Üzerine Etkisi (Bursa Ovası Örneği)”, www.ayk.gov.tr, 375-386, (Erişim: 13.08.2017).
- Eskidemir, K. (2016) Kent Morfolojisi ve Kültür: Anadolu ve İtalya Kentleri Karşılaştırmalı Analizleri, İstanbul: İstanbul Üniversitesi FBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gök, M. (2015) Turhal (Tokat) İlçesi’nde Nüfus ve Yerleşme, Karabük; Karabük Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Göney, S. (1984) *Şehir Coğrafyası I*, İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayın No. 2274 Coğrafya Enstitüsü Yayın No. 91.
- Göney, S. (2017) *Şehir Coğrafyası I*, İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.
- Güllü, B. (2009) “Kentsel Güzelleştirme Çalışmasına Bir Örnek: Mersin Eğriçam Mahallesi”, *Planlama TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, 3-4.
- Günel, N. (2013) “Türkiye’de İklimin Doğal Bitki Örtüsü Üzerine Etkileri”, *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 5, 1-22.
- Güngördü, E. (1989) Kırşehir’in Kuruluşu Gelişmesi ve Fonksiyon Alanları, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Güngördü, E. (2008) Coğrafyada Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Asil Yayın Dağıtım
- Güngördü, E. (2008) Harita Bilgisi ve Uygulamaları (Kartoğrafya), Ankara: Asil Yayın Dağıtım
- Güngördü, E. (2010) *Coğrafyada İstatistik Metodları*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Güngördü, E. (2011) *Türkiye’nin Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Güngördü, E. (2012) *Coğrafi Mekânda Planlama ve Kalkınma İlişkisi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Haupt, A., Kane, T. and Haub, C. (2011) *Population Handbook*, Population Reference Bureau, Washington, DC.
- Işık, Ş. (2005) “Türkiye’de Kentleşme ve Kentleşme Modelleri”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 14, 57-71.
- Kaya, E. (2004) *Kentleşme ve Kentlileşme*, Ankara: İlke Yayıncılık.
- Kaya, F. (2013) “Ağrı İlinin 1927-2012 Sayım Dönemleri Kır-Kent Nüfus Hareketleri”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (4), 535-559.
- Keleş, R. (2016) *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Kubat, A.S., Topçu, M., (2009) “Antakya ve Konya Tarihi Kent Dokularının Morfolojik Açından Karşılaştırılması”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 334-347.
- Manavoğlu, E., Ortaçşme, V. (2015) Şehir ve Bölge Planlama Ders Notu, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Yayın No: 20.
- Özçağlar, A. (2011) *İdari Coğrafya*, Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Özçağlar, A. (2015) *Yönetmel Coğrafya*, Ankara: Protokol Nika Yayınevi.
- Özçağlar, A. (2016) Bölge Kavramı ve Sistematiği Ders Notları, Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Coğrafya Lisans Programı.
- Özer, İ. (2004) *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*, Ankara: Ekin Kitabevi.
- Özgür, M.E. (2011) *Nüfus Coğrafyası Ders Notları*, Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Coğrafya Lisans Programı.
- Özkök, M.K., Kuru, A. (2015) “Kentsel Dokuda Görülen Değişimlerin İncelenmesi: Kırklareli Kent Merkezinde Morfolojik Bir Analiz Çalışması” *Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu Temel Yaklaşımlar ve Teknikler*, Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları No:44.
- Peng, X., Chen, X., and Cheng, Y. (2000) “Urbanization and its consequences”, *Demography* Vol.II. <http://www.eolss.net/Eolss-Sampleallchapter.aspx>. accessed 20/09/2017.

- Sınmaz, S., Özdemir, H. A. (2016) “Türkiye Şehir Planlama Pratiğinin Kentsel Morfoloji ve Tipoloji Üzerindeki Etkileri, Siverek Kenti İçin Değerlendirme”, *İdealkent*, 18, 8-33.
- Sun, X., (2013) *Comparative Analysis of Urban Morphology: Evaluating Space Syntax and Traditional Morphological Methods*, Master Degree Project Thesis, Gavle: Faculty of Engineering and Sustainable Development
- Şahin, S. (2010) *Geçmiş Günümüz ve Gelecekte Nüfus Gerçeği*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şinik, M. (2016) *Kentleşme ve Kent Morfolojisi İlişkileri: Ceyhan Örneği*, Elâzığ: Fırat Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tolun-Denker, B. (1976) *Şehir İçi Arazi Kullanışı*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayın No: 2054.
- Torlak, S.E., Polat F. (2006) “Kentleşme Sürecinde Kimlik Farklılaşması Açısından Denizli’de İki Mahallenin Karşılaştırılmalı Analizi”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 167-186.
- Uğur, A. ve Aliğaoglu, A. (2015) *Şehir Coğrafyası*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uğur, E., (1996) “Mersin’de Nüfus Hareketleri”, Kahramanmaraş; K.S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ulusoy, A., Vural, T. (2001) “Kentleşmenin Sosyo Ekonomik Etkileri”, *Belediye Dergisi*, 7 (12), 8-14.
- Ünlü, T. (2007) “Mersin’in Mekânsal Biçimlenme Süreci ve Planlama Deneyimleri”, *Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der.*, 22 (3), 425-436.
- Ünlü, T. (2015) “Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu Temel Yaklaşımlar ve Teknikler” *Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı*, Mersin: MÜ Yayınları No: 44.
- Ünlü, T., Baş, Yener (2015) “Mersin’de Morfolojik Süreçlerin Değerlendirilmesi” *Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı*, Mersin: MÜ Yayınları No: 44.

Yetiş, C., Demirkol, C., Kerey, E. (1986) “Adana Havzası Kuzgun Formasyonunun (Üst Miyosen) Fasiyes ve Ortamsal Nitelikleri”, *TJK Bülteni*, 29, 81-96.

Yücesahin, M.M., Bayar, R., Özgür, E.M. (2004) “Türkiye’de Şehirleşmenin Mekânsal Dağılışı ve Değişimi”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2 (1), 23-39.

Diğer Kaynaklar:

- 2011 Yılı Mersin İli Çevre Durum Raporu
- 2012 Yılı Mersin İli Çevre Durum Raporu
- 2013 Yılı Mersin İli Çevre Durum Raporu
- 2014 Yılı Mersin İli Çevre Durum Raporu
- 2015 Yılı Mersin İli Çevre Durum Raporu
- Mersin Meteoroloji İl Müdürlüğü İklim Verileri 2017
- Mersin-Yenişehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2015-2019 Stratejik Planı
- MTA 1/100.000 Ölçekli Türkiye Jeoloji Haritaları Mersin 0-32 Paftası, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Ankara: 2012
- MTA 1/100.000 Ölçekli Türkiye Jeoloji Haritaları Mersin 0-33 Paftası, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Ankara: 2012
- MTSO Ekonomik Rapor 2010, Yayın No: 2011-7
- MTSO Ekonomik Rapor 2016
- MTSO Ekonomik Raporu 2009
- MTSO Ekonomik Raporu 2015
- Resmî Gazete-6.03.2012, Sayı: 26824 (www.resmigazete.gov.tr)
- Resmî Gazete-6.12.2012, Sayı: 28489 (www.resmigazete.gov.tr)
- Yenişehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı
- Yenişehir Belediyesi Bina Sayım Raporu 2017
- Yenişehir Belediyesi Yürürlükte Olan Nazım İmar Planı
- www.yumuktepe.com (15.05.2017)
- www.mgm.gov.tr (20.05.2017)
- www.mta.gov.tr (26.05.2017)
- www.tdk.gov.tr (2.06.2017)
- www.yenisehir33.meb.gov.tr (3.06.2017)

- www.mersin.gov.tr (3.06.2017)
- www.mersin.bel.tr (3.06.2017)
- www.yenisehir.bel.tr (12.06.2017)
- www.toros.edu.tr (12.06.2017)
- www.ypforum.com (15.06.2017)
- www.tuik.gov.tr (20.06.2017)
- www.mynet.com (7.07.2017)
- www.sbpturkiye.com (11.08.2017)
- www.ayk.gov.tr (13.08.2017)
- www.mersin.edu.tr (11.09.2017)

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Yenişehir İlçesi'nin Aylık En Yüksek ve En Düşük Sıcaklıkları.....	22
Tablo 2. Yenişehir İlçesi'nin Aylık Ortalama Sıcaklıkları	22
Tablo 3. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama En Yüksek ve En Düşük Basınçları	28
Tablo 4. Yenişehir İlçesi'nin Rüzgâr Esiş Yönleri	29
Tablo 5. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama Sıcaklık ve Yağışları	30
Tablo 6. Yenişehir İlçesi'nin Mevsimlere Göre Yağış ve Oranları.....	31
Tablo 7. Mersin'in Yıllara Göre Göç Hareketleri.....	61
Tablo 8. Yenişehir'in Yıllara Göre Nüfus Miktarı.....	64
Tablo 9. Yenişehir'in Genel Doğurganlık ve Genel Doğum Oranları	66
Tablo 10. Yenişehir Nüfusunun Yaş Grupları (2008-2016).....	67
Tablo 11. Yenişehir'in Aritmetik Nüfus Yoğunluğu	74
Tablo 12. Yenişehir'in İdari Fonksiyonları	86
Tablo 13. Yenişehir'de Mahallelere Göre Nüfus ve Bina Sayısı (2017).....	128

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama Sıcaklıkları.....	23
Grafik 2. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama-En Yüksek-En Düşük Basınç Grafiği	28
Grafik 3. Yenişehir İlçesi'nin Hâkim Rüzgâr Yönleri.....	29
Grafik 4. Yenişehir İlçesi'nin Ortalama Sıcaklık ve Yağışlar.....	30
Grafik 5. Yenişehir İlçesi'nde Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı	31
Grafik 6. Mersin Metropol İlçe Merkezlerinin Nüfus Miktarı.....	63
Grafik 7. Mersin Metropol İlçe Merkezleri Nüfusunun Şehir Nüfusu İçerisindeki Oranı	63
Grafik 8. Yenişehir'in Yıllara Göre Nüfus Hareketleri.....	64
Grafik 9. Yenişehir Nüfusunun Yaş Yapısı Dağılımı (2008)	68
Grafik 10. Yenişehir Nüfusunun Yaş Yapısı Dağılımı (2016)	68
Grafik 11. Yenişehir'in Nüfus Piramidi (2008)	69
Grafik 12. Yenişehir'in Nüfus Piramidi (2016)	70
Grafik 13. Yenişehir Nüfusunun Eğitim Durumu.....	83
Grafik 14. Yenişehir Nüfusunun Eğitim Durumunun Oranlarla İfadesi	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Çiftlikköy Mahallesi'nde Tevhid (Birleştirme) İşlemi Örneği.....	127
---	-----

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. Yenişehir İlçesinin Lokasyon Haritası	2
Harita 2. Çalışma Alanının Lokasyon Haritası	3
Harita 3. Yenişehir İlçesi ve Yakın Çevresinin Jeoloji Haritası	12
Harita 4. Yenişehir'in Kuzeybatı-Güneydoğu Yönlü Kesiti.....	13
Harita 5. Yenişehir İlçesi'nin Morfografya Haritası.....	16
Harita 6. Yenişehir İlçesi ve Çevresinin Fiziki Haritası	17
Harita 7. Yenişehir'in Eğim Haritası	20
Harita 8. Yenişehir'in Yıllık Ortalama Sıcaklık Haritası.....	24
Harita 9. Yenişehir'in Ocak Ayı Ortalama Sıcaklık Haritası.....	26
Harita 10. Yenişehir'in Temmuz Ayı Ortalama Sıcaklık Haritası	27
Harita 11. Yenişehir İlçesi'nin Yıllık Ortalama Yağış Haritası.....	32
Harita 12. Yenişehir İlçesi'nin Hidrografya Haritası	35
Harita 13. Yenişehir İlçesi'nin Toprak Haritası	39
Harita 14. 1964 Yılında Yürürlüğe Girmiş Olan İller Bankası Planı.....	58
Harita 15. 1986 ve 2003 yılları arasında Mersin'de onanmış olan planların kapsadıkları gri tonlama ile gösterilen alanda taralı alanlar ıslah imar planlarını, siyah alanlar ise mevzi planlarını göstermektedir.	59
Harita 16. Yenişehir'in Gelişim Safhaları Haritası.....	60
Harita 17. Yenişehir'in Nüfus Miktarı Haritası	72
Harita 18. Yenişehir'in Aritmetik Nüfus Yoğunluğu Haritası.....	73
Harita 19. Kamu Kurum ve Kuruluşları Dağılım Haritası	88
Harita 20. Yenişehir Eğitim Alanlarının Dağılım Haritası	90
Harita 21. Yenişehir Sağlık Kurum ve Kuruluşları Dağılım Haritası	93
Harita 22. Yenişehir'in Şehir İçi Fonksiyon Alanları Haritası (2017).....	95
Harita 23. Pireis Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	104
Harita 24. Palmiye Mahallesinin 2007-2017 Yılı Gelişimi.....	105
Harita 25. Gazi Mahallesi 2007-2017 Gelişimi	106
Harita 26. İnönü Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi.....	107
Harita 27. Dumlupınar Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	108
Harita 28. Barbaros Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	109
Harita 29. Eğriçam Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	110
Harita 30. Akkent Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	111
Harita 31. Cumhuriyet Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	112
Harita 32. Bahçelievler Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	113
Harita 33. Güvenevler Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	114

Harita 34. Aydınlıkevler Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi.....	115
Harita 35. Mentеш Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi.....	116
Harita 36. Batıkent Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	117
Harita 37. Hürriyet Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	118
Harita 38. Limonluk Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	119
Harita 39. 50. Yıl Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	120
Harita 40. Afetevler Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	121
Harita 41. Fuat Morel Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi.....	122
Harita 42. Deniz Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	123
Harita 43. Gökçebelen Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi	124
Harita 44. Kocavilayet Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi.....	125
Harita 45. Çiftlikköy Mahallesi 2007-2017 Yılı Gelişimi.....	127
Harita 46. Yenişehir'in 2007-2017 Yılı Gelişimi.....	129
Harita 47.Yenişehir'in Tahmini Gelişim Safhası Haritası	134

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1. Azı Dağı ve Çukurkeşli Vadisinin Google Earth Üzerinden görünümü (2017)....	15
Foto 2. 2016 yılı sel felaketinde Yenişehir İlçesinden bir görünüş.....	33
Foto 3. Müftü (Efrenk) Deresi'nin Güneyden Kuzeye Görünümü (12.05.2017).....	36
Foto 4. Müftü (Efrenk) Deresi'nin Kuzeyden Güneye Görünümü (12.05.2017)	36
Foto 5. Cumhuriyet Mahallesinin Uydu Görüntüsü (2017)	75
Foto 6. Gökçebelen Mahallesinin Uydu Görüntüsü (2017)	75
Foto 7. Akkent (kuzey) Mahallesinden Bir Görüntü (08.05.2017).....	77
Foto 8. Gazi Mahallesinden Bir Görüntü (12.05.2017).....	77
Foto 9.Limonluk Mahallesi 3. Çevreyolu Üzerinde Yapılmış Olan Yeni Binalar	78
Foto 10. Deniz Mahallesinde Bulunan Villalardan Bir Görüntü.....	78
Foto 11. Yenişehir'de Yüksek Yoğunluklu (120-260 kişi/hm ²) Nüfusun Olduğu Mahalleler	80
Foto 12. Yenişehir'de Orta Yoğunluklu (20-110 kişi/hm ²) Nüfusun Olduğu Mahalleler .	81
Foto 13.Yenişehir'de Düşük Yoğunluklu (3-12 kişi/hm ²) Nüfusun Olduğu Mahalleler ...	82
Foto 14. Belediye, Emniyet Müdürlüğü ve İhracatçılar Birliği Binalarının Civarında Yapılaşma	87
Foto 15. Yenişehir'in Güneyindeki Güvenerler Mahallesinde Bulunan Alışveriş Merkezi (2017).....	94
Foto 16. Yenişehir Sınırları İçerisinde Bulunan Mersin'in En Büyük Camisi Muğdat Cami	97
Foto 17. Özgecan Gençlik ve Spor Merkezi (Kaynak: Yenişehir Belediyesi).....	98
Foto 18. Atatürk Kültür Merkezi ve Yenişehir'in Kuzeyinden Bir Görüntü.....	99
Foto 19. Yenişehir Fuar Merkezi ve Yenişehir'in Batısından Bir Görüntü.....	100
Foto 20. Yenişehir'in Kuzeybatıdan Güneydoğuya 2007 Yılı Görünümü	130
Foto 21.Yenişehir'in Kuzeybatıdan Güneydoğuya 2017 Yılı Görünümü	130

ÖZGEÇMİŞ

Livan Ozan ATAŞ 02.02.1991 yılında Mersin’de doğdu. 2009 yılında Mersin Gazi Lisesi’nde ortaöğretimini tamamladı. 2010 yılında Karabük Üniversitesi Coğrafya Bölümü’nde lisans eğitimine başladı. 2015 yılında mezun olup aynı yıl Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı yüksek lisans eğitimine başladı. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

